

Q. D. B. V.

8.

DISSERTATIO INAUGURALIS
JURIDICA
DE DOMINIO

Quam

Adspirante divini Numinis gratia,

Ejusque PRÆSIDIO

Ex Indultu Magnif. & Illust. Juris Consultorum Ordinis

IN UNIVERSITATE ARGENTORATENSIS

PRO LICENTIA

SUMMOS IN UTROQUE JURE

HONORES ET PRIVILEGIA DOCTORALIA

rite capescendi,

Solenni Eruditorum Disquisitioni

sistet

FRANCISCUS CHRISTIANUS RICCIUS,

Monasterio Westphalus.

Ad Diem *Januarij Anno M. DCCXXII.*

Horis locoque solitis.

ARGENTORATI,

Typis viduæ MICHAELIS STORCKIL

DE DOMINO

AD PONTIFICEM ROMANUM
 SIMONE FRANCESCHIO

IN UNIVERSITATE APOSTOLICA
 PRO LICENTIA

UT IN UTROQUE
 HONORE ET PRIVILEGIO DOCTORIS

PER EANDEM UNIVERSITATEM

PER EANDEM UNIVERSITATEM
 MONSIEUR W. G. G. G.

PER EANDEM UNIVERSITATEM
 MONSIEUR W. G. G. G.

PER EANDEM UNIVERSITATEM
 MONSIEUR W. G. G. G.

DE DOMINIO

SECTIO I.^{ma}

Caput I.^{mum}

*De origine, progressu, definitione, ac Divisione
Dominii.*

§. I.

ANTAM indidit generi humano, tan-
quam in eminenti Creaturarum corpo-
ralium ordine posito, præ cæteris in-
ferioris naturæ excellentiam, rerum om-
nium Creator, ut meritò illud, paulò
minùs ab Angelis minutum, gloriâ
& honore coronatum, prædicetur. Hinc *Gen* 1. *vers.*
29. & 30. generaliter, generi humano contulit jus in res
inferioris naturæ, statim à mundo condito Creator:
prout illud repetitur *Psalmo* 8. *præfecisti hominem ope-*

ribus manuum tuarum , omnia posuisti sub pedibus ejus , greges & armenta , bestias agrestes , aves cæli , & pisces maris. Hoc ergo jus generale in res , consecutum est genus humanum , modo repræsentativo , per manus protoplastarum : quo hæc confusa , & primæva , cum genere humano prodiit dominii origo , communis proprietas , & sine proprietate communitio : erant enim omnia communia & indivisa omnibus , veluti unum cunctis patrimonium. Justin. Histor. lib. 43. cap. 1. Sic nimirum , quod nemo actu , universas res , quarum proprietas humano generi universim tributa , occupaverit , quæ tamen omnium occupationi , unum quasi cunctis patrimonium patuerint , vide Joh. de dicastillo , de just. & jur. lib. 2. tract. 1. disp. 1. dub. 10. num. 132. & seq.

Haftenus duravit indivisum , ac commune omnibus hominibus rerum dominium , indivisusque hujus juris , omnibus hominibus competens usus universalis ; donec quid sibi exinde quis arripuerat , quod postea tanquam ad jus & usum dividualem redactum , citra injuriam alter alteri auferre haud poterat. Quæ tamen ab hac omnium rerum communione facta separatio , ex solo animi volentis occupare actu , non erat dijudicanda : quid enim , quale , & quantum , quisque suum faceret , quo abstineret , scire aliorum nemo poterat , nisi cum per externam declarationem quid suum quisque esse vellet , id aliis ostenderet , *vel pacto , vel occupatione*. Quæ occupatio vel ita poterat esse comparata , ut unusquisque usum rei ad commodum suum adhiberet , re ipsâ , quò ad proprietatem in communione remanente , talis est , in rebus quæ usu non consumuntur , & aliis etiam sufficiunt. Vel ita , ut etiam proprietas cederet occupanti : talis esse potest

potest, vel in rebus usu quidem non consumptibilibus, non tamen nisi occupanti sufficientibus, vel in rebus usu consumptilibus, ad individuumque occupantis usum redactis: quæ utique uti statim dictum, unus alteri auferre citra injuriam haud poterat. Sic communis domini ratio abolita, nova prodiit domini discretio, & verum indivisæ rerum communionis divortium: alterum tamen & specialius singulorum dominium.

§. II.

Libenter equidem hîc fatemur, hanc indivisam rerum omnium communionem, & indiscretum inter omnes homines dominium, durare ac continuari potuisse, scilicet in istis rebus, quæ usu non consumuntur, vel quidem consumuntur, sed aliis commodè sufficiunt, necdum tamen ad usum individualem redactis. Si in hypothesi. *Grotiana de Jure bell. & pac. lib 2. cap. 2. §. 2.* discurremus: si nimirum, in magna quadam simplicitate perstitissent homines, & mutuâ inter se vixissent charitate: prout illud, *cit. loc.* exemplo quorundam populorum Americæ, quos per sæcula multa, sine incommodo in eo more perstitisse, ex simplicitate eximia, uti & ex charitate olim *Essenos* ita vixisse refert *Grotius*. Quod si status mansisset innocentiae, nobis id persuasius videretur (non tamen ita, quasi in tali innocentiae statu ordo non fuisset politicus, dum singulæ familiæ suum habituræ fuissent caput, æquè, ac in ipso statu Angelorum, tam bonorum, quàm malorum: inter quos ordinis diversitatem esse, negari haud potest. de illis enim, quod gradibus inter de differant, habetur.

Apocal. cap. 12. & ita Archangeli distinguuntur ab Angelis. *1. ad Thesal. cap. 4. vers. 16. ad Colos. 1. vers. 16.* eandem ordinis superioritatem in angelis malis innuit. *Paulus ult. Ephes. vers. 12.* dum nobis colluctandum esse ait *adversus principes, potestates, & rectores tenebrarum.* Sic etiam *Math. 25. vers. 41.* diabolus distinguitur ab angelis suis, Quamvis illud dici possit, primævam imperandi formam, aliam futuram fuisse, quam post lapsum. De quo, *vid. Besold. dissert. philolog. pag. mihi 65 num. 12. §. 1. num. 13.*) degenerante autem hominum natura per lapsum protoplastarum, tantos cupiditatum, ac aviditatum, cor hominum imbibit ardores, ut non nisi difficillimè illud homines à se potuissent obtinere: symbolum hujus est illa arbor scientiæ *boni & mali*; hinc *Deus* inquit *Salomo. Creavit hominem rectum, id est simplicem, sed ipsi quæsi verunt cogitationes multas.* Imo nec in primis fratribus indivisam mansisse communionem, & commune dominium manifestum est, *Genes. 4.* Etsi ergo hic, tam in ante-quàm post-diluvianis temporibus, talem domini communis divisionem indubiè admittamus, ac statuamus, an tamen in illis, tantæ fuerint dominiorum discretionones, ut indè prodierint res publicæ Monarchicæ imprimis formæ, hic non definimus; nimium enim illustri, *Puffendorffio introd. ad histor. cap. 1. §. 1.* illud pro improbabili raputanti, & *Ruperto observ. ad synops. Besoldi cap. 1. p. m. 7.* illud asseveranti, respondendum esset. Extra propositum etiam foret dissertationis nostræ negotium, si historicè hic nimis excurreremus: nec enim, quantæ, & quales, domini humano generi communis discretionones fuerint, nobis incumbit declarandum: sed tantùm, quod ad-

ducta domini origine , ab ejusdem communione recesserint homines hinc referendum habemus.

Fecerunt illud sensim sine sensu, quisque enim sibi fiebat laboriosus ob anxiam vitæ sustentandæ rationem, ob poenam enim lapsus , sudoriferum ferebat in sudore vultus hominis, fructus fructum : ita ut molesta , & culturæ agrorum obnoxia, inciperet ab adamo œconomia : hinc successivè rerum *distributio* : & quidem ita, ut primò illa inceperit à rebus mobilibus quæ inter primos fratres statim videntur distributæ. *Genes. 4.* & ex diversitate studiorum *emulatio*, donec aucto ut hominum, ita pecudum numero, passim terræ inter familias, & deinde inter gentes dividi cœperunt : quo ad illam domini in familias distributionem ita sentit illustris *Pufendorf. de jur. natur. lib. 4. c. 6. § 2. cum primum genus mortalium in plures familias dividi cœpisset, distincta rerum dominia provenire ex divisione; post eam divisionem, originariè rem vacuum acquirit, quicumque eam occupaverit, id est, qui præ cæteris eam rem apprehenderit, aut in eadem assequenda reliquos prævenerit.*

§. III.

Hinc Grammaticorum meum & tuum, & specialior domini progressus; avidus enim jam hominum animus, varia artium, scientiarumque ex-cogitatione, primam illam, cum communione, humani generis simplicitatem, è medio sustulit, proque hominibus justis & innocentibus, doctos & callidos reddidit, ut itaque sapientissimus *Plato. 4. de LL. princip. ita sentiat. Cum mercium & pecuniarum copia seipsam*

repleat, cauponaria sive institoria artis ministeriis, sit, ut versatiles, infidosque mores suorum hominum animis ingeneret, ac proinde hujusmodi efficiatur, ut neque ipsa secum, neque cum aliis hominibus, satis firmâ fide constet, neq; sanctè amicitiam colat. Ante hanc enim, singularis pedetentim dominii introductionem, contenti erant homines vesci spontè natis, corticibus arborum, ferarumque pellibus induti, vitæ genus elegerunt ab omni industria alienum. Verùm singulari hoc inter gentes oriente dominio, hæc brevi versa est ad occasum hominum simplicitas, & cum simplicitate communio, increcente enim de die in diem hominum ratione, hic dominii specialis tandem, & dividualis ortus est progressus: adscribere hîc juvat verba Andreae Riveti eleganter huc facientia quæ referente Struv. de feud. cap. I. pag. 4. ita habent: *proprie divisio illa in genere considerata, ex jure gentium facta est, quod nihil aliud est, quàm commune hominum judicium, & gentium consensus, quo judicarunt, divisionem expedire tum ad pacem, tum ad meliorem rerum administrationem: idque spectatâ mortalium conditione, quæ est sui amans, & alieni negligens; ac cupiditati ac ambitioni maximè subjecta est. Reliqua videantur cit loco.* Sic ergo quisque res sibi fecit proprias, ut quisque sibi propria occupando loca, in communione desineret vivere, & res non ampliùs communicando, proprium sibi adaugeret patrimonium. Exserit se hic avidus hominum animus clarissimè, in variis, qui vocantur juris gentium secundarii, effectibus, uti sunt *nationum, territoriorum, dominiorum discretionēs, bellorum origo, præexistentis divisionis, alieni appetendi, sui que augendi patrimonii argumentum & ratio.*

Dominii

Dominii interim progressus, quem hucusque retulimus, non ita adæquatus esse potest, ut omnes & singulæ res, à Creatore ut supra ad §. 1. dictum, generi humano suppositæ, singulorum dominio sint mancipatæ: *justitiæ* enim & *amoris defectus*, quem inter reliquas pro causa hujus dominii singularis efficiente, retulit *Grotius de jure bell. & pac. lib. 2. c. 2. §. 2. num. 4.* & aliæ præclarissimæ causæ, quæ ex *cit. §. 2.* hauriri possunt, sive *rerum distributio*, quâ alter agrum, alter pascuum sibi vindicabat, sive *studiorum diversitas*, quâ dum uterque suum præfert, alterius contemnit judicium: quamlibet rem creatam dominio generis humani destinatam, à primitiva communione ita eximere non poterant, ut nihil ampliùs superesset huic acquirendo rerum dominio reservatum: ideoque his verbis *cit. lib. c. 73. num. 3.* benè concludit *Grotius. Quæ communia omnium fuerunt, & in prima divisione divisa non sunt, cā non jam divisione, sed occupatione transeunt in jus proprium, nec dividuntur, nisi postquam propria esse cæperunt*: quam tamen occupationem ad *cap. 1. §. 2. sect. 2.* nobis declarandam duximus. Num verò ita iusserit, posueritque illam rerum omnium communio-
nem *Deus*, à qua homo sponte recessit, inducto ex post, speciali rerum dominio, ut tamen permiserit indulseritque homini, ea pro lubitu divisim, sive indivi-
sim uti? hoc utrumque Sentimus: hancque nempe di-
visionem, sine ereptione vel violentiâ, nec justo pos-
sessori factam, ordinationi creatoris nullatenus adversari,
quid enim mali? aliquid habere proprii, ubi aliis æqualiter
sufficit; neque ita est contra politicorum principia, imperia
& regna à *Deo* esse, *Prov. 8. v. 15.* neque ab auctore

æternæ veritatis, & verbi Dei, sanctione Evangelica, illa esse reprobata reperimus, quod utique esset, si quid contra institutum creatoris, in hac introducta dominii specialis ratione posset occurrere: servata tamen ab iis qui ditiores sunt, pro charitate proximi, erga pauperes distributione secundum proportionem cujuslibet arithmeticam: hic ergo verus justitiæ distributiivæ finis moralis, & revelata divini legislatoris intentio & præceptum

§. IV.

TAle itaque dominium, quatenus in jus & patrimonium singulorum descendit, uti & illud exhibetur, §. 3. *Instit. de rer. divis.* potest definiri: *jus de re corporali perfectè disponendi, eamque vindicandi, nisi lege aut conventione quis prohibeatur.* Ubi ad vocem *jus*, non inopportunè observari potest, quod jus disponendi, Juris consultis idem sit ac facultas, quasi facultas, & libera quædam potestas statuendi de suo: huc enim facit *l. 21. cod. mand.* dum vera dominii nota in eo consistit, ut quis de suo agere possit tanquam rerum suarum moderator & arbiter. Qui hanc vocem *juris* subtilius indagare volunt, eam, qualitatem moralem perfectam, ad aliquid justè habendum, vel agendum esse dicunt: putaremus tamen nos, titulum *pro suo*, tanquam formam dominii, & ad differentiam aliùs juris in re, huic qualitati morali esse addendam. Dicimus nos ut clariùs intelligatur hæc facultas, vel qualitas moralis, ideo eam sic dici, quia est moribus & legibus fundata vis, copia, & licentia, disponendi de suo, sic

enim voce facultatis effertur libertas, quæ facultas dicitur: & meritò pro objecto domini est addita facultas *de re corporali* ad differentiam rerum incorporalium, quæ non nisi improprie, & per quandam similitudinem, in dominium nostrum veniunt. *l. 3. ff. si ususfr. pet.* neque enim possideri possunt res incorporales verâ & propriâ possessione, sed tantummodò possessione quasi, *l. 32. in fin. ff. de serv. urb. præd.* non tamen hoc ita est accipiendum, quasi vera rerum possessio ita dominio foret necessaria, ut sine illa dominium alicui fundatum esse negemus: hæc enim theoretica veritas patet, tam in actibus inter vivos, quàm ultimarum voluntatum. Horum exemplum occurrit in donationibus mortis causâ, & legatis rei testatoris propriæ, & specialis, cujus utique dominium à morte testatoris in legatarium transit sine ulla possessionis apprehensione, *l. 80. ff. de leg. 2.* sic rerum hæreditariarum dominium, statim à morte testatoris, hæreditatis aditione, sine ulla possessione transit in extraneum hæredem, in hæredem verò *suum*, statim & ipso jure, in actu scilicet primo, undè & domesticus hæres, & vivo quoque patre quodammodo dominus existimatur in §. 2. *Instit. de hæred. qual. & diff.* & hinc quotiescunque ante immixtionem vel abstentionem hæreditatis sui decedunt, toties jure suitatis, in quoscunque hæredes etiam extraneos, transmittunt hæreditatem. *l. 8. Cod. de suis & legit. hæred.* quod secus est, in emancipatis, seu non suis, nam quotiescunque hi decedunt ante aditionem, vel repudiationem hæreditatis, toties transmissio fit ex jure sanguinis ad solos descendentes; *l. unic. cod. de his qui ante apert. tab.* siue sint in potestate, siue non (nam

hic ad solam sanguinis derivationem respicitur) non ad alios hæredes. Exferit se iterum sine ulla possessione hæc dominii existentia in aliquibus actibus inter vivos, utpote si quid à iudice fuerit adjudicatum in tribus hisce judiciis, familiæ erciscundæ, communi dividundo, & finium regundorum, quæ adjudicatio dominii constitutionem ipso jure importat. Quod verò præter vocem *perfectè disponendi*, addita sit vox *vindicandi*, illud notissimum inducit dominii argumentum, probatio desumpta est ex *l. 23. princip. ff. de Rei Vind.* quod confirmatur ex ipsa rei vindicationis definitione, quæ, *actio realis, contra quemcunque possessorem rei corporalis fundata dicitur, tendens ad declarationem dominii, & rei restitutionem. §. 1. in fin. Instit. de act.* Et hoc ita, si rei vindicatio in sensu suo proprio, & strictè dicto sumatur. Nemo enim, vel aliquâ imbutus juris theoriâ facile ignorabit, vocem *vindicare*, alio etiam venire sensu, ita servitutes v. g. ususfructus *vindicari* dicuntur, *confr. Rubr. ff. si servit. vindic.* quas tamen nomine dominii, ex vero juris nostri sensu, gaudere non posse, paucis paulò intra dicetur.

Quod tandem cum communi Doctorum, dominium describentium ordine, allegaverimus in dominii definitione superiùs tradita, limitantem hanc clausulam, *nisi lege aut conventionem quis prohibeatur*, illud non ita adacti fecimus, quasi illam non potuissemus, tanquam supervacaneam, in ordine ad absolvendam essentiam dominii omittere, quid enim illa importat? nisi exceptionem: sic, quis dixerit? debitorem qui res suas alteri v. g. oppignoravit, non esse, & manere, verissimum rei oppignoratæ dominum, qui tamen alienare

prohibetur saltem liberè, spectato onere rei incumbente, nimirum *jure in re*, & ad quemcunque transeunte possessorem, quamvis si alienatio in se consideretur, vera fuerit, ob rationem dominii alienanti debitori competentem; hinc ergo, licet effectum dominii illa limitet, de substantia tamen dominii nihil tollit. sic quis dubitaret, maritum in re dotali immobili, constante matrimonio; pupillos & minores, qui Tutores aut Curatores habent, rerum suarum esse, & manere dominos, etsi tam ille, quàm isti, ab alienatione (cæteris paribus) arceantur. *Princip. & §. fin. Instit. quib. alien. lic.* Stabit ergo dominium, etsi adempta sit libera alienandi ac disponendi facultas.

§. V.

Sic posita ac declarata *facultas*, tanquam dominii attributum, in duplicem rursus abiens, *vulgarem* scilicet, quæ usus particularis gratia comparata est, & *eminentem*, quæ superior est & potestati publicæ competens, reliquam dabit dominii divisionem: illa seu vulgaris, in quantum adaptata est patrimonio privatorum, considerari commodè poterit, vel prout plenam ipsis confert utilitatem, & dominium erit plenum, vel prout aliquid, vel parziale & inadæquatum eis tribuit commodum, & erit dominium minùs plenum. Hoc ultimum vel respicit commodum ex parte recipientis, & vocatur utile, vel ex parte dantis, reservans ei respectum & dominii recognitionem, & evadit in dominium, uti dicitur, directum. Ut ergo singulas istas dominii divisiones articulatim declaremus, dicimus, dominium

plenum esse, quando quis cum facultate quam habet liberè de re sua disponendi, fructus exinde ut suos percipit: exemplum est in usufructu, ut ita loquamur cum Doctoribus *causali*, quo quis & proprietate, & fructibus proprietatis, ad nullum alium redundantibus fruitur, ita ut cum proprietate consolidatus habeatur usufructus: quod, si ab uno & solo habeatur, dominium dicitur plenum & solitarium; si verò cum aliis foret communicabile, dominium plenum erit & commune. Horum itaque unum, vel proprietatis, vel utilitatis, si desit, iterum exsurgit dominium, sed minus plenum; utpote, si sine usufructu sola remaneret apud aliquem proprietas. Hoc minùs plenum, in quantum ut supra dictum est, respectum & recognitionem domini ex parte dantis relinquit, dominium dicitur directum, quale habent Dominus feudi, Dominus Emphyteusis & superficiei: quorum autem dominia ex parte recipientium relinquunt commodum & utilitatem, dominium constituunt utile, quale habent Vassallus, Emphyteuta, & Superficiarius, in superficie formaliter sumpta. L. 1. §. 3. ff. de superfic. l. 73. §. 1. & l. seq. ff. de rei vind. l. 3. §. 3. ff. de nov. oper. nunc.

Hæ si species sint domini vulgaris, in singulorum & privatorum constituti patrimonio, superest alterum divisionis domini membrum, *dominium nempe eminens*; quod, uti supradictum est, competit *potestati publicæ in res singulorum boni communis causa*: tale erat olim populi Romani, hodie potestas Regia, quæ ita latè diffunditur, ut illa reliquis privatis jure tollat potestatem de suo disponendi, res privatorum impendendo in necessarium usum civitatis. Illud confirmat ita loquens

Seneca 7. *de Benef.* 4. *jure civili omnia Regis sunt, & tamen illa, quorum ad Regem pertinet universa possessio, in singulos dominos descripta sunt, & unaquaque res habet possessorem suum; itaque dare Regi & domum, & mancipium, & pecuniam possumus, nec donare illi de suo dicimur. Ad Reges enim potestas omnium pertinet, ad singulos proprietas. Illud tamen dicere nolumus, hanc potestatem idem esse ac dominium, si strictius res consideratur, fusiùs hoc expendemus ad caput sequens, quò de affinibus domini tractaturi, Lectorem remittimus: quamdiu enim nulla urget necessitas, vel instat salus publica, res manent in dominio privatorum, & tantùm dicitur potestas Regis, quàm poterit revocare earum dominium, & per hanc suam potestatem Regiam, suo eas demùm adjudicare dominio: antequam enim hæc facta fuerit adjudicatio, dominium Regis erit, sed dispositivè seu in actu primo.*

Caput II.^{dum}

De affinibus & contrariis Domini.

§. I.

ASCITUR ex allegata domini divisionis declaratione, nova iterum consideranda domini affinitas; quam etiam *qualitatem* definimus, *qua neque in totum à dominio recedit, nec per omnia ei servit*: hoc ergo est aliquid analogum, aliquid simile, seu aliquo modo accedens ad

dominii naturam : quo sensu tanquam quid dominio affine, ut *Eminentius*, huc venit potestas, de qua in præcedente *cap. i. §. 5.* dictum, popularis olim, & hodie Regia seu *Imperium* : etsi enim, ex allegato ibidem *seneca*, hæc potestas apud principem planè resideat in res singulorum Civium, nulla tamen illarum apud eum est proprietas & dominium : sic bene ait *Symmachus x. Epist. 54. omnia regitis, sed suum cuique servatis*; uno equidem actu plerumque quæri solent & imperium, & dominium, sunt tamen distincta; sic enim imperium: sibi servat princeps: licet etiam rei immobilis vel castri dominium nonnunquam transferat in subditos. *vid. Menoch cons. 605. num. 6. & cons. 604. num. 14.* Nec incommodè tanquam affine dominii, cum imperio & potestate principis huc refertur *dominatio*, est enim illa, *actus iste imperiosus, quo dominari dicuntur victores vel superiores domini* : hæc itaque dominatio se habet ratione imperii, sicut libera dispositio seu facultas disponendi in dominio; hæc cum sit actus ex dominio proveniens privatorum, & illa ex imperio, poterit, utique ut affine dominii respectu privatorum huc referri. hinc nec inepte tanquam dominii affine eodem modo referri potest *ratione patrimonij subditorum*, illa superioritas territorialis, vulgò *die Lands- Fürstliche Obrigkeit* / vi cujus ita territoriorum suorum domini existunt principes & status Imperii, ut superiorem in territoriis non recognoscant, quam cum voto in Comitibus decisivo, tam eminenter per pacem Monasteriensem illis firmam reddidit *Ferdinandus III. Conf. dict. Pac. art. 8. §. 4.* quæ & per singulorum subsequentium Imperatorum Capitulationes, non minùs quia

solenniſſimè eis fuit confirmata. Et meritò hanc ſuperioritatem territorialem principum Imperii, retulimus ad affinia domini Ratione *patrimonij privatorum*, in ſe enim ſpectata ſuperioritas territorialis, nimirum ratione totius territorii, quod ſibi in feudum imperii conceſſum agnoſcunt principes, non erit affine domini, ſed dominium verum: dominium inquam verum Eminens, ſed utile tantum; in quo illud non obſtante illuſtri Germanicorum principum dignitate, eximiaque, quâ pollent, in territoriis ſuis poteſtate ab aliis vaſallorum dominiis utilibus, ſecundum ſcita Longobardica 2. *feud.* 8. §. *fin.* & 2. *feud.* 23. *fin.* non differens agnoſcimus cum *Paurmeiſtero Lib. 2. de Jurisdic. Imp. Rom. cap. 4. num. 70. ſeq. Schiltero exercit. 6. ad ff. Theſ. 8. Lud. Hugone de ſtat. region. German. cap. 6. §. 6. & 50. Rhet. Inſt. Jur. publ. 2. tit. §. 9.* quamvis Joân. *Stuckius Conſil. 26. num. 500. ſeq.* Imperatori v.g, in ducatibus, marchionatibus, imperium ſaltem, non autem dominium concedere videatur. Transit ergo regulariter, hoc tantum dominium utile, in hos Imperii principes, majores ſcilicet vaſallos ſeu capitaneos, manente dominio directo non quidem apud ſolum imperatorem, ſed apud illum unà cum imperio. Quo etiam ſenſu, ſubaudia non ſolius cæſeris, ſed & Imperii deſſ *Heil. Reichs Eigenthum* vocatur in *Receſſu Imper. zu Regenspurg ann. 1541. §. nach dem 6.* interim tamen etiam non ignotum eſt, cum utili & directo dominio territorii alicujus, inveſtituram etiam dari poſſe exemplo eſt *Scleswicenſis ducatus* de quo Confer. auctor *der Urfachen der Strittigkeiten zwischen Dennemarck und Schleſwig / Holſtein Gottorff. Pag. 31. ſeq.* talis eſt etiam inveſtitura de

comitatu Angleriae, Regi Hispaniarum à Carolo V. Imp. concessa de quo *Roland. à valle vol. 4. cons. 100. num. 159.* citatus ab *ittero de feud. Imper. cap. 19 num. 2.* qui *vid. per tot.* tandem res principis fiscales præterimus, quæ non in affinibus privatorum, sed vero ejus sunt dominio; quæ secundum Tholosanum *lib. 3. de republ. cap. 2. num. 10.* Tertiam constituunt speciem bonorum principis: nimirum eorum, quæ ex casualibus redditibus percipiuntur, & in thesaurum fiscales referuntur; puta bona proscriptorum, vectigalia commissa, & bona caduca, & ideo res fisci dicuntur. Idem dicendum de bonis ipsius principis propriis, seu ejus patrimonio: qualia sunt bona à parentibus relicta, munera, & dona, imo & hæc, dicuntur res principis privatae, quia sunt cæsaris, non ratione imperii uti res fiscales, sed ut privati cujuslibet. Hinc Giphanius ad §. thesauros *verb. cæsaris Loco inst. de rer. divis.* duo ponit genera bonorum principis, res scilicet fiscales principis, vel ejus proprias; quarum illæ dicuntur sacrum patrimonium, hæc patrimonium privatum & res privata. Et ideo qui illis rebus nimirum fisci præerat, dicebatur procurator fisci aut cæsaris, & comes sacrarum Largitionum, qui verò his præerat dicebatur procurator sive rationalis rei privatae, & Comes rerum privatarum §. *ult. inst. de usucap. L. bene à Zenone Cod. de quadr. præscript. L. 2. §. publici & §. seq. ff. ne quid in loco publico L. 3. Cod. de fund. rei privatae.* quid jam dicemus de patrimonio populi, quod aliàs dicitur domanium? illud certè inter affinia dominii esse referendum, ideo non dubitamus, quia est contributio popularis, summo principi debita, ex qua

dominii ejus, ac præeminentis superioritatis territorialis conservatio producitur, ac principalis splendor sustinetur vulgò *Cammer, Kron-oder Taffel-Güter* quod, in tantum accedit ad dominium principis, in quantum hujuscè patrimonii fructus jam sunt collati, ad sustentanda Regiæ dignitatis vel reipublicæ onera; hoc ergo Jus fructuario majus non est. De alienatione autem rerum domanialium vid. *Brunnem. Cons. 1. per tot.*

§ II.

HÆC de affinibus domini privatorum in eminenti positum tum dicta sunt. Reliqua manent absolvenda, quæ alteram constituunt dominii affinium, in *vulgari* positorum partem. Sicut ergo, inter illa referebatur tanquam dominii privatorum affine, potestas & imperium Regis seu Principis, & populi patrimonium seu domanium, ita etiam ad affine domini tanquam vulgare, refertur potestas nimirum *dominica* aut herilis, & *patria*, quæ utraque, tanquam potestati regiæ subordinata, suam meritò, in ordine vulgari sedem meretur, ita docente *Grotio de Jure Bell. & pac. lib. 161. §. 6.* Quantum ad potestatem dominicam, si ad sensum Juris Romani referatur, illud hinc non omittendum erit, illam inter affinia domini vulgaria ita referri non posse, utpote, cum omnia habeat ad constituendam, veri domini qualitatem requisita, ex parte dominantis, qui gaudebat jure vitæ & necis; quo tamen ex Constitutione *Antonini* sublato *§. 2. Instit. de his qui sui vel alien. jur.* plena remansit

dominis per servos iusta acquisitio bonorum, non tamen eorum, quæ defraudando genium, sibi in casu noxalis deductionis acquisiverant §. 3. *Inst. de noxa act.* neque ex parte servi quid veræ dominii naturæ refragatur, quem ita in dominio & commercio existentem habebant domini, ut venditionem ejus, tanquam alterius rei mercalis, liberam, eis omnibus modis competiisse notissimum sit. Melius ergo, ad hæc de quibus loquimur dominii vulgaris affinia, poterit referrri *potestas patria* de qua in §. *fin. Instit. de pal. potest.* add. *L. 201. de verb. sign.* quam infinitam fuisse, vult *Vinnius* ad §. 2. *Instit. de part. pot.* an verò hæc patriæ potestatis prærogativa, si parentes inter se contendant, ideo patri potius sit adjudicanda quam matri, ob imperium & sexûs præstantiam, uti habet *Grot. de Jur. Bell. & pac. lib. 2. cap. 5. §. 1.* illud non aggredimur, tantum enim, quid ad constituendam affinitatem dominii ex potestate patria conducere possit, hic examinandum nostri est instituti: fatemur tamen, expensa patria potestate, prout erat fundata lege Regia Romuli, eam verum fuisse dominii veri, non verò dominii affinis argumentum, si uti de potestate dominica superius dictum est, vendendi filium & jus vitæ competierit patri, quæ tamen atrocitas ratione juris vitæ, per Leges posteriores & clementiores, majorem laudantes patris pietatem, correctâ videtur *L. fin. Cod. de patr. potest. L. 11. ff. de lib. & posth.* ratione etiam venditionis filiorum, si necesse erat, fortè, quia deficient alimentis, verum fuit, non affine patris in filios dominium; quod ex veterum Thebanorum lege fluxit, cujus verba apud Claudium Ælianum 2. var. 7. ita habent, *ne cui thebano liceat infantem exponere, neque in*

solitudinem abijcere, capitis supplicio constituto. Verum si extremâ necessitate pater laboret, sive mas sit, sive fœmina infans, jubet lex eum statim à materno partu, ad magistratum, cum ipsis fasciis adferre; qui acceptum, alicui tradit levi pretio, cum quo pactum intercedit, bona fide infantem alar, & adultum servi vel servæ loco habeat, sic, ut pro educationis mercede operas ejus accipiat. Quippe cum hac lege, natura jus dat ad omne id, sine quo obtineri non potest, quod ipsa imperat, Grot. cit. lib. 2. cap. 5. §. 5. quod postea ex L. 2. Cod. de patr. qui sit. distrax. ita constitutum, ut pater in extrema necessitate filium sanguinolentum non simpliciter venderet, sed cum conditione resolutiva, vel pacto, nempe de retrovendendo, & licentia redimendi filium, si ad pinguiorem fortunam perveniret pater, cujus itaque juris, utpote sublata servitute, usus superesse amplius non potest. Vid. Stryck. in Usu. mod. ff. de his qui sui vel alieni jur. §. 5 & 6 quo certè jure, non verum amplius patris in filios dominium, sed patria tantum potestas, quæ dominio uti sentimus, affinis tantum est, hodie superesse videtur. Dominium enim ita verè dictum in filios jam habere non potest pater, quia homines sunt liberi L. 83. §. sacram ff. de verb. oblig. hinc veram & strictè dictam, filii à tertio decenti, patrem non habere vindicationem (quæ propriè datur pro re, in qua quis habet dominium L. 23. ff. de rei vind.) sed tantum vindicationem adjecta hac Clausula v.g. vindico filium meum Jure Quiritum seu Romanorum, bene notavit Schneid. ad Institut. de act. §. 13. num. 26. quia hoc Jus Romanum disposuit ut filius sit sub potestate patris §. 2. Inst. de patr. potest.

§. III.

NON minorem dominii affinitatem subit *Jus*, ut alias dicitur *in re*, quod ita tamen sumendum esse non arbitramur, quasi *Jus in re* non etiam esset verum dominii constitutivum. Enim vero, quis dominium concipiet sine *Jure in re* benè tamen *Jus in re*, sine dominio; quo ultimo respectu *Jus in re* tanquam facultatem in re, contra quemcunque possessorem competentem, ad hanc dominii affinium classem referendam esse existimamus. Siquid enim à dominio divisum constituat hoc *Jus in re*, illud potius refundendum in titulum & causam *Juris in re* constitutivam, quam in ipsum *Jus in re* in se sumptum. Sic per legatum v. g. per mutationem, donationem, venditionem, quo ad titulum ad transferendum dominium sufficientem, cum *Jure in re* (cæteris paribus) transit dominium, quod non fiet in reliquis titulis *Jus* tamen in re constituentibus, insufficientibus tamen, ad transferendum rerum dominium: horum exemplo sunt pignora, hypothecæ L. 19. ff. de damn. inf. L. 17. ff. de pign. Servitutes L. 30. ff. de noxal. act. & possessio arg. l. 1. §. 1. ff. de superf. L. 1. §. fin. & L. 2. ff. uti possidetis. quorum omnes & singuli *Jus* constituunt *Jure*, & admodum affine dominio, non autem verum dominium. Cujus tanquam generici *Juris in re* occasione, ad specialius descendemus, ad usumfructum nimirum, tam verum, quàm quasi, seu ut aliàs dicitur improprium; non, quod usumfructum rei propriæ, huc referre velimus, hoc enim in sensu, iste ususfructus non est *jus à dominio separatum* L. 5. princ. si

usufr. per. qui à Doctores quasi à causante dominio, causalis vocatur, de quo *in L. 21. §. 3. de Except. rei jud. L. 58. 126. §. 1. de verb. obl.* neque usumfructum rei alienæ, qui adjunctam habet, rem saltem utiliter vindicandi potestatem, non affine dominii, sed dominium præsupponentem, verum & utile; talis ususfructus rei alienæ cum vindicandi potestate agnoscitur v. g. in Emphyteuta ratione Emphyteusis traditæ & constitutæ, quo constitutum evadit Jus Emphyteuticum *L. 3. Cod. de Jure Emphyt.* quod ideo *Jus describitur, in re immobili plenissimè utendi, fruendi, cum potestate rem vindicandi, à domino sub lege meliorationis, & annuæ pensionis, in recognitionem dominij directi solvende, concessum L. 1. ff. si ager vectig. L. 71. §. pen. & fin, ff. d. legat. 1.* Eadem etiam rem vindicandi potestas adesse cognoscitur in feudo, quod vasallo constitutum *vid. Cap. un. Lib. 2. feud. tit. 23.* tali ergo rei alienæ usufructui inopportuna hic daretur sedes, quæ tanquam ab affinibus dominii hic tantum occupari debet, scilicet ab usufructu vero vel quasi, sed formali. Per quem patere arbitramur distinctionem inter hoc Jus, de quo loquimur usufructuarium, & fructus seu res ipsas ex tali usufructu perceptas; graviter enim in ipsa impingere videremur Juris nostri principia, si affinitatem tantum dominii, & non ipsum dominium in eis usufructuario concederemus; vult enim illud *§. 36. instit. de rer. divis.* quo non minus per usumfructum dominium fructuum, ab usufructuario perceptorum, ei acquiri traditur, quàm reliquis qui in eodem titulo recensentur acquirendi dominii modis *conf. L. 25. §. pen. ff. de usufr. & l. 13. quib. mod. usufr. amitt.* solum ergo dicti utriusque usufructus Jus, tanquam inter affinia do-

minii huc referre volumus. Pro quo firmamentum nobis suppeditat ipsa ususfructus definitio, quæ ex *princip. instit. juncta* L. 1. ff. de usufr. est *Jus, alienis rebus utendi, fruendi salva rerum substantia*. Jam autem si tale Jus, tantum sit, quis dicet usumfructum esse dominium Juris, dum ex definitione dominii supra à nobis tradita, illud in sola facultate disponendi de rebus corporalibus consistere, observari ibidem voluimus, inspecta L. 25. de verb. sign. & l. 4. ff. de usufr. hinc ergo ex L. 15. §. fin. ff. de usufr. servitutem prædio usufructuario, acquirere usufructuarius non poterit, quod tamen posse dominum saltem utilem non ambigitur ex Lib. 2. Feud. 28. §. 51. *vasallus*. Ut tandem brevem adducamus affinium dominii epilogum, illud adhuc dicemus, dominium si non utile, saltem dominium quasi, locum adhuc mereri inter dominii affinia. Patet enim ex voce *quasi*, agi hic de dominio improprio, vel ut aliter dicamus, facultate quadam affini & dominio proxima: accidit illud bonæ fidei possessori, rem ementi ab eo, qui non erat dominus, quem tamen dominum esse credebat, à quo certè, utpote nullum habente dominium per L. 54. ff. de Reg. Jur. ullum acquirere haud poterat; cujusce rei exemplum habetur in actione Publiciana declarata in §. 4. *Instit. de act.* in hac enim hypothese dominium nullum habet bonæ fidei possessor, ante usucapionem impletam; non à tradente, quia non erat Dominus; non à re, quia prout ad transferendum dominium fuisset necessum, rem ita simpliciter alienam necdum usuceperat, dominium tamen ex nunc habet affine, quod ex tunc, completa scilicet usucapione, in dominium verum evadere posse, nemo

nemo ignorat : hinc deducto in Jure directo dominio, *utile* etiam deductum intelligi, sed non *quasi*, notat *Bartolus in L. si. minor in fin. ff. de evict.*

§. I V.

SI itaque ad dominii *affinia* ea meritò retulerimus, quæ ita ad illud accedunt, ut non per omnia cum eo conveniant, nihil nos ad dominii *contraria* ea referre vetabit; *quæ ita à dominio recedunt, ut oppositum planè ejus constituent terminum.* Quem ostendere non ita operosum erit, si objectum juris nostri plerumq; intentatum consideremus, *dominium* scilicet, & *obligationem*. Etsi enim de jure nostro universaliter dicendum non sit, quasi omnes, & singulæ, à Legislatoribus nobis propositæ Leges, idem dominii, & obligationis pro firmanda societate civili intendant objectum, quia multæ etiam sunt Leges, quas vel demonstrativas, vel directivas ejus, quid, & quomodo faciendum, & quid omittendum sit, docentes dicimus; illæ tamen quæ circa *jus rerum* versantur, allegatum supra objectum, *dominii* scilicet & *obligationis* habere, negari vix poterit: quod *jus rerum*, inde definiunt *facultatem moralem jure quæsitam, circa res justè aliquid agendi, vel habendi*: unde sufficienter monitum videtur, *jus nostrum*, in quantum circa *jus rerum* versatur, prout hætenus in *Dissertatione nostra* consideratum producitur, duo tantum tanquam extrema considerare velle, *dominium* nempe & *obligationem*. Quod ergo si ita sit, nihil dominio magis contrarium occurrit, quam *obligatio*;

obligatio inquam in stricto sensu suo sumpta, nimirum tanquam *jus* ut Doctores loquuntur *ad rem*: Nec enim aliàs novum est, illum dicere nobis obligatum, ad restituendam nobis rem nostram, quem *rei vindicatione* interpellamus, si tamen hanc obligationem in lato suo sensu sumamus. Hinc ut ad rem propiùs accedamus, dicimus, *contraria dominii* exsurgere ex variis juris circa res considerati occasionibus: uti 1.mo ex *forma juris circa res servata*. 2.do ex *objecto seu qualitate rerum*. 3.^{tio} ex *subjecto seu personis circa jus rerum versantibus*. 4.to ex *defectu juris de rebus disponendi*.

Primam jam supra attigimus contrariorum dominii occasionem, nimirum *obligationem*; enim verò, prout forma juris circa res per obligationē inducitur; ita etiam vel dominium, uti *in obligatione dandi* vel ejus affinia, uti *in obligatione transferendi aliquod jus in re*, aut de quibus jam loquimur *contraria*, uti *in obligatione transferendi usus, custodia*, constituuntur. Quod verò obligationem ex *forma juris*, contraria dominii constituentem producamus, veniam aliquam pro intellectu nostræ sententiæ nobis stipulamur; nec enim ignoramus, obligationum matrem esse Contractus veros vel quasi, ex quibus tamen sæpe, & regulariter cum traditione, dominium transferri apertissimi juris est: interim tamen hæc pro contrariis dominii, *occasione obligationis*, stabilis manet ratio nostra, quia obligatio in actionibus realibus, v. g. *rei vindicatione*, pro causa habetur remota, dum causa proxima est dominium verum, vel saltem quasi, uti in publiciana, quæ est notissima pars juris in re: *in actionibus autem personalibus*, de quibus nos *occasione obligationis* loquimur, obligatio causa est proxima, solum constituens ut supra

dictum *jus ad rem*. Ex quibus ergo satis clarè fundatum videtur illud, quod de obligatione dicimus in hoc ultimo sensu sumpta, verum efficere dominii contrarium: patet utriusque inter se fundata contrarietas, ex collata utriusque definitione. Sicuti enim supra G. I. §. 4. diximus, dominium constituere *Jus in re* nimirum facultatē agendi contra quemcunq; possessorem, ita obligatio constituit *Jus ad rem*, facultatem nimirum in ipsam personam nobis obligatā, ad aliquid dandū vel faciendum, competentem ita colligitur ex L. 3. Princ. ff. de Obl. & Act. Jam verò quid magis contrariū est, quam posse agere contra omnes, uti ex dominio, & non posse agere contra omnes, sed contra solā personam nobis obligatam uti ex obligatione. Non tamen si mentem nostram non sat declaramus, nobis sufficit, obligationem *forma juris circa res*, contrarium dominii inducentem, huc attulisse, quamvis obligationem tanquam *jus ad rem*, prout ex tradita ejus definitione declaravimus, unicè hic consideremus; sed apertā hāc januā, ad eadem contraria dominii ex forma juris circa res provenientia, simul procedimus, omnes huc revocando contractus veros vel quasi (nullum tamen jus in re constituentes) quos omnes & singulos *contraria dominii* ex forma juris per obligationem circa res servata constituere asserimus, quod tamen paucioribus ita absolvere, ac declarare possumus, dum omnes actiones personales, non nisi contrarium dominii, ex occasione formæ juris circa res, efficere dicimus: valet ergo hæc consequentia, solæ adsunt actiones personales, ergo solum adest dominii contrarium

Exsurgit 2.do non minus notum dominii contrarium ex *qualitate objecti* seu rerum, ita tamen, ut pro qualitate objecti differente, differens etiam adducamus do-

minii contrarium; *contrarium* scilicet *absolutum*, ac *contrarium* domini *secundum quid*: cuius utriusque veritatem ac fundamentum, ex ipsis juris nostri textibus probare non incongrue licet, si contraria domini ex *qualitate rerum* mensuremus, prout illæ vel non sunt in dominio actu, sed in eo saltem esse possunt, vel ita sunt comparatæ, ut nec actu, nec potentia, in dominio esse possint: hujus itaque generis domini contrarium, exferit se in illis rebus, quæ nec actu, nec potentia in ullius sunt dominio; quarum si quasdam dari probaverimus, de adducto à nobis *contrario domini absoluto*, nulli amplius erit dubium. Dari autem res in nullius existentes dominio statuit *Princip. §. 10. Instit. de rer. divis.* dum ibidem expressissimè ait Imperator, dari res, quæ nullius sunt: quas etsi ibidem reliquerit indeterminatas, non addendo, an saltem in alicujus dominio esse possint; illud tamen sufficit tales ab Imperatore ibidem supponi; utpote, qui clariùs talem rerum, quæ in nullius sunt ac esse possunt dominio, adducit Constitutionem in §. 7. *Instit. dict. tit.* ubi ita loquitur: *nullius autem sunt res sacræ, religiose & sanctæ*, quod per sequentia ibidem clariùs confirmat; quod enim ait, *divini juris est, id nullius in bonis est*, & quod quæ tales nec in dominio esse possint, ita ut ex sententia nostra absolutum constituent domini contrarium, probatur, dum nulla ratione vel titulo, res ita sacræ &c. alienari, obligari aut oppignorari (cæteris paribus) posse dicuntur in §. 8. *Instit. dict. tit. L. 14. junct. auth. hoc jus porrectum Cod. de Sacros. Eccles. tit. x. de reb. Eccl. non alien. junct. Can. non licet cum Can. seq. caus. 3. quest. 2.* Est ergo firmum ac verum, ex

utroque jure suffragium, dari contrarium dominiū *absolutum* ratione objecti, in quantum dantur res, quæ per se, nec actu, nec potentia, in dominio alicujus esse possunt. Eadem etiam ratione alterum probabimus dominiū contrarium, nimirum *contrarium secundum quid*, etiam ex ratione textus juris nostri deducendum, si ex eo demonstremus, dari res, quæ licet actu non sint in dominio, in eo tamen esse possunt, vel quæ licet non sint in dominio singulorum, in dominio tamen sunt publico. Illius generis res, uti feræ bestię, volucres, & pisces adferuntur in §. 12. *Instit. de rer. div.* & insula occupanda in §. 22. *Instit. eod.* id clarè ergo constituit in cit. §. 12. *Imperator, dum ait: feræ igitur bestię, volucres, & pisces, & omnia animalia quæ mari, cælo & terra nascuntur, simul atque ab aliquo capta fuerint, jure gentium statim illius esse incipiunt:* Rationem addit, *quod enim antea nullius est, id naturali ratione occupanti conceditur:* tales ergo res, contrarium erunt dominiū ab objecto *secundum quid*, quia non sunt actu in dominio, sed saltē potentia nimirum, si, uti dictum capiantur. Istius verò generis seu rerum, quæ non sunt in privatorum, sed dominio publico exempla iterum referuntur in §. 2. & 6. *Instit. eod.* in illo narrantur res, ut textus habet, *publicæ*, quarum dominium est publicum, usus verò singulorum v. g. fluminum *add. l. 5. ff. de rer. div.* in hoc referuntur res *Universitatis*, quarum dominium iterum non est singulorum, sed totius alicujus Corporis seu Collegii: quæ ergo quæ tales, cum in dominio privatorum non sint, *dominiū contrario secundum quid*, sine scrupulo adjungimus; si nimirum consideremus dominium, tanquam jus plenum aliàs privatis competens

unde & hæc non inconueniens erit sequela : non est in dominio privatorum, sed publico, ergo est contrarium domini privatorum secundum quid.

§. V.

QUOD vero 3.to à *subjecto* seu personis *circa ius rerū versantibus* etiam *contrarium* domini constitui posse superius dixerimus; id vel ex eo probamus, quod tales dentur personæ, quæ dominium vel acquirere *non possunt*, vel *acquirere nolunt*. De personis dominium acquirere non potentibus, varia passim occurrit juris nostri theoria, qualis est 1.º In *infantibus*, qui ita simpliciter & per se dominium acquirere non possunt, ad cuius utique acquisitionem, cum consensus, qui in eis deficit, requiratur, de vera domini acquisitione illi participare non poterunt: hinc & eis donari non posse affirmant Doctores; cum tali tamen limitatione, nisi res illis donentur, quas ipsi facile æstimare solent, uti mobiles, quæ fortè tales sunt, quarum qualitas ita comparata est, ut in eorum sensus & appetitum facile cadat: quarum equidem dominium, si eos acquirere dicendum sit, illud ex æquitate tantum procedit. Quorsum *L. 3. Cod. de Acq. vel ret. poss.* allegare solent Doctores *add. l. 32. §. 2. ff. de Acq. vel amitt. poss.* & *L. 9. ff. de Acq. her.* quamvis tamen possessionem eos potius, quam dominium acquirere ex dictis *LL.* dicendum videatur, hinc si verum, & stricto jure dictum, acquirere velint dominium infantes, consensum eorum supplere debent, vel pater, vel tutor, per quos ipsi

dominium interpretativè acquirere, habetur in *l. 18. cod. de Jure delib. junct. dict. l. 9. ff. de acq. hered.* & hoc ita de supplemento consensûs erit intelligendum, dum pater vel tutor, non concurrente infante, utpote consensu carente, soli, nomine infantis suum interponant consensum, uti illud statuitur in *l. 1. §. 2. ff. de Administ. tut.* hinc singulare dicitur, quod tutoris auctoritate possessionem acquirere possit infans, *dict. l. 32. ff. de Acq. vel Amitt. poss.*

Eadem 2.º juris theoria traditur, de impotentia acquirendi domini *contrarium domini* constituyente, in *ignorante*, ob eundem consensûs defectum ad domini acquisitionem necessari in *l. 10. ff. de Donat.* Est enim domini acquisitionis formale, *acceptationis intentio*, ad cujus translationem utriusque, & dantis, & accipientis requiritur voluntas, uti illud habet *l. 55. de Obl. & Act.* nec quidquam huicce theoriæ quam adducimus, refragari videtur, *§. 5. Instit. Per quas pers. cuiq. acq.* in verbis quæ ita habent. *Placet non solum scientibus, sed & ignorantibus vobis acquiri possessionem, secundum divi Severi constitutionem, sed per hanc possessionem etiam dominium, si dominus fuerit qui tradidit*: his enim facilè respondetur, hic supponi non absolutam ignorantiam, sed vel mandatum procuratori datum, vel subsecutam ratihabitionem, quæ mandato æquiparatur, *confer. preced. text.* & sic per nosmetipsos non tantum acquirimus, sed per intermediû, procuratoris nobis acquirentis, ministerium, *l. 18. princ. ff. de Acq. vel Amitt. poss.* Quæ autem hætenûs de ignorante, dominium ita simpliciter non acquirente dicta sunt, suam patiuntur limitationē in domino Servum habente, Servus enim quidquid acquirit, illud omne vi dominicæ potestatis

acquirat domino, *l. 10. §. 1. ff. de Acquir. rer. dom.* idque non domino tantum ignorantibus, scientibus & volentibus, sed & invito, uti notat §. 3. *Instit. Per quas pers.* addita tamen limitatione pro hereditatis additione, ne ære alieno invitatus gravetur dominus (posset enim ob æs alienum latens, damnoſa nimis eſſe domino hereditas *l. 6. princ. ff. de Acq. hered. l. 32. ff. Mand.*) Cujus conditionem meliorem ſed non deterioreſ reddere poteſt ſervus.

Eadem iterum redeunt *ratione ſubjecti* ſeu perſonarum dominium acquirere nolentium, *domini contraria in invitis*. Notum enim ex communiffima juris noſtri Regula, quod invito non detur beneficium (ſi liberationem à debito invito debitori factam, ob favorem liberationis excipiamus) unde nec dominium: faciunt huc *l. 19. §. 2. ff. de Don. & l. 69. de Reg. Jur.* In quibus enim utpote invitis, cum magis quam in ullis aliis deficiat formale acquisitionis dominii, nimirum *Intentio*, certè tales dominium acquirere, nemo dixerit, niſi ut ſtatim dictum, dominum auctoritate juris, vi Dominicæ poteſtatis, etiam invitum, acquirere dicamus; ita tamen, ut ſi in uno acquisitionis momento illud verum ſit, quod invitus dominium acquirat Dominus, in altero iterum momento eum huic dominio renunciare poſſe nihil vetet: ne, quod in favorem ejus introductum, in odium videatur retorqueri. Brevibus, ut abſolvamus ad eadem dominii contraria ex ſubjecto, ſeu perſonis dominium acquirere non volentibus, aut non valentibus, illas referimus perſonas, quæ ad acquirendum tale dominium ſunt inhabiles, uti ſunt in feudis propriis v.g. Mulieres, vel aliæ perſonæ quæ variis locorum ſtatutis illud acquirere ſunt prohibitæ.

Et

Et ita tandem 4.to ex libero dispositionis defectu, ultimum addimus dominii contrarium. Hocce contrarium desumi posse videtur, ex ipsa, quam tradidimus, dominii definitione, in quâ dictum, illud esse facultatem perfectè disponendi, nisi vel lege, vel conventionem quis prohibeatur: ne tamen nobis ipsis in terminis fiamus contrarii, dum ibidem diximus, hanc Clausulam non refragari dominio, quia aliquis dominus esse potest rerum, quarum tamen non habet administrationem, Uti ostendimus exemplo pupillorum, & minorum. Interim tamen, adhuc verum erit, ademptam liberè disponendi de rebus suis facultatem, ponere dominii contrarium, saltem ex parte defectus alienationis, qui non potest dominio saltem libero non contrariari, & consequenter tale de quo loquimur, in hoc respectu, constituere dominii contrarium. Nec enim hic dicere volumus, quasi ille qui non habet facultatem plenè & perfectè disponendi de rebus suis, non sit Dominus rerum suarum, vel quod non habeat dominium, alias certè contra ipsa peccaremus juris nostri principia, quibus indubitatum nobis est, filios v. g. familias peculia habentes aduentitia, ut Doctores ea nominant, *extraordinaria*, esse eorum dominos, de quibus tamen etsi inter vivos plenè disponant (si justæ sint ætatis) per testamenta tamen de hoc suo dominio disponere planè vetantur *princip. Instit. de His quib. non est perm.* qui etiam quamvis in his non patresfamilias, eorum tamen pleni domini ab omnibus agnoscuntur: inde videmus contraria dominii ratione defectûs perfectæ dispositionis oriri aliquando, ex sola qualitate personarum, uti v. g. pupillorum ac minorum, qui res suas absque tutorum

vel Curatorum auctoritate alienare prohibentur §. 2. *Instit. Quib. alien. lic.* aliquando ea nasci ex modo alienandi, sic v. g. inter vivos libera erit peculii extraordinarii dispositio, & alienatio, sicut dictum, si justæ ætatis sint filii familias, non autem per testamentum, quia respectu istius peculii non reputantur pro patribus familias, quod leges expressè requirunt, pro factione testamenti activa. *princ. Inst. Quib. non est permiss. testam. fac.*

Caput III^{um}

De personis concedentibus & acquirentibus Dominium.

§. I.

PIMUM quod pro translatione domini in subiecto concedente dominium, considerandum venit, est ipsa apud eum, qui dominium transferre intendit, *dominii existentia*: hoc æquitatis naturalis fundamentum, quo nemo plus juris in alterum transferre potest quam ipse habet, citatum in L. 54. ff. de Reg. Jur. speciosius repetitum habetur ab Ulpiano in L. 20. ff. de Acq. Rer. Dom. his verbis. *Traditio nihil amplius transferre potest, vel debet, ad eum qui accipit, quam est apud eum qui tradit*: si igitur quis dominium in fundo habuit, illud & tradendo trasfert; si non habuit, ad eum qui accipit, nihil transfert. Quod ita verum, ut de successore non tantum singulari, sed & universali facile sit intelligendum ex L.

120. ff. de Reg. Jur. neque enim melioris conditionis debet esse successor, quam auctor, à quo jus in illum transiit, uti illud manifestum reddit §. fin. in L. 160. ff. eod. quia tamen hactenus dictum, dominium esse facultatem, de re sua liberè disponendi, si non ad substantiam domini, saltem ad ejus executionem requisitam; sequitur & alterum hic spectandum, personarum dominium concedentium requisitum; *potestas nimirum dispositionis, perfectæ seu translationis domini.* Plurimi enim passim occurrunt juris nostri textus quibus, nonnullis, tam dominium plenum, quam minus plenum habentibus, domini concessio utpote alienationem importans, vel impeditur vel prohibetur: quid enim ob defectum naturalem de infantibus, ut jam alibi dictum, desuper, legibus nostris statutum legitur? qui septimum nempe annum nondum egressi, omnia ita impediuntur gerere negotia civilia, ut nec auctoritate tutorum possint obligari, dum nec velle nec nolle habere censentur in l. 189. ff. de Reg. Jur. hoc tamen subintellecto moderamine, de quo supra in cap. preced. §. 5. to Ita & illud verum, in reliquis ob defectum animi, negotia civilia contrahere impeditis, uti furiosis arg. L. 1. ff. de Pact. nisi favorabilem ipsis ex §. 1. Instit. Quib. non est perm. fac. test. limitationem huc addere liceret, si nimirum eo tempore, quo furor intermissus fuerit, vel antequam furor supervenerit, talem v. g. domini concessionem eos celebraffe aliunde constiterit: quibus accensentur tanquam ob defectum animi, reliqui in confinio, uti loquuntur furoris & sanæ mentis constituti, seu mente capti arg. dict. §. Quid porro! ratione prohibitæ concessionis Domini, legibus nostris, contra

alios defectu morali seu Ethico laborantes, aliud constitutum apparet? quàm ut hac concedendi domini facultate destituantur. Tales sunt prodigi, non quidem naturaliter tales, qui nimirum nullum in faciendis expensis sciunt modum, sed civiliter tales, quibus præviâ sententiâ judicis declaratoriâ, hæc rerum suarum, & bonorum interdicta est administratio (ita tamen, ut illud, quod ante dictam sententiam, tertio concesserunt dominium, nulla ratione veniat à judice vel Curatoribus revocandum) fortè, quod æquiparentur regulariter furiosis per *L. 40. ff. de Reg. Jur.* vel etiam, quia ita eis adempta est facultas disponendi de suis bonis, tam inter vivos, quam in ultimis voluntatibus. Conducit *arg. §. 2. Instit. quib. non est perm.* Quamvis equidem verum sit, ab ultimis voluntatibus seu testamento, ratione prohibitæ bonorum dispositionis, ad reliquam inter vivos domini prohibitam concessionem non procedere argumentum *affirmative*, hoc modo. Est prohibita libera dispositio de bonis per factionem testamenti activam, *Ergo* & per dispositionem inter vivos; uti hoc exemplo filiorum familias, ratione peculii adventitii irregularis supra *Cap. 2. §. 5.to* illustravimus; imo nec *negative* hoc modo. Non est prohibita dispositio per factionem testamenti activam, *ergo*. Neque dispositio inter vivos. Uti patet exemplo minorum Patrum familias ex communis juris theoria. Firmum tamen ex *alleg. §. 2.* manet argumentum, ob generalitatem rationis ibidem adductam, quia nimirum bonorum administratio, uti furioso, hoc in passu tali prodigo est omnimodè prohibita, nisi utpote cessante ratione, in favorem proximorum Consanguineorum, ipsum testatum fuisse, supponatur ex

Nov. Leonis 39. quam usu fori receptam referunt Doctores vid. Carpz. part. 3. Const. 6. def. II.

§. II.

EAdem occurrit concedendi dominii prohibitio, in aliis etiam personis, quibus potestas concedendi dominii regulariter est prohibita, uti marito in fundo dotali, qui licet ejusdem habeat durante matrimonio dominium civile, ejus tamen ita destituitur dominii translatione *L. 1. Cod. de fund. dot.* ut & reliqua alienationum species (e.g. oppignoratio *L. unic. §. 15. Cod. de Rei ux. act.* servitutum fundo dotali debitarum remissio, vel impositio, *L. 5. ff. de Fund. dot.* ad divisionem ejus nomine provocatio *L. 2. C. eod.* ei prorsus (cæteris paribus) sit prohibita: hac tamen in legibus fundata, huc adhibita distinctione, an inæstimatò, aut æstimatò quidem, sed taxationis gratia, fundus fuerit in dotem datus, quo casu vera erit, quæ hætenus allegata juris theoria *L. 11. ff. de Fund. dot.* secus si æstimatò venditionis gratia v.g. fundus pro mille imperialibus datus, quo casu licitam esse fundi dotalis alienationem, seu dominii translationem confirmatur *L. 5. & 10. C. de Fur. dot.* quia ita non tam res ut immobilis, quam pretium deberi ac dari intelligitur *L. 16. ff. eod.* nec majori gaudet concedendi tertio, dominii facultate Emphyteuta, nihil eum adjuvante, quod in Emphyteusi habet dominio utili: nota est enim indubitata juris nostri dispositio *L. fin. in fin. C. de Fur. Emphyt.* dominium suum utile in tertium transferre prohiberi Em-

phyteutam, imo jure suo cadere, si irrequisito domino, aut requisito quidem, sed cum ille nondum declaravit mentem suam, ante bimestre spatium, Emphyteusin suam in tertium transferre præsumat *dict. L. fin.* ut adeoque ex hætenus allegatis sufficienter probatum videatur, primarium in personis dominium concedentibus requisitum esse, liberam rerum dispositionem, de reliquo verò concedendi domini requisito, nimirum justa præcedente causa seu titulo, dicetur infra *Sect. 2.da*

§. III.

ET si non ignotum sit, illud juris Brocardium, quo jura relatorum dicuntur esse reciproca, illud tamen sine generali juris limitatione, si nimirum eadem adsit juris ratio, receptum, à nemine doceri poterit. Dantur enim nonnullæ, de quibus mox dicetur, personæ, quæ, uti nec concedere possunt dominium, ita nec illud acquirere; dantur vicissim aliæ, quæ licet, ut supradictum, dominium concedere non possint, illud tamen acquirere non vetantur. Illius generis esse, infantes supra est dictum *arg. L. 189. de R. J.* uti & furiosos & mente captos *L. 1. §. 12. ff. de Obl. & Act.* in quos cum nullus cadat voluntatis, vel noluntatis, ob defectum animi actus, meritò ex identitate rationis, ad relatorum jura referendos esse dicendum est: neque deest clarissima iterum juris dispositio, quâ cautum, personas dari, quæ dominium concedere utique possunt, illud tamen non acquirere: Cujus exempli est Mulier, quæ feudum regulariter non acquirere, sed dare, ac sic dominium utile transferre posse legitur. *In 2.do Feud. 3. in*

fin. Libera enim illa habet rerum suarum dispositionem, non obstante *arg. L. 2. ff. de R. J.* ubi jurisdictionis incapaces dicuntur foeminae, illud enim concedendum de Jure Civili, non vero consuetudine feudali. Aliàs nec ad Regna Hispaniae, Angliae, ac Sueciae eas admitti, Leges paterentur; & ita ratione jurisdictionis hodie patrimonialis, illas feuda dare ac jurisdictiones exercere posse omni die videmus: foeminam verò à successione feudi etiam franci, vel cui talis conditio addita, quæ à Muliere facile exerceri potest, exclusam esse minimè dubitamus *vid. 1. Feud. 1. §. 3.* in dubio enim dominus censetur tantum personas aptas admittere velle, nisi in contrarium manifestet voluntatem suam; quemadmodum illud sit, quando de novo, incapacibus personis feuda concedit, uti illud contingit in feudo foemineno, id est, de quo foemina vel primùm est investita, vel quod masculus quidem primò acquisivit, cum pacto tamen, ut foeminae succedant; ibi enim dubium non est, quin foeminis jus succedendi competat, non tamen nisi deficientibus masculis, nisi aliud expressè statutum. Eadem juris adest dispositio in legitimatis etiam per subsequens matrimonium, qui licet feudum concedere, in illo tamen succedere nequeunt propter generalitatem §. naturales 2. *feud. 26.* illud tamen negare nolumus in praxi Germanica, eos qui legitimati sunt per subsequens matrimonium, in feudis etiam Regalibus succedere. *vid. Iterus de feud. imp. cap. 14. §. 2.*

Ad eandem iterum speciem personarum, quæ etsi dominium concedere non possint, illud tamen acquirere non vetantur, referuntur pupilli, & minores, Curatores habentes, quos equidem tutore indigere, si se

aliis obligare velint, notum est *princ. Instit. de Auct. tut.* si verò conditionem suam reddant meliorem nulla opus habere tutoris vel curatoris auctoritate & consensu: ne quod in favorem eorum introductum, in eorum retorqueatur odium & detrimentum contra *L. 6. Cod. de legibus.* Ejusdem etiam classis est prodigus, nam licet post interdictam bonorum administrationem, aliquid alienare, vel dominium concedere non valeat, illud tamen sibi acquirere non prohibetur *L. 5. §. 1. ff. de Acq. vel Omitt. hared.* Huic tandem personarum classi aliæ adhuc accenseri possunt personæ, quæ dominium quidem concedere, illud tamen certa ratione acquirere non valent, uti sunt tutores vel Curatores, qui dominium rei pupillaris per emptionem acquirere prohibentur *L. 34. §. ult. ff. de Contrar. Empt.* etiamsi hoc per interpositam personam facere velint *L. 5. §. 3. ff. de Aut. & Cons. tut.* hæc ergo, ut allata sufficiant; hanc formari posse Regulam existimamus. Quæcunque personæ ab acquisitione & concessione domini, expressis Legibus, vel per argumentum ex identitate rationis ex eis deductum, non prohibentur, illæ, & acquirere, & concedere dominium possunt. Ita ut domini contrarium de quo Capite præcedente dictum, non constituent.

SECTIO

SECTIO ALTERA DE ACQUISITIONE DOMINII.

Caput I.^{mum}

*De Objecto Dominii & ejus Acquisitione
in genere.*

§. I.

NON hic repetenda erit, quam supra *Sect. I. C. I. §. 4.* attulimus in definitione dominii, *objecti* ejus notio, & qualitas, quod nimirum res debeat esse corporalis: cujus etiam juris nostri rationem, cum ibidem attulerimus, alteri jam hic inhærebimus declarandæ dominii qualitati: nimirum, quod res quæ in dominio esse potest, sit vel *acquirenda*, vel *acquisita*: qua divisionis occasione, illustrem sequemur *Grotium*, qui *lib. 2. cap. 3. §. I. de Jure belli & pacis*, duplicem hujusce utriusque acqui-

rendi domini statuit modum: *originarium* scilicet & *derivativum*; ille est *rerum adhuc nunquam acquisitarum, vel etiam, ut infradicetur, in nullius dominio amplius existentium, uti rerum pro derelicto habitarum, acquisitio*: ut ita clarè exinde pateat, intelligere hic *Grotium*, illam primam rerum acquisitionem, quæ in nullius antea erant bonis seu dominio, qui evidenter statuit, ideo eam dici originariam, quia nos ipsi incœpimus res eas acquirere, à nullo alio nobis traditas: *Cujus originariæ acquisitionis cit. loc.* duplicem iterum ostendit laudatus auctor viam, per *divisionem* scilicet & *occupationem*. *Originaria* ait, *acquisitio olim cum genus humanum coire cœpisset, fieri potuit per divisionem, nunc per occupationem*. Hic ut verum fateamur, non minùs hic nobis placet, eximia auctoris subtilitas, quâ duplicem hanc originariæ acquisitionis effingit speciem, quam hujusce differentiæ veritas. Enim verò, si ut agnoscit illustris *Puffendorffius de Jur. Nat. lib. 4. cap. 6. §. 2.* per divisionem distincta orta fuerint dominia, cum primum hominum genus in plures dividi cœpisset familias, facilè est, & cum citato *Grotio* agnoscere, *hanc rerum divisionem*, tanquam modam universaliorē, differentem fuisse *ab occupatione*, scilicet singulorum, tanquam modo acquirendi originario sed subordinato, per hanc enim divisionem acquirebatur imperium, per occupationem autem dominium *vid. Grot. cit. loc. §. 4. n. 2.* quâ divisione factâ, quisque rem ita originariè divisam, per hanc acquirere poterat occupationem. Hinc benè ait citato loco, cum olim genus humanum coire cœpisset, locum habuisse *divisionem*, tanquam modum acquirendi originarium, nunc autem

occupationem, tanquam actum rerum ita divisarum apprehensivum, Nec hanc tam celebrem auctoris (quam nostram facimus) divisionem intervertere poterit incidens objectio, quasi non ita bene pro modo acquirendi originario adducta fuerit *divisio*, quæ, via tantum dicenda foret, ac medium, hunc instituendi adhuc vacantis domini modum originarium; ipse enim fatetur *Grotius lib. 2. cap. 3. §. II.* actu externo scilicet apprehensione, opus esse, ut occupatio possit intelligi; putamus tamen *Grotij* mentem sat observatam, ac declaratam fuisse, ab illustri *Puffendorffio cit. loco* ex quo sufficienter colligi videtur, hanc divisionem modum non dici posse originarium pro singulis, eâ factâ, dominium rerum per occupationem apprehendentibus, sed esse modum originarium totius alicujus discretæ gentis, & familiæ, dum ibidem ait *Puffend. cum genus humanum in plures dividi cœpisset familias.* Etsi autem utramque hætenus originariæ acquisitionis agnoverimus statutam à *Grotio* speciem, in illo tamen ei assentiendum non esse, foret dicendum, dum jure singulari nos per has acquisitiones originarias acquirere dominium *cit. loco* asserit: *singulari* ibidem ait *jure aliquid nostrum sit, acquisitione originaria aut derivativa*: si enim *occupationem* saltem, pro jure acquirendi domini singulari plerumque assignaret, illud tamen de *divisione*, ut altero acquisitionis originariæ membro, ab ipso non asserendum videretur: quæ certè acquisitionis ratio, jus potius constituit acquirendi domini universale, quam singulare: si enim jus acquirendi universale constituat Imperator Justinianus *in §. fin. instit. per quas pers. cuique acq. per hæreditatem, bonorum*

possessionem, adrogationem, & additionem bonorum libertatum conservandarum causa, dum ibidem ait: *videamus nunc quibus modis per universitatem res nobis acquiruntur: si cui ergo heredes facti sitis, sive cujus bonorum possessionem petieritis. vel si quem adrogaveritis, aut si cujus bona libertatum conservandarum causa vobis addicta fuerint, ejus res omnes ad vos transeunt.* Quidni à potiori, jus erit universale, imo longè universalius, hic modus acquirendi domini per divisionem originariam? si enim dici quis potest succedere in allegatis ab Imperatore modis jure universali, certè non minùs jure universali, per hanc primi generis hominum factam rerum divisionem, dominium acquisiverunt, tunc discretæ hominum familiæ: successerunt enim nemini, sed jure proprio, facta hac tam universali divisione, in universale rerum divisarum successerunt jus, & jurisdictionem plenam, latam & universalem, non enim tunc erat tradens nec accipiens singularis, neque modus tradendi & acquirendi singularis. Ita quidem rationari possent illi, qui laudati auctoris sententiam non penitus perspexerunt, prout eam clarissimis verbis protulit in §. 4. Lib. 2. Cap. 2. ubi & ipse fatetur duplicem esse occupationem, unam *per universitatem*, alteram *per singularitatem seu fundos*, verba ejus ita sunt: *sed duo notanda sunt duplicem esse occupationem, unam per universitatem, alteram per fundos: prior solet fieri per populum, aut eum, qui populo imperat. Altera deinde per singulos: Rationem ibidem reddit istam, quodcunque enim, ait, in universum occupatum est, in singulos dominos descriptum non est, & manet in dominio primò occupatoris puta populi aut Regis.*

Clarè ergo evincit auctor se non intelligere *divisionem*, tanquam modum originarium & singularem, qui est modus universalis, acquirendi dominii non obstante §. 1. *cap. 3. lib. 2.* ubi dixit : *singulari jure aliquid nostrum fit, acquisitione originaria & derivativa.* Ibi enim ostendi non potest eum applicare hoc jus singulare, *divisioni*, uti modo ostensum ex §. 4. *Lib. 2. Cap. 2.* sed *occupationi*. Ita ergo olim per *divisionem* fieri fieri potuit originaria dominii acquisitio.

§ II.

Nunc autem tantum per *occupationem*, talem uti jam dictum actum, quo res ab aliquo apprehenditur, ideoque describitur, *apprehensio rei quæ vel nullius unquam fuit, vel de facto jam nullius est*: hujus loci sunt res pro derelicto habitæ, quarum scilicet dominium ex animo domini est ejectum *L. 1. & 2. ff. Pro derelicto.* Non hic omittendum erit, quod §. *preced.* dictum est, duplicem esse occupationis modum, unum universalem, alterum singularem, ille est, uti loquitur *Gronov. in not. ad Grot. dict. Lib. 2. Cap. 2. §. 4. lit. E.* cum ex illa generis humani communitate, partem sibi eximit regnum, gens, vel Civitas & publicam facit : quæ occupatio facta est post hanc, de qua hætenus, universalem à genere humano factam rerum divisionem. Qualis est illa, quæ uti olim, ita & nunc per universalem sit occupationem populi vel qui populo imperat. Cujus rei exemplo est hæc tam celebris, vastissimæ Missisipianæ Insulæ occupatio, à potentissimo ac Christianissimo Rege, gloriosissi-

mæ memoriæ Ludovico XIV. facta. Hæc enim est uni-
 versalis occupatio, quâ quamvis factâ, illud quod uni-
 versim occupatum, in singulos dominos necdum est
 descriptum, donec sequatur alter occupationis modus
singularis, quo hac summi imperantis auctoritate, ac-
 quisita seu occupata ita territoria, in singulos descri-
 buntur occupantes : quæ tamen Occupatio, si accura-
 tiùs perpendatur, potiùs cum *Grotio cit. §. 4. assignatio*
 dicetur, quam libera occupatio, sive illa fiat pro libitu
 cujuscunque occupantis, ex auctoritate tamen publica,
 nulla *assignatione demonstrativa*, ut nimirum quisque
 occupet, quid, quantum, & ubi velit : sive, ut plerum-
 que fieri solet, per præfectos Provinciarum, *assigna-
 tione demonstrativa*. Uti refert *Tacitus de moribus
 Germ. 26. agri pro numero cultorum ab universis per vices
 occupantur, quos mox per se secundum designationem
 partiuntur, dum nimirum quisque suos ac certos ponit oc-
 cupati spacij fines*. Uterque interim hic descriptus oc-
 cupationis modus, non erit absolute liber, sed tantùm
 assignativus, cum, uti dictum, uterque fiat summi Im-
 perantis gratia & auctoritate : ideoque ea, quæ post
 generalem occupationem erant adhuc indivisa, in pro-
 prium cujusque transeunt jus ac proprietatem, manente
 imperio, penes illum, qui summè imperat. Hinc illud
 huc conducit, quod eleganter notat *Grotius cit. lib. cap.
 3. §. 4. n. 1. duo esse occupabilia, imperium scilicet & do-
 minium, quatenus ab imperio distinguitur*.

§. III.

UTi ergo modi originarii speciem utramq; , tanquam modum acquirendi dominium in genere, haftenus retulimus : ita jam ad alterum, tanquam modum acquirendi dominium in genere, *derivativum*, procedemus, qui modus est, *quo aliquid ab alio in nos devenit*, qui in tantum opponitur modo originario. Hic modus acquirendi dominium derivativus, tanquam genus, facile absolvitur, si paucis dicatur, 1°. Eum fundari tam in jure Gentium, quam jure Civili, si formæ ac modi derivativæ acquisitionis spectentur, v. g. secundum Contractus ratione originis Juris Gentium & Civilis: hinc 2.do dicendū, tot esse species acquisitionis derivativæ, quot modi sunt succedendi, in jus alterius : quo fit, alios adhuc enasci acquirendi dominium modos derivativos, nimirum *universales*, & *singulares* : quos singulos licet in duobus sequentibus Capitibus simus declaraturi, amborum hic tamen cum exemplis notionem ac descriptionem dabimus. Dicuntur ergo modi universales (saltem hic in modis derivativis) *quibus quis in omnia alterius jura, titulo ac modo universali succedit* : Patet exinde, hos modos acquirendi universales, in eo differre à modo acquirendi universali originario, cum eo, ut supra notatum, in nullius antecessoris jus succedere quis dicatur : patet etiam, non solam successionem in universum jus antecessoris, hos constituere acquirendi domini modos universales, sed etiam formam ac modum, quo quis in antecessoris jus succedit spectari debere, ut quis successor universalis dici queat. Ha-

rum acquisitionum derivatarum exempla , quæ jam alibi relata sunt, dedit Imperator in §. *fin. Instit. Per quas pers. cui. Acq.* qualis est 1°. *hæreditas*, quæ exinde vocatur, *successio in universum ius, quod defunctus tempore mortis habuit* L. 24. *de Verb. sign.* & L. 62. *de Reg. Jur.* qualis 2.do est ex jure Prætoris *bonorum possessio*, & est *jus persequendi, retinendique patrimonij quod cujusque cum moritur fuit* L. 3. §. 2. *ff. de Bon. poss.* quæ in tantum cum hæreditate coincidit, quod utraque, commoda & incommoda hæreditaria habeat annexa L. 1. *ff. eod.* hic non loquimur de *decretali* de qua L. 2. §. 1. *ff. Quis ordo in poss. serv.* e. g. *Carboniana tot. tit. ff. & Cod. de Carb. Edict.* & *Ventris nomine* de qua *tot. tit. de vent. in poss. mitt.* sed *Edictali* tam *ex testamento*, & quidem vel secundum vel contra illud, quam *ab intestato*. Talis etiam erat successio illa universalis, quæ fiebat *per arrogationem*, nam jure veteri, donec recentior sequeretur Justiniani dispositio (quæ refertur *ad §. 2. Instit. de Acquis. per arrogat.*) omnia arrogati bona, resque ejus tam corporales, quam incorporales, pleno jure acquirebantur arrogatori; si enim persona arrogata plenè esset sub potestate arrogatoris, quæ erat principale, multò magis bona ejus, quæ erant accessorium; ita enim erat constitutum, ut ille qui se arrogandum præberet, cum capite, fortunas quoque suas, ac liberos, in domum & familiam alienam transferret, L. 15. *in princ. ff. de Adopt.* Sic ergo melior erat conditio patris arrogatoris quàm patris naturalis. Verùm hoc hodie per Imperatorem correctum, & emendatum est, noluit enim plus juris habere arrogatorem in bonis arrogati, quam patrem naturalem in bonis sui filii: sicuti ergo pater naturalis ac legi-

legitimus, habet tantum usumfructum in bonis adventitiis filii, remanente proprietate apud filium *L. 6. Cod. de bon. qua lib. & princ. Instit. Per quas pers.* ita arrogator in bonis quæ adventitio jure ad arrogatum pervenerunt, solum habebit usumfructum : quod declaratur sufficienter in allegata Justiniani Constitutione *§. 2. Instit. de Acq. per arrog.* per verba *nihil enim aliud nisi tantummodo ususfructus tam naturalibus parentibus, quam adoptivis per filios familiarum acquiritur.* Hactenus ergo verum, hanc universalem acquisitionem per *Arrogationem*, hac prima Constitutionis parte esse correctam, dum solum in iis, in quibus ususfructus parentibus naturalibus & legitimis simul constitutus est, etiam constitutus sit patri legitimo tantum seu arrogatori : liceat hic quærere, an non modus hic per arrogationem succedendi in unico saltem casu manserit modus acquirendi universalis ? Certò autem existimamus, ex secunda allegatæ Constitutionis parte (quæ incipit *mortuo autem filio arrogato*.) in hoc saltem casu mansisse modum per arrogationem universalem, non in quantum est arrogatio, sed in quantum causa est tribuens jus succedendi, quod certè, uti in reliquis successione in bona defunctorum, etiam hic modus erit universalis : verba Constitutionis ita sonant : *Mortuo autem filio arrogato in adoptiva familia, etiam dominium rerum ejus, ad arrogatorem pertransit* : Hoc autem verum est, si arrogatus pubes decedat, secus vero si impubes, quia tunc alii consanguinei (quibus de restituendis arrogati bonis, si infra pubertatem eum decedere contingeret, cautionem dedit arrogator juxta *§. 3. Instit. de Adopt.*) arrogato succedunt. Quod porro in universale jus, arrogatorẽ succedere dictum

fit, id cum limitatione intelligendum erit, quam Imperator tradit in fine suæ Constitutionis nisi scilicet, aliæ supersint personæ; quæ cum in successione præcederent, uti essent filii & reliqui descendentes, qui iterum excluderent arrogatorem *vid. Gloss. ad verb. alia.* Nec enim melioris conditionis poterit esse pater legitimus, qui uno tantum vinculo junctus est filio, quam pater naturalis & legitimus simul, ob duo naturale ac civile vinculum. Constat autem tam ex veteri quam novissimo jure, etiam in ordine sanguinis, primum ordinem succedendi esse filiorum, qui nempe excludunt omnes ascendentes §. 1. *Inst. de Her. qua ab intest. defer.* & *Nov. 118. Cap. 1.* ideoque dubium nullum manet, quin ab hoc acquirendi universali jure, per existentiam liberorum naturalium & legitimorum arrogati, excludatur arrogator: voluit enim Imperator, uti ipse fateatur in principio suæ Constitutionis, coarctare parentes legitimos, ad similitudinem naturalium: hinc contra *Fabrum hoc tit. Instit.* ad hanc Const. concludimus: arrogatorem minimè excludere fratres utrinque conjunctos, sed cum eo illos in Capita succedere *arg. Nov. 118. Cnp. 2. & auth. defuncto Cod. ad Senatusconsultum Terullianum*, quæ desumpta ex *allegata Nov. Cap. 2. & in medio ita habet: sed si cum parentibus fratres & sorores utrinque conjuncti supersint, vocantur cum ascendentibus gradu proximis, ita ut viriles fiant portiones: ita cum Glossa DD. ad dictam Constitutionem in verbo mortuo.* Etsi *L. fin. Cod. Commun. de Success.* per dictam authenticam non abrogatam esse velit *Faber.*

§. IV.

AD Reliquos jam nos convertimus sublatos per universitatem acquirendi modos. Unus erat *per additionem bonorum, libertatum conservandarum causa* : si enim aliquo domino cum testamento cedente, in quo servo suo libertatem reliquerat, hæres institutus hæreditatem adire recusaret, & ita concessa interiret servo libertas, constituit *divus Marcus*; cujus verba referuntur in *princip. tit. Instit. de eo cui libert. conserv. caus.* ut quilibet extraneus, atque ergo ipse servus, cui libertas data, vel fiscus, à judice petere posset, sibi addici bona defuncti : quo facto concessam sibi consequeretur libertatem servus. Quæ Constitutio ut declarant verba finalia *princip. dict. tit.* iutroducta partim libertatum conservandarum causa, partim in favorem defunctorum dominorum, ne scilicet bona nomine eorum venderentur, & ita ignominia afficerentur defuncti, quorsum tendebat olim ratio legis *Ælia sentia* allegata in §. 1. *Instit. cui & quib. ex caus.* Patet ergo modum hunc fuisse universalem, cum ille cui bona ita addicebantur, ut successor universalis succederet in commoda & incommoda defuncti. Neque nisi obiter tangemus hic reliquos duos olim usitatos per universitatem acquirendi modos! qualis erat unus, qui fiebat *per bonorum venditiones*, alter *per Senatusconsultum Claudianum* : prior ergo modus erat antiquissimus, quia enim uti apud *Gellium lib. 20. cap. 1.* notatur. *Legibus XII. Tabularum* permessa fuit Creditoribus sectio & partitio membrorum debitoris qui non esset solvendo.

Lex illa, inhumana nimis visa est, ideoque inducta hæc sectio bonorum, quæ iterum abrogata, sive solennis venditio, quæ ignominiam inferebat debitoribus, uti ad hunc titulum illud notavit *Rittersh.* modus ergo iterum succedendi erat universalis, Emptor enim istorum debitoris bonorum, omnibus saltem utilibus actionibus conveniri & convenire poterat, quæ competebant debitori & contra eum; qui succedendi modus in tantum mutatus, ut Creditoribus aliâ viâ consultum sit; debitor enim hodie peremptoriè citatus, si non compareret, Creditor pro modo debiti per primum decretum, mittitur in possessionem bonorum, saltem custodiæ causa, ut reus tædio affectus, veniat responsurus sive pariturus *L. 1. L. 12. in fin. ff. Quib. ex caus. in poss. eat.* germanicè *der Einsatz auß erster Erfindnuß* / & aliàs vocatur *pignus pretorium*, in quantum Creditor ex tali missione consequitur jus in re *L. 26. ff. de Pignorat. act. tot. tit. Cod. de Pign. prat.* Diximus Creditores immitti pro modo debiti saltem hodie. Ita per *Nov. 53. cap. 4. §. 1.* consentit communis Doctorum opinio usu recepta. Hodie tamen consueta praxi plerumque judiciorum Germaniæ superiorum, & maximè Camerae imperialis, non ampliùs decernitur adversus latitantes debitores immissio; Illis enim comparere nolentibus, mittitur citatio sub poena confessorum & convictorum, qui si nec tunc compareant, pro confessis & convictis declarantur, & tanquam ex immissione ex secundo Decreto (quæ dabatur secundum Jus Romanum ob latitationem fraudulosam, quam præcesserat citatio peremptoria, vel tres dilatoriæ, continuatam Jure Canonico per annum *Can. fin. §. in aliis vero causis x. Ut lite non contest.*

Jure Civili verò, si actio sit realis etiam per annum L. 8. §. 3. *Cod. de Praescript. 30. annorum*, si personalis per tempus arbitrium arg. L. 1. §. 2. *ff. de jure delib. vid. Nov. 53, cap. 4. §. 1. L. 15. §. 21. ff. de Damn. infect.*) actualis executio decernitur. Desuper *vid. Recess. Imp. de a. 1654. §. wurde hierauff 36. ibi. jedoch mit hinfüh- riger Aufhebung der bißhero gebräuchlichen zweyen wegen / entweder auff die Pön der Acht / oder Im- mission ex primo oder secundo decreto zu produciren conferatur Blumius de Process. Camer. tit. 66. §. 53. & 54. quod tamen de omnibus Germaniæ, foris non dicen- dum foret, de quo vid. Stryck. in usu modern. ad ff. ad tit. quibus ex causis in possess. eatur per totum. Sublato huic universali olim usitato acquirendi modo, vicinus erat, saltem ex inscriptione tituli *Instit. de Success. subl. que fiebant per bonorum venditiones*, alter modus ac- quirendi universalis ex *Senatusconsulto Claudiano*, quo ita erat constitutum: ut mulier libera, bacchata amo- re servi alieni, post trinam denunciationem tum per dominum, tum per judicem factam, ipsa cum omnibus bonis domino servi addiceretur: qui ergo acquirendi modus, in tantum erat universalis, cum ipsa mulier cum amissione libertatis suæ, cum omnibus suis bonis ac- quirebatur à domino servi; qui etiam modus, ut ex allegata inscriptione & ex *unic. Cod. de Senat. Claud. tot.* patet, ab Imperatore est sublatus. Etsi autem hæc ab Imperatore facta abrogatio hujusce Senatusconsulti non placeat Cujacio, qui ita fenestram aperiri existimat, ad impares & impudicas conjunctiones: majorem tamen erga debilem Mulierum sexum favorem ostendit Im- perator 1º ex favore libertatis, quâ defraudari foeminas*

ob sexûs fragilitatem impium sit ac miserabile. 2.do
 Ne foemina sit dedecori suæ Cognationi, magna non-
 nunquam dignitate illustri & conspicuæ *vid. dict. L.*
unic. Cod. de Senat. Claud. toll.

Hæc hucusque tanquam exempla acquisitionum do-
 minii derivativarum universalium, adduxisse sufficiat,
 ad alias dominii acquisitiones derivativas singulares
 nunc deveniendum est : illæ sunt, *quibus non in uni-*
versum jus antecessoris, sed jure ac titulo singulari quis
succedit, qui aliàs in jure venit nomine successoris sin-
 gularis. Exserunt se tales in modis acquirendi do-
 minium per *Contractus*, tam Juris Gentium quam Juris
 Civilis, in quibus regulariter cum traditione, *L. 20.*
Cod. de Pact. titulus præcedit ad dominium transferen-
 dum habilis : qualis est in Contractibus nominatis &
 veris : ex *realibus* in mutuo, deposito (cæteris paribus)
 irregulari, ex *verbalibus* in stipulatione dandi, cum tra-
 ditione, ex *literarum obligationibus* post biennium præ-
 sumptivè, ex *Consensualibus* in emptione venditione,
 Emphyteusi, & Societate. *Ex quasi Contractibus* in re-
 rum & hæreditatis communione, hæreditatis aditione
 & indebiti solutione. Et *ex innominatis* tam *in irre-*
regularibus, ut permutatione & Contractu æstimatorio,
 si ita velit qui rem æstimato accepit, *quam regularibus.*
 Do ut des, do ut facias, facio ut des. De quibus om-
 nibus, cum in hujusce Sectionis *Cap. 3.* simus dicturi,
 hic filemus, ut accedamus ad

Caput I I.^{dum}

De modis acquirenti Dominium ex Jure Gentium.

§. I.

UOD de modis acquirendi dominium ex Jure Gentium hic tractare statuamus, sicuti in Capite sequenti de modis Juris Civilis acquirendi dominium tractabimus, in eo sequimur effatum Imperatoris in §. II. *Inst. de Rer. divis.* Cum enim ibi dixisset, singulorum hominum multis modis res fieri, statim adjungit duplicem, quo dominium acquiritur, modum: *quarundam enim ait dominium nanciscimur jure naturali*, quod (sicut diximus) appellatur Jus Gentium, *quarundam verò, jure Civili*. Sicut ergo adhuc ibidem monet Imperator, commodius est, ut à vetustiori jure (quale est præ Jure Civili Jus Gentium *vid. dict. §.*) incipiamus. Ad singulos descendemus, quibuscunque dominium acquiritur de Jure Gentium modos; qui in genere potissimum revocari possunt ad *Occupationem, Accessionem & Traditionem*. Quia tamen in Capite antecedente de ipsa occupatione, ejusque definitione, & divisione, tanquam modo acquirendi domini generali tractatum est: reliquas ejus, de quibus nos in hoc Capite tractaturos, ibidem diximus, jam recenscamus species, quæ numero quinque sunt: *Venatio, Aucupium, Piscatio Captivitas*

in bello & Inventio. De Venatione ergo ut dicamus : notum est illam esse facultatem persequendi & capiendi feras, in quacunque, etiam alterius silvâ; nec enim interest, feras bestias, & volucres, utrum in suo fundo quis capiat, an in alieno : quod ita verum, si dominus fundi ejus non prohibuerit ingressum, quilibet enim Jure Communi prohibere potest, ne venandi, vel aucupandi gratiâ, alius eum ingrediatur, uti hic in *all. §. & L. 3. §. 1. ff. de Acq. rer. dom.* quâ equidem factâ, & violatâ prohibitione, licet injuriarum actione teneatur, qui prohibitus, hunc fundum ingressus est, captam tamen feram suam facit, non obstante *L. 16. ff. de Serv. præd. rust.* ubi tantum ita scripsit Aucupibus *divus Pius, non est rationabile nolentibus Dominis vos in alienis agris aucupari* : illud enim est quod dicimus quia injuria afficitur prohibens, cujus ita violatur prohibitio. Inde tamen non sequitur, ergo captum in alieno fundo, secundum hoc Jus Gentium non est capientis; ingressus enim hic est, & potuit tantum esse prohibitus, non captura feræ, quæ nullius est *dict. §. 12. Instit. de rer. divis.* & exinde nullum in ea jus competens prohibenti, pro qua sententia facit textus *ia L. in laqueum 55. ff. de Acq. rer. dom.* ubi indistinctè tam in casu factæ, quam non factæ prohibitionis, fera capientis esse dicitur, si in potestatem ejusdem pervenerit : quo & tendunt verba *in cit. §. Instit. quidquid autem eorum ceperis &c.* Patet exinde non sufficere ad hanc occupationem, vulnerationem *§. 13. Instit. de Rer. divis.* sed tum demum, & eo usque, donec custodia occupantis coercetur fera, nec in libertatem naturalem se recepit *§. 12 dict. tit.* Hæc hætenus remansit venandi tam in suo, quam alieno fundo
facul

facultas, donec illud jus, ad solos transiit principes, unde factum, ut non in alienis tantum fundis, sed propriis interdicta sit privatis venatio *vid. Cujac. observ. 2. circa fin. Lib. 4. Meurer in tract. von Jagd. und Forst. Recht part. 7. pag. 118. vers. hodie tamen principes.* unde citati auctores, nomine Regalium hoc jus venandi ex Germaniæ consuetudine jam venire testantur, non obstante Gailio, qui jus venandi hoc servitutem realem, esse simpliciter affirmat, contra quem in Camerae decisionibus & præjudiciis asseritur in verb. *venatio §. Wilt. Bann.* Quod & confirmatur ex investituris, quibus conceduntur Regalia, in quibus usitata solet esse clausula, & *cum venationibus mit Wäldten / Wilt. Bann / Jachten* : uti illud habet *Jacobin. de S. Georg. de feud. in verb. & cum venationibus num. 9.* Sicut itaq; venationis secundum jus Gentium usus fuerat permissus, ita & eadem erat aucupiorum ratio; nec enim illa in §. 12. *Instit. de Rer. divis.* separata, vel diverso jure referuntur; sic etiam, etsi jure expresso ad Regalia relata esse aucupia non videantur, attamen ex generali Germaniæ consuetudine illuc deventum est, ut sicut jus venandi, ita & jus aucupandi, non tantum in alienis, sed & in propriis fundis interdictum sit. De quo videantur supra allegati Doctores. Illud huc addendum, quod habet *VVesemb, in parat. ff. tit. de Acq. rer. dom. num. 7. vers. aucupium non aque.* Aucupium non esse ita prohibitum ac venationem, quod illud fiat sine armis & minori cum strepitu quam venatio. Nec minus dubitandum de tertia occupationis specie, nimirum Piscatione, quin omnibus ex Republica licuerit, in flumine publico, etiam ante ædes alterius, piscari, illud enim clarè docet §. 2. *Instit. de rer.*

divis. his verbis; Flumina autem omnia & portus publica sunt, ideoque jus piscandi omnibus commune est, in portu fluminibusque. Quam ubique piscandi facultatem tunc demum adimit L. 7. ff. de divers. temp. præscript. si quis plurimis annis in diverticulo solus fuerit piscatus; verba Jurisconsulti clara sunt: si quis in fluminis publici diverticulo, solus pluribus annis piscatus sit, alterum eodem jure uti prohibet; quod intelligendum de præscriptione remporis, cujus non extat memoria vid. Schneid. in §. flumina num. 3. Instit. de rer. divis. Hanc etiam liberam Jure Gentium piscandi facultatem, ubique ferè subditis ademerunt principes territoriales, hoc sibi jus piscandi, tanquam Regale vindicantes, pro se habentes Cap. un. Feud. Quæ sint Regalia. Et hæc de venationis in lato sensu sumptæ speciebus dixisse sufficiat.

§ II.

TRansimus ad quartam occupationis speciem, quæ est occupatio hostilis seu in bello facta: indubitatum hunc iterum esse acquirendi dominii ex Jure Gentium modum, evincit textus in §. 2. Instit. de Jur. nat. Gent. & Civ. circa medium his verbis: *Jus autem Gentium omni humano generi commune est, nam usu exigente, & humanis necessitatibus, gentes humana jura quadam sibi constituerunt. bella etenim orta sunt, & captivitates secutæ, ut adeo & hisce quid amplius addere superfluum sit.* Hæc tamen occupatio bellica, ut ad occupationis hujus species recte referri possit, requi-

ritur ex parte belli, ut illud sit justum : Bellum autem ex Cicerone definit *Grotius Lib. 1. de Fur. Bell. & Pac. c. 1. §. 2. certationem per vim* ; quod ut justum sit, inter summas utrinque potestates : *illud geri, publicè decerni, alterique parti significari* necessum est. Sic *Livius lib. 31. in descriptione justì belli* ait, *bellum justum est quod ex edicto geritur &c. vid. desuper fus. Grot. dict. Lib. 3. Cap. 3. §. 1.* hinc deficiente hacce solennitate, erit injustum. Præterea requiritur ut *susceptum sit ob injuriam* ut infra dicetur, sive eam, quæ sit contra jus Gentium, sive contra jus naturæ, quia, ut cum *Grotio* loquamur ; si causa belli injusta sit, etiamsi bellum solenni modo fuerit susceptum, injusti sunt omnes actus, qui inde sequuntur : ita ut qui scientes, tales actus operantur, aut ad eos cooperantur, habendi sint in eorum numero, qui ad Regnum coeleste sine poenitentia pervenire non possunt, uti loquitur *Grot. de jure Bell. & pac. Lib. 3. Cap. 10. §. 3.* ideoque ille, qui rem in bello injusto captam ab alio, penes se habet, tenetur eam reddere, quia cur alter eam carere debeat, nulla subest causa naturaliter justa, non consensus ipsius, non malum meritum, non compensatio, & ita quidem ut *cit. lib. cap. 16. §. 1. num. 2.* à latrocinio injustum bellum, in jure interno ille nihil differre dicat. Qui meritò, ait justum esse bellum, quod Reges suscipiunt in eos, qui non quidem ipsos. Ipsorumque subditos, sed jus Naturale, vel Gentium immaniter violant. *Lib. 2. de Fur. Bell. & Pac. C. 20. §. 40.* hinc concludendum quoad occupationem bellicam, capta in bello injusto restituenda esse ab eo, qui cepit, & ab eo qui ea detinet. Ex prædictis ergo, si verum, occupationem bellicam tantum legitimè fundari in bello justo :

jam obiter videndum, à quo hæc fieri possit occupatio. Et dicendum est, videri eam tantum licitam fuisse per modum prædæ ipsis regulariter militantibus. - Observatis enim variis Gentium moribus, constat, varios ad prædarum occupationes, vocatos fuisse viros, uti patet ex Romanorum, & Hebræorum Historia; apud illos enim *de sociis* exemplum est in foedere Romano, quo Latini ad æquam prædæ partem admittuntur, in iis bellis, quæ gerebantur populi Romani auspiciis *Liv. lib. 4. & 24. de subditis* exemplum est in populo Hebræo, apud quem pars prædæ dimidiæ cedebat his, qui in procinctu fuerant: quibus tamen accuratius perpenſis, verum erit quod nos dicimus, prædas solis militantibus, vel auxilium militare præstantibus, fuisse, vel occupare, vel inter eos distribui licitas. Militibus enim dare prædam priscis Romanis ambitiosum videbatur ait *Grot. ex Liv. lib. 3. Cap. 6. §. 17.* subjungitur enim ibidem, non tantum actualiter militantes, sed etiam in castris excubias agentes, in partem prædæ fuisse vocatos! nam & isti in castris militant, & præmiorum militiæ sunt participes: Eadem etiam est ratio Confœderatorum cum Romanis, & subditis, qui apud populum Hebraicum in procinctu fuerunt. Etsi ipse *Grot.* fateatur *dict. lib. Cap. 6. §. 19.* Interdum etiam aliis extra militiam prædam concedi fuisse solitam, fatetur tamen ipse, quod hoc factum fuerit per modum retributionis, quia ipsi tantundem tributorum in usum belli contulerant. Et hoc ita hætenus, nisi summus belli Dux aliam induxerit distribuendæ prædæ rationem ac ordinem, ita tamen, ut extante Lege Regni, secundum eam de præda judicandum sit, cessante ea, procedendum ex jure Gentium?

frequentius interim est hodie, inter belligerantes exprimi speciali lege, quomodo circa prædam sit agendum. Haftenus ita, ut res tantum mobiles occupantium fiant, L. 51. ff. de Acq. rer. dom. non autem immobiles, quæ illi populo, vel principi, jure bellicedunt, sub cujus vexillis militatur. Textus est in L. 20. §. 1. ff. de Capt. & postlim. rev.

§. III.

Ultimam tandem occupationis speciem absolvit *inventio*, non tamen earum rerum, quæ ab alio tenentur: nam inventio est earum quæ nullius sunt, uti lapillorum & gemmarum in littore repertarum. Exemplum dat Imperator in §. 18. *Instit. de Rer. divis.* Et ita Hispani partem Indiarum sub hoc inventionis prætextu occuparunt; quam tamen liberam occupationem, rerum in littore repertarum, in tantum abrogatam dicimus, in quantum sicut ipsum mare, ita & littora maris pro modo imperii & territoriorum sibi vindicarunt Principes *vid. Strauch. in specim. Instit. Jur. publ. lib. 2. tit. 4. §. 2.* Quamvis enim variis juris nostri textibus uti v. g. L. *quod in littore* ff. de Acq. rer. dom. naturali jure communia sint omnium hæc: aër, aqua profluens, mare, & per hoc littora maris; cessavit tamen illa communio, postquam per varios populos ac principes, tam mare, quam littora ejus fuerunt occupata. Non verò, ut benè monet *Grotius de jure bell. & pac. Lib. 2. Cap. 2. §. 3.* quasi mare sumptum sub *ratione integri*, in proprium jus abire potuerit, bene ta-

men ejus pars, uti à diversis hodie, diversos districtus, & partes maris occupatas videmus : & pro hac sententia nostra sic militat *Grot. lib. 2. cap. 3. §. 8. ad hoc exemplum videtur mare occupari potuisse ab eo, qui terras ad Latus utrumque possidet, etiamsi aut supra pateat ut sinus, & infra ut fretum : dummodo, non ita magna sit pars maris : & quod uni populo aut Regi licet, id licere videtur & duobus aut tribus, si pariter mare interfitum occupare velint, quæ omnia confirmant mare pro parte in dominium diversorum populorum & Regum transiisse ; quod idem de littoribus procedit, quamvis enim origine & natura sua littorum usus sit communis, impedimento tamen nihil est, quominus occupari potuerint, sicut sane occupata sunt ab multis, ubique fere locorum *Cæpoll. de Servit. Rust. præd. Cap. 24. per tot.**

§. I V.

HUic maris occupationi, factæ per populum aut principem, vicinus est alter acquirendi modus privatorum de Jure Gentium, nempe *per alluvionem, vim fluminis, Insulam natam, alvei mutationem ;* idque *per accessionem*, quæ definitur & est *modus acquirendi id, quod rei nostræ quam tenemus, qualibet ratione accedit ;* quæ si solâ fiat operante naturâ, *naturalis* erit, si industriâ hominum dicetur *artificialis*, si inopinato eventu *fortuita* vocatur. Hic antequam de alluvione & reliquis per flumen acquirendi modis quid dicamus ; illud notandum monemus, quod, cum hos modos ad acquisitionem domini privatorum retulerimus, illud

sentiamus, non omnem alluvionem esse privatorum, sed populi indubio, vid. *Grot. lib. 2. Cap. 8. §. II. 12. & 17.* nisi populus, proxima prædia possidentibus jus illud concesserit *cit. §.* Est autem *alluvio incrementum latens, quo agro nostro ita paulatim aliquid à flumine adjicitur, ut sciri non possit, quantum quoquo temporis momento adjiciatur §. 20. Instit. de Rer. Divis.* quod non de omnibus agris intelligendum, nam in agris limitatis consulta *L. 16. ff. de Acq. Rer. Dom.* locum non habet alluvio, sed quod ibi agro adjectum reperitur, publici juris censetur *confer. Struv. in Syntagm. Jur. Civ. Exer. 41. Thes. 26.* si ergo non latenter, sed uno impetu ac vi fluminis, unius terræ pars, vicini fundo fuerit adjecta, novus evadet acquirendi modus, dictus *vis fluminis*, per quem tunc demum dominium acquiritur, si arbores adductæ egerint radices; quo tamen casu, pristino domino, salva erit utilis rei vindicatio, quâ consequetur patris suæ avulsæ æstimationem per *L. 5. §. 3. ff. de Rei Vind.* si vero flumen terram in alveo formet siccam, aquâ circumdatam, *Insula* erit, quæ si in mari nascatur (quod rarò accidit) erit occupantis *§. 22. Instit. de Rer. Divis.* hodie autem, sicut ipsum mare, principis: at in flumine nata inspecto *dict. §.* si in medio fluminis, vicinorum erit, ab utraque parte prope ripam prædia possidentium, pro latitudine, & longitudine cujusque fundi adjacentis: si autem non in medio fluminis sita sit, proximioris fundi domino adjudicabitur: quod certè hodiè plerisque in locis mutatum, ita ut sicut ipsa flumina, ita & insulæ domino territoriali adjudicentur; itaque uti evenire potest, insulas in fluminibus nasci: ita etiam per errantem

fluxum, alveum suum hoc est meatum vel tractum mutare flumina, novum non est, quo casu, vetus dicitur alveus in universum derelictus §. 23. *Instit. de Rer. Divis.* sed ita demum, si, ne hyberno quidem tempore aquam contineat, vel tantum modicam, quod circumcolentes testabuntur L. 1. §. 1. ff. *de Flum. Carpz. part. 3. Const. 3. defin. 15.* sicque naturalis iterum constituetur dominii accessio illis, qui propè ripam ejus prædia possident, pro modo scilicet latitudinis cujusque agri quæ verba sunt dict. §. 23. Rationem ibidem reddit jus Romanum, quod eodem jure censeatur alveus derelictus, quo ipsum flumen, id est publicus: L. 30. §. 3. ff. *de Acq. Rer. domin.* quod flumen cum accessibilem dominio privatorum fecerit Insulam in eo natam, non minus etiam potuit accessibilem vicinorum dominio reddere alveum siccum, ac in universum derelictum. Quæ eadem juris dispositio repetitur in eod. §. de alveo novo, si flumen, ad veterem se receperit, nimirum uno impetu L. 7. §. 5. ff. *de acq. Rer. dom.* aliter verò, si paulatim hic alveus novus esset destitutus, qui tum *jure accretionis*, utique soli accederet habenti prædia ex parte hujusce alvei destituti L. 38. ff. *eod.* quod de rigore juris intelligendum: aliter enim sentit de æquitate Cujac. in L. 7. §. 5. in fin. ff. *de Acq. Rer. dom.* His illud addimus, quod ex Gryphiand. *de Insul. cap. II. num. 45.* notatur, hodie cum flumina inter Regalia referantur, alveum quoque derelictum eò referri, ac fiscalibus bonis adnumerari. Et quamvis de *accessionibus* quidem *dominij naturalibus*, & *aquaticis*, hinc loquamur: male tamen eis adjungeremus *inundationem*, sicut nos monet §. 24. *Instit. de Rer. Divis.* dominium enim, uti uni non

non decedit in tali casu, nisi quoad effectum, & utilitatem fructuum, percipiendorum; de quo intelligenda *L. 23. §. Quemadm. ususf. amitt.* ita nec alteri accedere potest. Et hinc nec domino nocet talis inundatio, benè tamen quasi domino, nimirum bonæ fidei possessori præscribere volenti; utpote cui, cum intervertat, ac naturaliter servatam hætenus interrumpat possessionem, non potest saltem non nocere in præscriptione, quæ in tantum interrupta, in quantum interrupta est possessio. §. 7. 8. *Instit. de usucap.* Sicuti jam hæ accessiones naturales dominii, fiunt ex re aliena dominio nostro accedente: ita etiam foetus animalis nostri, licet conceperit ab animali alterius, nobis acquiritur *L. 5. §. 1. ff. de Rer. Vind.* tum quia partus ventrem sequitur, tum etiam quia fructus (de quibus infra) non jure seminis, sed corporis, ex quo percipiuntur, æstimantur *L. 25. §. 1. ff. de Usufr.*

§. V.

HÆc itaque hætenus dominio nostro accedunt, nullâ concurrente hominum operâ, aut curâ, reliquæ autem quæ ab hoc §. 24. *per decem §§.* sequentes, referuntur accessionis dominii exempla, sola constituuntur hominum cura, & industria. Patet id primo in *Specificatione*, quæ dici potest *novæ formæ in materiam introductio*, à qua excluditur materiæ tantum detectio, uti frumentum excussum, non obstante §. 25. *Instit. de Rer. Divis.* in quo occurrit vox *spicarum*, qui supplendus erit ex *L. 7. §. 7. ff. de Acq. Rer. Dom. suam.*

que exinde sumet interpretationem *Stryck. in præcogn. Jur. Civ. C. 2. §. 11.* Rejēcta itaque sententia *Sabini & Cassij*, qui domino materiæ, *Proculi & Nerva*, qui specificanti favebant, cum textu medio incedendo, dicimus, speciem reducibilem non constituere hanc dominii accessionem industriale specificanti, bene tamen irreducibilem; refert utriusque specificationis exempla Imperator *in dict. §. 25.* uti in emplastro, mulso, collyrio, quæ irreducibilia : in vase ex auro vel argento conflato, quod ad priorem materiam reducibile : oportet autem, ut in illo casu, præter irreducibilitatem bonam fidem habuerit specificans, nam scienter ex aliena materia quid faciens non sit ejus dominus *L. 12. §. 3. ff. Ad Exhib. & & animum sibi specificanti L. 25. & 27. §. 1. ff. de Acq. Rer. dom.* Consuliturque, in utroque specificationis casu utrique, vel pro æstimatione materiæ domino, vel pro operæ pretio consequendo, specificanti, actione in factum. *Conf. Gloss. in verb. specie in fin. L. 23. §. item quacunque ff. de Rei Vind.* quod autem *§. 25. Instit.* loquatur de navi ex alienis tabulis factâ, dicimus nos, navem hanc fieri facientis *L. 26. in princ. ff. de Acq. Rer. dom.* modo tabulæ fuerint rudes, & sic irreducibiles. secus si jam præparatæ & sic reducibiles, de quibus intelligenda *L. 61. ff. de Rei Vind.* Hæc interim distinctio reducibilitatis, & irreducibilitatis, eatenus procedit, quatenus uti hætenus dictum de specificatione rei alienæ agitur, ejusque acquirendo à specificante dominio; non autem, si agatur de materia partim alterius, partim specificantis propriâ, quæ utique indifferenter acquiritur specificanti. Neque dubitandum hoc casu, eum esse dominum qui fecerit, qui non solum operam suam

dedit, sed & partem præstitit materiæ suæ; uti in terminis habet *cit.* §. 25. hoc enim modo, cum inductione formæ tanquam esse principalis, addit & materiam, ex qua forma est introducta, ita satisfaciens & *Sabinianorum*, & *Proculinianorum* rationibus; acquiritur itaque hæc specificationis ratione, dominium, & quidem solitarium, quod secus in *confusione*: quæ ut *modus, quo duo liquida confunduntur*, specificationi est proximus, & quidem ei, quæ irreducibilis est: ea enim, si casu res confusæ sint, non transeunt in unius & solius dominium, sed communes fiunt, spectante dominio ad utrumque, non quidem pro partibus æqualibus, sed pro rata materiæ confusæ, habita nimirum ratione materiæ, si unius pretiosior fuerit alterâ. *L. 3. §. fin. ff. de Rer. Vind.* dominium autem solitarium, acquiritur cuique materiarum confusarum domino, facta demum bipartitione. Non similem constituit domini communis acquisitionem, fortuita *commixtio*, quæ est *actus quo materiæ duorum aridæ seu siccæ commiscentur*. Ea enim ut inter acquirendi domini modos numerari queat, adhibenda erit, quæ traditur in §. 28. *Instit. de Rer. Div.* distinctio: an voluntate dominorum, an præter eam, seu casu, hæc facta fuerit commixtio: illo casu, modus erit acquirendi dominium, quia singula grana frumenti, quæ cujusque propria fuerunt, consensu dominorum communicata sunt: & ita constituto tantum dominio communi, speciale iterum, ac solitarium demum acquiretur dominium, postquam remedio communi dividundo quisque suum receperit: quod si verò casu, seu sine voluntate dominorum, facta fuerit frumenti commixtio, non ita communis resultabit

dominii constitutio, quia singula grana in sua durant substantia, ad similitudinem gregis, in quo pecora quæ fuerunt commixta nullatenus communia fiunt; vindicabit itaque uterque frumentum suum, in quantum cujusque esse apparet *L. 5. princip. ff. de Rei Vind.* adhibito arbitrio judicis, qui quantum fieri potest æstimet, quale cujusque fuerit frumentum *dict. §. 28.* Validius interim acquiritur dominium per adjunctionem accessorii ad principale, quamvis illud longè fuerit pretiosius, utpote, si purpura licet pretiosior, vili lanæ fuerit intexta; pro principali enim habetur illud, quod aliud occupat, tanquam subiectum, illudque informat. Acquirat itaque in dicto casu dominus lanæ intextam purpuram, idque indifferenter, siue bona, siue mala fide hæc facta fuerit intextura, dum hic potior habetur ratio rerum conjunctarum, quam personæ jungentis: illud inde probatur, quod purpura ita intexta, ut extincta vindicari non possit, quæ tamen vindicatio, si dominus purpuræ maneret, ipsi non foret deneganda: ne verò ex malitia sua iniquum consequatur præmium mala fide intexens, non effugiet vindicationem utilem contra se intentandam, ad repetendam saltem purpuræ æstimationem *L. 27. §. 3. ff. de Rei Vind.* quia dum dolo ita consumpsit pro possessore habendus *L. 131. ff. de Reg. Jur.* contra bonæ fidei autem intexentem, domino purpuræ conceditur actio in factum, quæ in similibus casibus ordinarium est remedium, ne contra planiora juris etiam naturalis principia, unus cum alterius damno locupletetur *L. 206. ff. eod.*

§. VI.

Vlcina adjunctioni purpuræ in lanam alterius, est *inædificatio* materiæ alterius in solum ædificantis: quo etiam casu, hâc formatâ Regulâ, *ædificatum solo cedit*, dicendum erit, hîc novum iterum occurrere acquirendi dominiî modû industrialem inædificati, quod tamen inspecto §. 29. *Instit. h. tit.* non ita planè asserendum erit. Quin potius distinguendum sit, inter exercitium dominiî revocabilis, & inter dominium irrevocabile: hoc itaq; in casu inædificationis, dominium non acquireret inædificator, nisi institutâ ordinariâ suâ *actione de tigno juncto*, se exuerit facultate vindicandi materiam diruto ædificio, duplumque inde suum consecutus fuerit prior dominus materiæ: & ita intelligendum, dum dicitur in *princip. dict. §. 29.* quod aliquis intelligatur dominus ædificiî, qui in solo suo ex aliena materia inædificaverit, hoc est, revocabiliter, constante tantum ædificio, si duplum suum necdum fuerit consecutus materiæ dominus *actione de tigno juncto*: *ejus enim dominus esse non desinit, sed tantisper tantum, eam vindicare non potest, nec ad exhibendum agere*, prout habent verba *dict. §.* nihil ergo impedit, exercitium istius dominiî revocabilis materiæ seu tigni alieni, existere constante ædificio penes inædificantem in suo solo, quominus dominium vindicandæ materiæ, existat suspensum, apud priorem ejus dominum; uti etiam fit in dominio naturali dotis, quod durante matrimonio suspensum, competit uxori: ut ergo inædificatio sit modus stabilis acquirendi dominiî, supponendus casus, quo

per *actionem de tigno juncto* suum jam consecutus fuerit dominus materiae duplum. Qua occasione declarandum paucis, quid nomine hujus dupli veniat: deinde, an etiam sit praestandum ab eo, qui bona fide junxit. Et dicimus, nomine dupli venire aliquando rem ipsam cum simplo aestimationis, & ita duplum mixtum; aliquando duplum sine ipsa rei aestimatione, ut mera poena, prout ille qui junxit, bonam habuit, vel malam fidem: in mala fide itaque jungente, duplum, est mera poena, ut adeoque praestito hoc duplo, simplum adhuc, *actione ad exhibendum, rei vindicatione, vel condictione furtiva* peti possit. In bona autem fide jungente, subdistinguendum censemus, an tignum fuerit in se furtivum, an tantum simpliciter alienum: hoc casu actio dabitur tantum in simplum, nimirum ipsam rei aestimationem *actio scilicet in factum arg. L. 23. §. 4 & 5. ff. de Rei Vind.* si verò fuerit tignum per se furtivum, licet jungens fuerit in bona fide, actio erit in duplum sed mixtum: à cujus praestatione non immunem advertimus hunc bona fide jungentem, ob verba generalia *dict. §. 29.* Deinde, quod solidum nobis adhuc videtur argumentum est, quia in fine *dict. §.* expressè habetur, *posse vindicari materiam, aut agi ad exhibendum, nisi à jungente, jam duplum fuerit consecutus dominus materiae,* quod utique intelligendum, de bona fide hoc tignum jungente, quia contra jungentem mala fide, datur adhuc praeter hoc duplum, *rei vindicatio & actio ad exhibendum L. 1. §. fin. L. 2. ff. de Tign. junct.* itaque tam tenax est, inaedificatae materiae subjectum, nempe solum illud, cui inaedificatum cedit, ut quis sciens in alieno solo aedificans, omnimodo praeter dominium, amittat

& pretii æstimationem : quæ tamen bona fide jungenti, & in possessione existenti, licet dominium amiserit, denegari haud potest, qui repellit dominum soli, æstimationem solvere nolentem, *exceptione doli generalis*; quæ etiam æstimationis restitutio, domino materiæ extra possessionem constituto, hodie ex æquitate implo- rato judicis officio non recusabitur. Similem domini acquisitionem suppeditat *solum*, in quod arbor radicata est §. 31. *Instit. h. tit.* Et *solum*, in quod frumentum al- terius insitum, cum ita similiter solo cedant, refusâ ta- men (quod ut supra dictum in his casibus semper sup- ponendum) dominis plantæ & seminis æstimatione *arg.* §. 31. & 32. *Instit. h. tit.* Et ita hæcenus sufficient modi industriales, quibus plerumque ex re nostrâ, accedente simul industria, varios attulimus acquirendi domini modos.

§. VII.

EXponamus jam modos illos, quibus *ex re alienâ*, secundum jus Gentium, dominium nanciscimur, uti fit in Perceptione fructuum ex fundo alieno, de qua §. 35. & 36. *Instit. hoc tit.* quantum autem ad acqui- sitionem domini, quæ nascitur ex *perceptione fructuum fundi alieni*, ponenda hypothesis, quâ aliquis fun- dum possidet alterius domini, qui dum revertitur, fun- dum suum necdum præscriptum à possessore vindicat. Apparet ergo hic non fieri quæstionem acquirendi do- minii ipsius fundi, qui vindicatur, sed tantum agi de fructibus, an, & quinam possessoris dominio sint ad-

dicti, quinam vindicanti domino restituendi. Omissa
hîc longiori fructuum, eorumque divisionis explanatio-
ne, patet etiam hunc acquirendi dominii modum, neq; se
extendere *ad fructus pendentes*, qui rei seu subjecto
suo adhuc cohærentes, pars sunt fundi, sic quoque ea-
dem actione cum fundo vindicantur *L. 44. ff. de Rei
Vind.* Quidquid ergo, per fructuum perceptionem, ac-
quirendi dominii modum constituere poterit, id erit
videndum circa *fructus perceptos* : nimirum tales, qui
à re seu corpore suo, ex quo provenerunt, sunt separati
L. 78. ff. eod. præsupponendum tamen, hic agi de solo
bonæ fidei possessore : possessorem enim malæ fidei
nullos fructus acquirere expeditum est *L. 22. Cod. de
Rei Vind. §. 2. Instit. de Off. Jud. §. 35. Instit. hoc tit.* ac-
quiret ergo solus bonæ fidei possessor hos fructus, quos, si
adhuc extantes sint, jam usucepit, *princip. Instit. de Usuc.
L. 4. §. 19. ff. eod.* si enim ad fructuum perceptorū extanti-
um restitutionem adstringatur bonæ fidei possessor, hoc
supplendum, nisi usuceperit *D D. LL.* antea enim, in
his nullum irrevocabile, de quo hic agitur, possidenti
quantumvis bona fide, adesse poterat dominium : Dici
ergo potest, quoscunque tantum percepit fructus bonæ
fidei possessor, eorum habet dominium revocabile,
nisi sint usucapti : quoscunque percepit, & consumpsit,
nimirum ante litem contestatam, hos suos facit irrevo-
cabiliter : nullâ factâ distinctione, an naturales sint,
sive industriales, quia in percipiendis fructibus loco
domini penè est, plusque juris habet quam usufructuarius,
ad quē tamen omnes fructus perceptos spectare constat :
neque textus hic se fundans *in cultura & cura*, de solis
intelligendus est fructibus industrialibus, nec excludit
natu-

naturalium, acquisitionem, quia & isti aliquam v. g. collectionis, amputationis inutilium ramorum requirunt curam: unde non restringendi, sed declarandi gratiâ, hæc verba addita videntur. Neque tandem quidquam interest, an ex consumptis locupletior factus sit bonæ fidei possessor, nec ne; quia hic, in re singulari, pretium non succedit in locum rei, quod aliàs obtinet in judiciis universalibus, uti petitione hæreditatis *L. 25. §. 11. ff. de Hæred. Pet.* & aliquibus aliis causis: puta in rebus emptis à tutoribus, pecunia pupillorum *L. 2. ff. & Cod. Quando ex fact. tut.* quod & procedit, quando res aliqua empta pecunia militis *L. 8. Cod. de Rei Vind.* vel Ecclesiæ *Can. 4. caus. 12. quest. 5.* Sic ergo non perceptio fructuum à bonæ fidei possessore facta, sed sola *consumptio*, vel cum *perceptione usucapio* hunc constituit acquirendi dominii modum. Sic etiam *perceptio usufructuaria*, similis erit acquisitionis dominii ratio, non quod hoc competens usufructuario jus usufructus, aliquod constituat dominium (verùm, uti ex definitione constat, potius jus in re, quod diversum est à dominio) sed quod fructus illi, qui occasione hujus juris in re percipiuntur, per talem usufructuariam perceptionem factam ab ipso usufructuario, §. 36. *Instit. hoc tit.* hanc faciant dominii acquisitionem, uti probatur verbis §. 36. *Instit. eod. non aliter fructuum dominus efficitur, quam si ipse eos perceperit*; dum ergo dicitur, usufructum constituere dominium, dicendum est, hoc quidem fieri titulo usufructus, sed in solis fructibus inde perceptis: Et ita absolvitur Classis Accessionum Juris Gentium industrialium: ut succedat ultima sic ut D D. eam afferunt, *fortuitæ accessionis species ni-*

mirum *Thesauri inventio*. Quæ equidem thesauri acquisitionis, meritò dici potest fortuita, quod idem est ac, accessio domini ex fortuna proveniens *L. unic. Cod. de Thes.* quandoquidem & ibi fortunæ donum dicitur: Unde, ut hæc inventio thesauri, hanc fortuitam operetur domini acquisitionem, omnia concurrere oportet, quæ ex parte thesauri inventi, & ex parte inventoris adesse debent. Requiritur autem ex parte thesauri, ut sit pecunia, aut alia res pretiosa, *L. unic. Cod. eod.* ita vetus deposita, ut ejus depositionis non extet memoria: aliàs enim, tanquam aliud depositum, vel domino suo, vel ejus hæredibus restituendum, maximè, si tali pecuniæ depositæ adscriptum deponentis nomen, *arg. L. 44. ff. h. tit. vid. Rittersh. ad Nov. p. 9. cap. 24. num. 2.* vel ex inscriptione monetæ colligi possit, eam non esse depositam ultra tempus immemorabile, quibus certè casibus, non erit modus acquirendi domini hæc inventio thesauri, sed de eo faciendum, quod fieri debet de reliquis inventis in via publica, de quibus videatur *§. fin. Instit. h. tit.* Ex parte autem inventoris requiritur, ut inventus sit modis licitis, ne aliter inventus fisco cedat: *L. unic. de Thes. L. 5. Cod. de Malef. & Mathem.* quod intelligendum, si ipse dominus fundi pro inventione thesauri his usus fuerit mediis illicitis; secus, si tertius ignorante domino, quippe cui illud imputari non potest, si illicitis mediis sit inventus. *argum. L. 155. ff. de Reg. Jur.* qui merito potior erit pro acquirendo hoc thesauro quam fisco. *vid. Brunnem. Exerc. 6. ad Instit. tit. de Rer. Divis. §. 39. num. 5.* Et quia est beneficium fortunæ, nihil juvabit acquisitionem inventoris, si datâ operâ fuerit inventus, uti etiam fit acquirente fisco,

si inventus sit mediis illicitis, dum equidē est acquisitio domini, sed non per modum inventionis thesauri, quippe qui hoc casu non ad ipsum inventorem referendus, sed domino *soli* virtute domini loci, totus adjudicabitur *dict. L. unic.* Thesaurus itaque inventus, cæteris paribus, dimidiū erit inventoris, dimidiū autem loci, in quo inventus domini, totus autem ipsius domini, cum in loco proprio invenientis. Adeo itaque proprietati loci adhæret acquisitio thesauri, tum pro parte, tum pro toto, pro qualitate inventoris, ut si Colonus in villa conducta, usufructuarius in fundo usufructuario thesaurū fortē inveniant, non in totum, sed pro media tantū parte ipsis quā inventoribus cedat, pro altera mediate proprietario, idq; *jure soli L. 63. §. penult. & ult. ff. h. tit.* quo jure etiam dicimus, thesaurū in fundo vendito, ante traditionē inventum à venditore, totū ipsi cedere, tum quia ante traditionem dominium retinet venditor, quod pro acquisitione saltem partiali thesauri inventi requiritur, tum etiam, quia inventor est, & ut supradictum thesaurus non ad fructus rei, sed donum fortunæ pertinet *L. unic. Cod. de Thes.* si ergo commodum ad emptorē spectare debeat ob *L. 1. Cod. de Peric. & Comm. rei vend.* hoc est intelligendū de commodo rei intrinseco, & non de accessione fortuitā, seu dono fortunæ *dict. L. unic. Cod. de Thes.* Et hinc concludimus, maritū invenientem in fundo dotali thesaurum, cum pro medietate saltem acquirere *jure inventionis*, non autem alteram partem, quæ ipsi quidem constante matrimonio dotem auget, restituenda tamen cum ipsa dote soluto matrimonio *L. 7. §. 1. & 2. ff. de Jur. Dot. L. 10. §. 1. ff. eod. L. 7. §. 11. ff. Solut. Matrim.* Est enim hic thesauri accessio, extrinseca, quæ non venit nomine

fructuum, marito ex dote acquirendorum. Acquiret ergo thesauri dominium solitarium emptor post traditionem inventor, uti etiam Vasallus, si invenerit thesaurum in fundo feudali *Struv. Syntag. Jur. Feud. C. 12. §. 4. & Emphyteuta in fundo Emphyteutico*, ob utile saltem eis competens dominium. Sique de excedente quantitate inventi thesauri in loco alieno, constare aliunde non possit, quia eatenus tanquam rei domino loci restituendæ, suo modo furtum committi ab inventore videtur, torturæ locus erit, uti vult *Carpz. part. 2. Const. 53. definit. 8.*

§. VIII.

Tertius tandem Juris Gentium acquirendi dominii modus absolvitur *per traditionem*, quâ jure naturali, id est gentium, dominia rerum acquiri statutum in *§. 40. Instit. h. tit. L. 20. Cod. de Pact*. Nos tamen ut & mentem nostram declaremus, hanc traditionem in se consideratam, nec de Jure Gentium, nec de Jure Civili, pro modo acquirendi dominii concipere possumus ac huc referre. Quando quidem, *Traditio in se considerata, nuda ac simplex est rei ab uno ad alterum translatio.* Erit ergo traditio ut modus acquirendi dominii, consideranda relativè cum suo titulo, qui si sit juris Gentium, modus erit traditio acquirendi dominium de jure Gentium, si verò sit juris Civilis, traditio erit modus (de quo *in Cap. seq.*) Juris Civilis. In ordine itaque ad transferendum dominium, Traditio est *actus, quo res corporalis ab illo, qui jus & animum habet transferendi dominij, ex justa causa, in alium accipientem*

transfertur; Et sic verum est, quod in alleg. §. 40. *Instit. h. tit.* dictum, *nihil tam conveniens esse naturali equitati, quam voluntatem domini volentis rem suam in alium transferre, ratam haberi*: Limitationem hujus theoriæ superaddit §. 41. *Instit. h. tit.* traditionem scilicet etiam cum titulo ad dominium transferendum sufficiente, illud non semper transferre, uti fit in venditione, in qua, cum traditione (nisi & insuper habita sit fides de pretio) dominium non translatum esse statuitur: quæ etiam fides habita ab allegante probanda L. 12. §. 2. *ff. de Captiv. & Postlim.* Generalem tandem acquirendi dominii januam aperiunt *res pro derelicto habita*: quamvis probè notandum, non *ipsam* rei pro derelicto *habitationem*, ullam posse constituere dominii acquisitionem, quia ea est insignis dominii habiti amissio: concipienda ergo ut occasio, procurans modum acquirendi dominii, istius rei, quæ pro derelicto est habita, qui absolvitur per *occupationem*, si occupans qualitatem rei sciat, *princ. L. 2. ff. Pro Derel.* Et ita res vel incendii, vel naufragii causa ejectæ, cum illæ ut tales, non sint acquirendi dominii objectum, hanc dominii acquisitionem efficere non possunt, dum nullius adest ex parte amittentis derelinquendi dominii animus ac intentio, §. *fin. Instit. de Rer. Divis. L. 8. ff. de Lege Rhod. arg. L. 17. ff. de Adim. & Transl. Leg.* & nulla, ex parte apprehendentis, acquirendi potestas ac valida Juris ratio.

Caput III.^{tium}

De modis acquirenti Dominium ex Jure Civili.

§. I.

BIFARIAM dominia rerum acquiri dictum in §. II. *Instit. h. tit.* vel *Jure Gentium*, vel *Jure Civili* : quia itaque expositi breviter modi juris Gentium acquirendi dominii, jam videndi manent *modi*, quibus *Legitimo* ac *Civili Jure* dominia rerum acquiruntur, uti loquitur Imperator in §. *fin. Instit. de Usu. & Habit.* ut autem mentem nostram clariùs exponamus, si forte voce *modorum acquirendi dominii* late nimis usi videamur breviter dicimus : nos voce *modorum acquirendi dominii*, omnes & singulos intelligere titulos, ac causas sufficientes ad transferendum dominium, sive illud fiat *mediate*, sive *immediate* ; nec enim est deflectere à sensu juris nostri, modos vocare acquirendi dominii illos titulos, quibus non nisi mediante quidem *traditione*, vel alio juris adminiculo seu legis assistentia, dominium traditionis loco, *immediate* acquiritur. Sic, etsi verum sit *v.g.* in institutione hæredis, modum acquirendi dominium rerum hereditariarum *immediatum*, esse *ipsam hereditatis aditionem*. Quod nunquam diffitemur, imo quod ipsi infra asserimus, negari interim, nec nobis poterit, *ipsam heredis institutionem*, quâ titulus est suf-

ficiens ad transferendum defuncti (cæteris paribus) dominium, etiam vocari posse modum acquirendi dominium quamvis *mediatum & remotum*, idem dicimus de reliquis titulis, qui hoc sensu pro modis dominii acquirendi hoc, & aliis dissertationis nostræ locis, adducti deprehenduntur. Si enim in jure nostro occurrant casus, quibus dominium acquiritur *factum* uti loquuntur DD. seu in actu primo, uti fit in hærede suo ante imixtionem, & legatario immediatè post mortem testatoris ante aditam hereditatem, qui tamen legati titulus, jam modus est, ante eam, acquirendi dominium, quonempe dominium acquiritur ipso jure, quidni etiam modi dici possunt acquirendi dominii? singuli tituli, sufficientes ad transferendum dominium, saltem remoti & mediati, quæ mens est nostri asserti: aliàs enim nobis ignotum non est, necessum fuisse, singulis nos quos allegavimus acquirendi dominii modis, in quibus saltem dominium non ipso jure transit, ipsam Traditionem (dum de derivativis quæstio est) addere vel repetere debuisse. Existimamus præterea, hanc nos opinionem nostram sat, si opus fuerit firmare posse, ipsa Justiniani autoritate. Quam ex aliquot passim institutionum locis colligimus: postquam enim §. *fin. Instit. de Usu. & Habit.* se summam modos quibus Jure Gentium res acquiruntur exposuisse dixisset Imperator, in eodem sic pergit §. *modo videamus, quibus modis Legitimo & Civili Jure acquiruntur*: quos ergo ut ostenderet, *allegata* in titulo sequente *usucapione*. Iterum provocat ad *princ. Instit. de Donat.* quod sic habet *est & aliud genus acquisitionis donatio*. Quis hic non videt? titulum donationis allegari ab Imperatore. Pro modo

acquirendi dominium, & quidem nulla adhuc facta mentione traditionis. Est ergo *donatio* modus acquirendi dominium ante traditionem, sed qualis? certè non nisi remotus, & mediatus, quo demum dominium non acquiritur, nisi mediante traditione. §. 2. *Inst. de Don.* eandem iterum theoriam nostram confirmamus ex §. *fin. inst. per quas pers.* ubi iterum refert Imperator pro modis acquirendi dominium singularibus & Juris Civilis, *legata & fideicommissa*, quibus tamen vi tituli, dominium verum non acquiri, jam aliunde constat, quæ tamen hîc iterum ab Imperatore enunciantur ut modi acquirendi dominium. Nec tandem eo magis reprehendendi erimus, quod acquirendi dominiî modos dixerimus, singulos eos titulos ad transferendum dominium sufficientes, quia ex eis nonnunquam occurrunt, quibus tamen nec transfertur, nec acquiritur dominium. Id enim, licet ex defectu objecti, cujus non esse potest dominium, vel ex defectu personarum, dantium vel accipientium, quæ illud nec dare, nec acquirere possunt, vel ex defectu formæ observandæ non fiat, titulus tamen in se consideratus, sufficiens ad transferendum dominium, non minus allegari poterit, pro modo ut hætenus dictum, acquirendi dominiû remoto, qui semper talis erit, prout eum intelligimus cæteris paribus. Hîc porro non stricto sensu Jus Civile venit concipiendum, ubicunque de eo in præsentî Capite discurrendum erit, sed tantum ad oppositionem Juris Gentium, de quo in Capite præcedente: nec enim inficiandum, quàm vario sensu jus Civile concipiatur. quod mox vel solas *Leges 12. tabularum*, mox jus Civile in specie, mox & prætorium continet; hoc igitur loco

loco juris Civilis dicimus, quod juri Gentium, ut dictum, opponi potest, *modosque* acquirendi dominii juris Civilis dicimus illos, *qui vel originaliter ex solo jure Civili generantur, vel quoad informationem ad illud relati.* Hoc enim si non fiert, nec de testamentis, legatis, & donationibus tam mortis causâ, quam inter vivos, gentibus morationibus usitatis, dicendum haberemus, quæ tamen ab ipso etiam Imperatore §. 6. *Instit. per quas pers. cuiq. acq.* ad modos acquirendi dominii *Juris Civilis* relati leguntur.

Quantum autem ad intrinsecam, ac generalem modorum *Juris Civilis* acquirendi dominii formam, de ea equidem *in hac Sectione Cap. 1.* jam notatum, quod alii sint *universales*, alii *singulares*: illorum quoque etsi notio & natura ibidem fuerit declarata, superest tamen, ut acquisitiones dominii per successionem, tam *ex testamento* quam *ab intestato* obiter hîc referamus. Est ergo *institutio hæredis* quæ non nisi in testamento fit, *modus universalis juris Civilis, acquirendi dominij* (non quasi uti dictum ipsa testamenti factio non descendat quoad originem ex jure Gentium, sed quod, spectatâ testandi formâ à jure Civili superadditâ, ad illud referatur. De quo *vid. tot. tit. Instit. ff. & Cod. de Testam. ordin*) quod per *institutionem testamentariam à defuncto in hæredem tanquam successorem universalem remotè devolvitur* *vid. §. 3. Instit. de Testam. ordin.* supposito semper, prout supponendum, defuncti dominum per institutionem in hæredem translatum, demum *per immixtionem* hæredi suo, & *aditionem* extraneo acquiri: nec enim per solam institutionem aliter acquisitum esse dominium hæredi (si suum excipias §. 2. *Instit. de Hæred. qual. & diff.*) dici

poterit, cum eòusque donec adita fuerit hæreditas, bona dicantur jacentia, fierique possit, ut vel abstinendo hæreditate suus, vel repudiando hæreditatem delatam extraneus, nullum acquirant defuncti rerum dominium, sed potius, quod uterque testamentum destitutum reddat, ac desertum *confer. §. 2. Quib. mod. test. infirm.* est ergo *immixtio*, vel *aditio hæreditatis*, ex tali testamento *facta*, solus modus proximus acquirendi domini universalis juris Civilis ex testamento; non obstante, quod hac sola aditione quæ & verbis declaratur *§. fin. Inst. de Hæred. qual. & diff.* nulla necdum acquisita videatur possessio rerum hæreditariarum: nec enim juris nostri principiis adversatur, adesse dominium sine possessione, ut hic *arg. dict. §. 2. Instit. eod.* & possessionem sine dominio, uti in judiciis possessorii contingere advertimus. Similis accedit successioni universali Juris Civilis, acquisitio domini, *per bonorum possessionem* jure prætorio in bonorum possessorem delatam, quod colligitur ex ejus definitione à nobis jam alibi tradita, ut adeoque in effectu nihil aliud sit, quam *successio in universum jus defuncti L. 1. ff. de Bon. Poss.* & ita bonorum possessio consistit in mero jure, ad differentiam *possessionis bonorum*, denotans beneficiū Prætoris concessum in successione, ad consequendum patrimonium defuncti. Hinc & modus est universalis consequendi (cæteris paribus) domini. Bonorum tamen possessio hic supponitur ex *testamento & edictalis*, tam *secundum*, quam *contra tabulas*, præsuppositis, ut antea in successione Juris Civilis testamentaria, præsupponendis: Bonorum enim possessiones Edictales *ab intestato*, referendæ sunt ad acquisitionem universalem domini defuncti ab intestato contingentem: sola quo-

que edictalis, ad hanc acquirendi dominii rationē à nobis est revocata : quia uti statim infra declarabitur, hic effectus *decretali bonorum possessioni* per se non tribuitur, ut dominium constituat tali ex Decreto, bonorum possessionem obtinenti. Tantum itaque tribuit ratione transferendi dominii defuncti bonorum possessio edictalis quantum, altera Juris Civilis testamentaria successio *confer. princ. Instit. de Bon. Poss.* sive sit secundum tabulas, ut jus hæredis confirmetur, sive contra tabulas, ut iste rigor Juris Civilis emendetur. Nec immerito utramque, *Carbonianam* scilicet, ac *Ventris nomine* decretalem bonorum possessionem, à modo acquirendi dominii universali exclusimus ; quando quidem, per neutram harum transfertur dominium tali possessori, cui non nisi possessio decernitur. De *Carboniana* exstat *tot. tit. ff. & Cod. de Carboni. Edict.* In hac etenim Prætor solam concedit impuberi, cui quæstio statûs mota possessionem bonorum, & dilationem hujus quæstionis, usque ad statum pubertatis *L. 1. in princ. ff. eod.* Ergo duo tantum sunt Carboniani Edicti beneficia, *primum*, quod talis impubes consequatur possessionem bonorum defuncti, non proprietatem : *alterum*, quod quæstio statûs differatur in tempus pubertatis, *dict. L. 1. ff. & Cod. eod.* quorum neutrum per se coincidit in constitutum translationis seu acquisitionis dominii, nisi quatenus adveniente pubertate apparet, huic v. g. filio defuncti impuberi, fuisse injuste motam quæstionem statûs : qui tunc, dominio defuncti non minus gaudet, quam reliqui filii. Nec magis pro ratione acquisitionis dominii, altera facit bonorum possessio decretalis, *Ventris nomine*, quâ uxor, quæ se à defuncto marito prægnantem esse dicit, ratione

ventris sui, solam consequitur possessionem bonorum mariti, donec constat, an gravida sit nec ne *L. 1. §. 27. ff. de Vent. in poss. mitt.* Videtur itaque, neutram harum decretalium bonorum possessionem per se producere modum acquirendi domini universalis, sicut de bonorum possessionibus edictalibus tam *secundum*, quam *contra tabulas*, supra dictum est. Et hactenus agitur *de universali, sed directo* per successionem acquirendi domini modo, idem dicendum *de obliquo*, nempe fideicommisso universali, quo totum defuncti patrimonium, factâ restitutione, fideicommissario acquiritur. De quo *tot. tit. Instit. & ff. de Fideic. hered.*

§ II.

E Adem ratione habetur modus acquirendi domini universalis per successionem *ab intestato*, quo legitimi seu consanguinei in universum jus defuncti succedunt, ejus, qui vel nullum omnino, vel non justum, vel destitutum hærede, post se reliquit testamentum, sive acquirant *ex primo ordine* Descendentes, primi gradus inter se in capita, sive posteriores in stirpes jure repræsentationis per omnes gradus : sive succedant *ex secundo ordine* Ascendentes soli, sine jure repræsentationis in lineas, sive cum defuncti filii Fratribus Germanis, in capita, cumque eorum Filiis qui succedunt in stirpes : sive *ex tertio ordine* succedant Fratres Germani in capita, horumque filii cum Patruis concurrentes in stirpes, & soli in capita : sive succedant his, horumque filiis deficientibus, fratres unilaterales, consanguinei in bona

paterna, ulterius in bona materna, in reliquis bonis æqualiter, horum filii ut supra concurrente in stirpes cum suis
 thiiis, soli in Capita: sive tandem his deficientibus reliqui
 consanguinei, secundum ordinis sui prærogativam, in bona
 succedant defuncti *vid. Nov. 118. Cap. 1. & 2. Nov. 127. Cap.*
1. sive jure novellarum sibi succedant ab intestato Conjuges
Nov. 53. Cap. 6. & Nov. 117, Cap. 5. in casu nempe, in-
 dotali, & ad finem usque bene servati & Continuati ma-
 trimonii, dum dives est defunctus, & inops superstes
auth. præterea Cod. Unde Vir. & Uxor. si modo concurrant
 cum Ascendentibus vel Collateralibus defuncti, quia
 tunc demum pleno jure, hanc quartam, seu portionem
 suam virilem acquirunt; ut ita sic demum modus ac-
 quirendi domini dici possit, quod idem obtinet, si con-
 currant cum liberis prioris matrimonii per *dict. Nov.*
117. Cap. 5. ibi si filios ex eo non habuerit. Secus, si con-
 currant cum defuncti descendantibus ejusdem matri-
 monii, dum non defuncti dominium in portione sua
 acquirunt Conjuges, sed tantum jus in re, seu usumfru-
 ctum; quæ acquisitio inter modos acquirendi ipsius
 domini universalis per successionem, hoc sensu à no-
 bis referri non potest. Et ut obiter dicatur, hic uni-
 versalis *ab intestato* acquirendi domini modus per suc-
 cessionem, non tantum ostenditur ex Jure Civili, sed &
 ex Jure Prætorio: nimirum per has de quibus supra, bo-
 norum possessiones ab intestato: *Unde Liberi, unde Legitimi,*
unde Cognati, unde Vir & Uxor, quas edictales nomina-
 vimus, quia suam ordinariam in Edicto, Prætoris ha-
 bent sedem: estque hæc ultima bonorum possessio
 Conjugibus commoda, imo & necessaria, si in omnia,
 deficientibus consanguineis defuncti bona, succedere

velint : qua in re differt hæc succedendi Conjugum ratio, ab illa quæ supra ex *Jure Novell.* est allegata. Et ita absoluti videntur absque fusiore eorum declaratione, modi acquirendi dominii *Juris Civilis universales, ex testamento & ab intestato.*

§. III.

His accedunt appendices, nimirum *Legata, Fidei-
commissa particularia, & Donationes mortis
causa* ; quæ singula sunt etiam acquirendi domi-
nii modi ultimarum quidem, ut hætenus, volunta-
tum, sed *singulares* : quod tam ex effectu quam notio-
ne aliunde apparet : utpote, in quibus licet succe-
datur defuncto, id tamen nec modo erit universali,
nec in jus universale, quod ad constituendum modum
universalem acquirendi dominii requiri, jam alibi tra-
ditum est. *Ad Legata* itaque ut accedamus, ea modos
esse acquirendi siominii, id eò facilius apparet ex eo-
rum definitione, cum dicantur *Donationes quedam.*
quod tamen pro hacce fundanda theoria non sat pro-
bare videretur, nisi & reliqua concurrere supponantur,
quæ aliàs in legatis ad translationem dominii concur-
rere debent. Nec enim ignotum est, res omnes, saltem
quæ in commercio sunt Legatarii, legari posse, uti &
alienas §. 4. *Instit. de leg. L. 14. in fin. de leg. 3.* de qui-
bus tamen dici non poterit modum esse acquirendi do-
minii tale Legatum, saltem ratione objecti seu rei le-
gatæ, quo, ad præstandum tantum æstimationem rei
alienæ sic legatæ, (cæteris paribus) obligatum habet

hæredem Legatarius dict. L. 14. idque vel per *actionem personalem ex testamento*, vel per *realem hypothecariam*, nec enim ita plus juris in alterum transferre potest testator ratione dominii transmittendi quam ipse habuit L. 25. de Reg. Jur. non ergo aliter *legatum* erit modus singularis ultimæ voluntatis acquirendi dominii, quam si res legata fuerit corporalis, testatoris propria, & in specie: quod tunc ex actione nempe rei vindicatione, Legatario competente, dijudicari poterit, Et ita erit acquirendi dominii modus legatum, & quidem talis, quo citra traditionem ipso jure, translatum erit dominium. L. 80. ff. de Reg. Jur. Idem dicendum ut brevibus concludamus de fideicommisso singulari factâ à fiduciario restitutione arg. L. 3. §. 1. ff. de Fideic. Hæred. Petit. notanterque dictum est, fideicommissum esse modum acquirendi dominii, ita ut demum factâ restitutione, transeat in fideicommissarium dominium, quia dominium est penes primum hæredem fiduciarium, nec transit ante restitutionem in fideicommissarium, quod secus in legato, quo dominium, uti statim dictum, sine traditione ad legatarium transit. Stryck. in not. ad Compend. Lauterbach. Tit. de Fideicommiss. ad vocem *non rei vindicatione*. add. arg. §. 2. di. Instr. de sing. arb. per fideicommiss. relict. existimamus interim cum Stryckio, hanc suam, in usu moderno ff. tit. de Leg. §. 2. revocante sententiam, hoc verum esse, inspecto jure veteri, secus autem, postquam legatis fideicommissa hæc particularia sunt per omnia exæquata L. 1. ff. de legat. 1°. L. 1. 2. Cod. commun. de legat. utpote pro quibus, eadem competit fideicommissario rei vindicatio dict. L. 1. & 2. junct. L. fin. §. 3. Cod. eod. quæ utique

ei non competeret pro suo fideicommisso consequendo, si ejusdem non foret æque, ac in legato dominus, etiam ante restitutionem : *conf. tot. tit. ff. Quand. dies legat. vel fideicommiss. cedat.* Producitur & donatione mortis causa, modus ultimæ voluntatis acquirendi dominij singularis, quæ tamen, antequam ut talis in hanc classem referatur, considerata est quatenus perfecta, vel quoad ordinationem, vel quoad ipsam confirmationem : illo casu, etsi perfecta sit hæc donatio mortis causa, quoad ordinationem sola conventionione, necdum tamen modus erit transferendi dominii, nisi remotè, cum donatarius nihil habeat cum hoc titulo, nisi spem confirmandæ donationis, quæ non sufficiens est, ad realem dominii constitutionem *arg. L. 42. ff. de Obl. & Act.* si verò perfecta sit donatio mortis causa cum conventionione, & traditione, poterit esse acquirendi dominii modus, sub vario tamen effectu : poterit enim esse intentio donantis, ut dominium transeat statim post traditionem, quo certe casu, statim & ante mortem donantis evadet in modum acquirendi dominii hæc donatio, sed revocabilis tantum *L. 2. & 29. ff. de Donat. mort. caus.* Poterit & ita accedere donationi traditio, ut demum morte confirmetur donatio, eritque hoc casu, donatio ita morte demum confirmata, modus acquirendi dominii irrevocabilis, transferens in ipsum donatarium dominium *L. fin. Cod. eod.* qualis & erit per mortem confirmata donatio hæc, etiã ante traditionem *dict. L. fin. cod. L. 1. §. 2. L. 2. ff. de Publ. in rem act.* competente ipsi donatario, contra hæredem donantis defuncti, & alios rei vindicatione *arg. princ. L. 23. ff. de Rei Vind.* Illud tamen ad hunc & reliquos omnes ultimarum voluntatum acquirendi dominii modos,

modos, tam universales, quam singulares, non omit-
tendum erit, esse acquisitiones domini sed semper re-
vocabiles, donec morte confirmetur ejus translatio, utpo-
te cum ambulatorius in eis sit hominum animus usque ad
extremum vitæ spiritum *L. 4. ff. de adim. Leg.* Et ista no-
tasse sufficiat de modis acquirendi domini ultimarum
voluntatum, tam universalibus quam singularibus.

§. I V.

SUpereft itaque ut reliquos absolvamus Juris Civilis
acquirendi domini modos *inter vivos*, qui itidem
tot, tamque varii sunt, quot varia societatis civilis
occurrunt negotia, quibus dominia rerum transferri
solent, de quibus quidem omnibus ob varietatem ac
multitudinem eorum, non dicemus, verum principalio-
res frequentiusque usitados observabimus. Primaria
eorum divisio ut supra, est, quod sint iterum *vel uni-
versales vel singulares*; Ad illos refertur v. g. Acquisi-
tio per *arrogationem*, & ut olim per *acquisitionem ex Se-
natusconsulto Claudiano*, & *publicationem*, qui ultimus
acquirendi universalis inter vivos domini modus, tan-
quam Regale, fisco competit, versaturque in acquirendis
per universitatem bonis, vel *auferendo hereditatem in-
dignis* *L. 8. §. 14. ff. de Inoff. Test. L. 1. princ. ff. de Fur.
fisci* (quamvis si de hoc casu specialiter tractandum foret,
referri utique deberet ad modum acquirendi domini
quidem universalem, *sed ultimarum voluntatum* primò
quia hoc in casu fiscus succedit in jus *heredis indigni*.
Cujus institutio ad differentiam *heredis incapacis* valida

est in indigno, in tantum ut auferatur à fisco, quod deinde probatur etiam ex eo, quia talis portio indigni heredis, transit cum onere suo annexo. v. g. Fideicommisso & Legato in fiscum L. 3. §. fin. ff. ad SCtum Trebell. L. 12. C. 16. §. fin. ff. de his quæ ut indignis ex præcedente titulo universalis, institutionis hæredis.) *Vel occupando bona vacantia* L. 1. L. pen. C. de bon. vac. vel acquirendo bona per fideicommissum universale incapaci clam relicta. L. 3. princ. L. 13. §. 1. ff. de Fur. Fisc. vel bona damnatorum, ex causa criminali, nempe hodie ob crimen Hæreseos, & læsæ Majestatis, occupando de quo vid. Nov. 134. Cap. fin. & auth. bona damnatorum Cod. de Bon. Præscript. qui utiq; fere singuli ob universalē, quā ita hæc bona fisco applicantur rationem, modi sunt inter vivos acquirendi dominii universales. Quibus succedunt *singulares*, qui pro varietate negotiorum, iterum constituunt dominii acquisitionem, transferendo *dominium*, vel *plenum*, vel *minus plenum*, *revocabile* & *irrevocabile*. Sic plenus ac irrevocabilis acquirendi dominii modus habetur *per donationem inter vivos, tam absolutam, quam relativam*, neque eo minus inter modos acquirendi dominii, poterit referri donatio, cum potius sit modus amittendi dominii ex parte donantis quia donare idem est ac perdere L. 7. ff. de Donat. Consideramus enim pro qualitate modi acquirendi dominii actum, prout est in recipiente, ut hîc in donatario, qui certè factâ sibi traditione rei donatæ, nisi causæ accedant ingratitudinis vel supervenientia liberorum L. 8. Cod. de revoc. donat. irrevocabile, sibi acquirit immediate dominium ejus, quod secundum Legum præscripta ita est donatum ac traditum L. 1. princ. & L. 3. ff. de Donat. L. 5. Cod. de Revoc. Donat. idem de donatione inter

vivos ob causam, seu remuneratoriâ, quod hætenus verum, saltem ex parte tituli, cum traditione ad transferendum ac acquirendum dominium immediatè sufficientis : qui non occurrit in alia specie donationis, improprie, propter nuptias, quæ tantùm contractus est, quo aliquid à marito uxori constituitur in securitatem, ac remunerationem dotis L. 19. & 20. Cod. de Donat. ante nupt. Illo certè sensu modus domini constitutivus esse nequit, utpote in quo nequidem fructus ejus, uxori acquiruntur, L. 29. Cod. de Fur. dot. cum sit tantùm in securitatem dotis L. fin. princip. Cod. de Donat. propter nupt. constitutâ per eam, uxori speciali hypotheca L. 29. Cod. de Fur. dot. Nov. 61. Cap. 1. ita tamen, ut dum illa in remunerationem dotis, per pactum de lucranda dote uxori constituitur, non minùs evadat in verum acquirendi domini modum. Melius interim ostenditur acquisitio domini revocabilis ex parte mariti, per constitutionem dotis : quandoquidem dos, est ipsa substantia rerum nomine uxoris, in maritum translatarum, ad sustinenda matrimonij onera L. 7. princ. & L. 76. ff. de Fur. Dot. hinc maritus dominus dotis dicitur princip. Instit. Quib. alien. licet L. 13. §. 2. ff. de Fund. dotal. nempe civilis, remanente dominio naturali & passivo, constante matrimonio penes uxorem : quod verò de acquisitione domini tantùm revocabilis, in dote statim dictum sit, id non est perpetuum. Acquiretur ergo dominium vel revocabile vel irrevocabile, prout res, vel modus erit, rei in dotem datæ. Si enim species rerum immobilium sunt in dotem, nec venditionis gratia datæ, verum adhuc erit, hic acquiri dominium, sed tantùm revocabile L. 1. Cod. de Fund. Dot. nisi de lucranda dote aliud adsit

pactum, ex quo novus resultabit acquirendi domini
pleni & irrevocabilis modus; dominium enim, pactis
dotalibus, & restringi, & ampliari potest, unde inspi-
ciendus pactorum dotalium tenor *vulgo die Ehe-
Pacten oder Ehe-Beredungen* / qui doti Legem ac
formam tribuit. Aliàs verum est, quod dicitur, in
dote constitui dominium revocabile, nisi in quan-
titate consistat vel aliis rebus mobilibus. Acqui-
runtur insuper ratione dotis constante matrimonio rei
dotalis fructus irrevocabiliter, non autem reliqua emo-
lumenta, quæ fructuum nomine non veniunt, qualis
est partus ancillæ *L. 10. §. 2. ff. de Jur. Dot. & Thesau-
rus inventus in fundo dotali L. 7. §. 11. Solut. Matrim.*
hæc equidem quamvis constante matrimonio dotem
augeant, soluto tamen matrimonio, cum dote sunt re-
stituenda *dict. l. 10. §. 1. & l. 7. §. 11.* nisi jure *inven-
tionis thesauri*, medietas marito inventori applicetur,
uti jam superius notatum. Reliquæ doti affines elar-
gitiones. quin & domini acquisitionem constituent
dubium non est, uti fit in *Largitate sponsalitia, Arrha
matrimoniali, Munere Proxenetico, Morgengaba, &
Muneribus Nuptialibus* : qui, singuli tituli, tales
per se sunt, ut sine scrupulo illos ad singulares inter
vivos acquirendi domini modos meritò referamus.

§. V.

Alium jam ac solennem, inter vivos, Juris Civilis
acquirendi domini modum singularem, constituit
usucapio ac prescriptio rerum corporalium : Et ita

eam modum Juris Civilis esse asserimus, ut ab æquitate naturali simpliciter alienam esse, non dicamus : Est-
que dominii acquirendi modus, quia ut definitur, *est
adjectio dominij per continuationem possessionis, temporis
Lege definiti l. 1. & 3. ff. Usurp. & Usucap.* non quod,
contra dominum repetentem rem suam, solum tribuat
ut olim, *l. 8. princ. Cod. de Præscript. 30. ann.* Exceptio-
nem præscriptionis, sed & verum dominium *l. unic. Cod.
de Usucap. transform.* quæ argumenta sunt dominii ac-
quisitionis validissima. Nec etiam ignotus est dominii
acquirendi modus, pro ratione tamen sua nimirum *pecu-
liorū acquisitio*, ita ut in peculio profectitio acquisitio do-
minii pro filiisfamilias sit nulla, utpote, quod totum ex
substantia patris proveniens, ab ejus quoque dependens
est voluntate §. 1. *Instit. Per quas pers. cuiq. acquir. arg.
l. 4. princ. ff. de Pecul.* siquis ergo est dominii acqui-
rendi modus in acquisitione peculiorum, ille erit filiorum
in *Peculio Castrensi*, quoad dominium plenum *l. 6 princ.
Cod. de Bon. quæ lib. in Peculio Quasi castrensi, l. 50.
Cod. de Episc. & Cler. & in Peculio Adventitio irregulari,*
de quo *vid. Nov. 117. cap. 1. l. fin. princ. vers. sive econ-
trario Cod. de Bon. quæ liber.* In peculio autem adventi-
tio regulari modus acquirendi dominii dabitur & patri
pro fructibus, & filio pro proprietate §. 1. *Instit. per
quas pers. cuiq. acquir. l. 6. princip. & §. 2. Cod. de Bon.
quæ liberis.* Antiquum autem *per emancipationem filij,*
acquirendæ tertiæ partis bonorum modum, ut abroga-
tum, §. 2. *Instit. dict. tit. & nos præterimus, uti & ac-
quisitiones dominii per servos jure dominii competentes.*

§. VI.

AD Classē itaque *contractuum nominatorum*, ac *innominatorum* dum nos convertimus, plurimos per eos suppeditari Juris Civilis singulares, & inter vivos, acquirendi dominiū modos, advertimus: Qualis est ex contractibus *realibus mutuum* ratione accipientis, quando quidem, uti patet ex ejus definitione, *eo dominiū rei nostræ fungibilis in alium transferimus princip. Instit. Quib. mod. re contr Obl. L. 2. princ. ff. de Reb. Cred. in Commodato* autem, cujus finis est, *ut res finito usu in specie restituatur §. 2. Instit. eod. L. 8. & 9. ff. Commod.* dari non poterit dominiū acquirendi modus, nisi assumamus modum *commodati irregularis*, quod commodatum nimirum, hac lege contractum, ut in commodatarium dominium ad certum tempus transferatur *arg. l. 31. ff. locat.* quo sensu, alium iterum exhibemus acquirendi dominiū modum ex contractibus *realibus in Deposito irregulari*, tali videlicet, *quod notissimos ac ordinarios depositi terminos excedit L. 24. 25. ff. Depos.* ad hunc scilicet effectum, ut modum acquirendi dominiū Juris Civilis constituat tali depositario, idque vel ab initio, vel ex post facto; ab initio, si usum rei depositæ consumptibilis roget depositarius, quo fit, ut hic contractus depositi convertatur in mutuum: ex post facto autem, si sic deponens usum v. g. pecuniæ, vel alterius rei fungibilis, deposito jam contracto, depositario concedat, sic enim à tempore usûs, demum translatus censetur dominium *l. 10. ff. de Reb. Cred. in Contractu autem verbali*, aliter non apparet ac-

quirendi domini modus Juris Civilis, quam si is alteri accedat negotio, quod ad transferendum dominium est sufficiens v. g. dabis ne? dabo, proposita iterum, ad proximam domini acquisitionem, sicuti tam expresse supra à nobis notatum, concurrente traditione. Ut verò quid dicamus de obligatione literarum seu contractu Chirographario, an & ille post biennium præsumptivè uti supra à nobis allegatus est, pro modo acquirendi domini produci possit? breviter exemplo mutui affirmativam defendimus in tantum, ut si *mutuum* modus sit acquirendi domini *princ. Inst. quib. mod. re l. 2. ff. de Reb. cred.* non minùs *hic contractus literalis seu Chirographarius*, cui mutuum inest, post biennium præsumptive, ad eundem acquirendi domini modum referri possit. Nam in mutuo vero dominium acquirit mutuum accipiens *verè*, in hoc autem contracto Chirographario, illud habet post biennium *præsumptivè*, hinc *qualis est modus* in ordine ad transferendum dominium mutuum verum, talis etiam est in hoc contractu *modus* præsumptivè. Unde aparet nos non gravari, dum illam cum *Bachovio ad Instit. tit. de liter. Obligat.* & aliis amplectimur sententiam, qua fundamentum hujusce obligationis & actionis, non dicimus esse ipsam scripturam, seu literas, *sed ipsam numerationem ex literis præsumtam*, quæ numeratio ante biennium, non minus ac post biennium, est hujus obligationis fundamentum; ante biennium quidem probandum, sed post biennium donec probetur contrarium præsumtum. Literæ ergo, ut simul contrariæ sententiæ sectatoribus respondeamus, nihil aliud important, quam negotium probatorium, cui contractus mutuo similis subest quod, probatur 1.º

ex intentiore actoris se in mutuo fundantis tanquam fundamento furæ actionis. 2.º Ex opposita exceptione rei, hanc actoris intentionem *per Exceptionem non numeratæ pecuniæ*, quamvis non amplius privilegariam, excludentis: nec enim ideo tantum agit actor, quia scripsit reus, sed quia se mutuum accepisse scripsit: scriptura ergo plus confert ad probationem accepti mutui, quem ad fundamentum actionis: neque excipit reus dicendo non scripsi, *sed non numerata est pecunia*, ergo & hujus Exceptionis fundamentum non est scriptura, sed non datum mutuum, seu non facta numeratio. Reliqua desuper dicenda quæ manent, pro Cathedra reservamus. Ex Contractibus autem *consensualibus*, primus est acquirendi dominii modus *per Emptionem*, si nimirum sit emptio rerum corporalium, venditorique propriarum; Nam si dominio caret venditor, in emptore non recipiente plus juris quam Venditor habuit, impeditur dominii acquisitio, dum sola saltem constituitur usucapiendi conditio. Si enim, prout potest, tradatur Emptori res aliena *L. 28. ff. de Contrah. Empt.* sufficiet Emptori, qui non acquirit dominium, sublevare evictionis præstatione à venditore facienda *l. 9. princ. l. 36. princ. & §. 1. ff. de Pign. Act. arg. l. 25. §. 1. ff. de Contrah. Empt.* Nec inhabiliorem reddit acquirendi dominii hunc modum, sola obligatio venditoris *tradendi* rem venditam observant enim DD. vocem *tradere*, in hac materia emptionis & venditionis duo indigitare; hoc est, *transferre dominium* quidem, si tale habuerit venditor, *conditionem autem usucapiendi*; si tale non habuerit. Ex altero consensualium contractuum loco; nimirum *Locatione conductione*, etiam ad lon-

longum tempus facta, modum acquirendi domini nulum adducimus, nec agnoscimus, contra gravem Practicorum calculum: nec enim est contrahentium intentio in tali Locatione, quæ ad longum tempus facta est, ut aliquod v. g. utile transferatur dominium, sed tantum rei locatæ usus, *L. 1. §. 15. ff. de Exerc. Act.* si ergo ex natura negotii hujus, hæc non sit contrahentium intentio, ut aliquod transferatur dominium, non poterit hic actus præter eorum intentionem expressam, quid operari. *L. 19. princ. ff. de Reb. Cred.* imo hæc traditio in tali contractu facta, etiam ad longum tempus, sequitur naturam sui tituli *L. 15. in fin. ff. de Manum.* qui talis non est, ut constituat, aliquam domini translationem; nullum ergo hic transit præter usum, pinguius jus in conductorem, manente omni dominio penes locatorem: quod ostenditur ex *L. 2. Cod. de Præscript. 30. vel 40. ann. vers. nemo igitur.* qui ita legitur: *Nemo igitur qui ad possessionem conductor accedit, diu alienas ades detinendo, jus sibi proprietatis usurpet:* subjuncta statim ratione, hanc nostram confirmante sententiam, his verbis: *Ne domini cogantur amittere, quæ locavere, aut conductores, utiles sibi fortassis, excludere, aut annis omnibus super dominio publicè protestari.* Quin autem Contractus consensualis Societatis verum constituat acquirendi domini modum, minus est dubium, sive agatur de Societate omnium bonorum, sive bonorum simpliciter, sive de societate speciali: in societate omnium bonorum res eò magis expeditior est, quo magis notum, quod in ea communes fiant res præsentis, sine ulla traditione *L. 1. §. 1. L. 2. ff. Pro Socio:* qui notissimus est transferendi domini finis, quamvis postea, quæstus

veniat mediante traditione communicandus L. 74. ff. eod. in societate autem bonorum simpliciter, mediante saltem traditione, sufficiens iterum est dominii acquirendi ratio, quæstum seu lucrum rerum ex tali societate acquisitarum communicando, si sumatur ut modus acquirendi dominii immediatus. *arg.* L. 1. §. 1. 58. §. 1. ff. eod. vcl etiam, si ita conventum, ut dominium rerum, pro partibus indivisis inter socios sit commune, quæ iterum conventio, non minus faciet acquirendi dominii saltem communis modum L. 58. princip. ff. eod. hoc idem dicendum in societate speciali, ratione fructus seu lucri æqualiter distribuendi, & acquirendi, uti patet ex definitione: suppositis terminis habilibus, rerum nimirum, quarum dominium esse potest. Ultimus, quem ex Contractibus nominatis, ac consensualibus, huc adducimus acquirendi dominii modum, oritur *ex mandato*, quo, mediante mandatario, seu procuratore, mandanti dominium acquiritur, si dominus fuerit, qui rem tradidit, juxta tenorem §. 2. *Instit. Per quas pers. cuiq. acquir.* & si mandatarius ita expresse ei acquirere velit, & tanquam instrumentum, suum ministerium verè interponat: idem dicendum de præponentibus, ac exercitoribus, quibus utique per institores, ac magistros navis, acquiritur translatum in eos, per Contractus, secundum leges præpositionis initos, dominium, si talis præcesserit cum sua adjectitia qualitate contractus, qui alias ad transferendum dominium est sufficiens. Quod enim ratione acquirendi dominii, in reliquis titulis ad transferendum dominium sufficientibus verum est, id non minùs obtinebit in contractibus his adjectitur qualitatis quæ eorum indolem non mutat ac formam.

§. VII.

ET hæc de Contractibus nominatis dixisse sufficiat, ut ad innominatos transeamus. Non ignotum iterum observamus acquirendi dominii modum, in contractu innominato permutationis, & *do ut des*: requiritur enim in eis, ut dominium revera in accipientem translatum sit, *arg. §. 14. Instit. de Act. arg. l. 1. §. 3. ff. de Rer. Perm. L. 4. Cod. eod.* hinc, in re aliena nulla contrahitur permutatio, cum per se nullum transferatur, & acquiratur dominium, nisi per accidens ex post superveniente usucapione rei alienæ, in hoc Contractu innominato intervenientis. Idem dominii acquirendi modus occurrit in contractu innominato *do ut facias*, ubi in facientem transfertur dominium *L. 5. §. 2. ff. de Pres. verb.* quod certè sufficiet, ut tanquam modus acquirendi dominii in faciente & accipiente prædicari possit.

Præter hos & reliquos hucusque notatos Contractus, quibus dominii acquisitiones produci de jure Civili ostensum est, sunt & alia, juris Civilis media, quorum occasione dominii acquisitiones singulares nasci ostendemus exemplis *actionis noxalis*, & *de pauperie*, quarum neutra dominium rransfert simpliciter, sed in casu demum, si dominus, cujus servus noxam commisit, damnum non emendet pecuniâ, sed uti potest, servum suum *noxæ dedat*: quâ tamen noxæ deditio, hic resultabit dominii acquirendi modus pro eo, cui noxa data, utpote, in cujus dominium transit servus deditus, qui videtur quasi in solutum datus *§. 3. Instit. de Noxal. Act.*

Idem erit in actione *de Pauperie*, si ob pauperiem factam animal dedere eligat, nocentis animalis dominus, *vid. tit. ff. & Instit. si Quadrupes pauperiem feciss. dicatur.*

§. VIII.

TAndem ut absolvantur acquirendi dominii modi, finem facient tres modi acquirendi dominii tantum utilis : qualis est est constitutio *Feudi, Emphyteusis, & Superficie* : quæ constitutio feudi modum esse juris longobardici celeberrimum, acquirendi dominium ex parte vasalli, notius est, quam ut declaratione longiore indigeat, dum in ejus dictum definitione, *quod sit concessio dominij utilis sub lege fidelitatis*, quo & fit, quod vasallus feudum suum utile rei vindicatione vindicare possit 2. *Feud. §. 8.* Nec jam extra classem modorum juris Civilis, quibus dominium acquiritur, nos vagari arbitramur, si ad eandem referamus *constitutionem Emphyteuticā*; considerata nimirum Emphyteusi, non quidem ratione suæ originis, sed in quantum Imperator *Zeno*, eam ab aliis separavit contractibus, separatam ejus ac propriam statuens naturā. Ut ostendatur breviter qualitas hujusce modi Juris Civilis transferendi dominii utilis, meritò id evincimus ejus adducendo definitionem, quā definitur Emphyteusis *quod sit contractus consensualis de utili rei immobilis dominio transferendo, sub lege meliorationis, & certæ pensionis annuæ, in recognitionem dominij directi solvendæ §. 3. Instit. de Locat. Cond. L. 1. & seq. Cod. de Fur. Emphyt.* quod tamen utile dominium Emphyteuta, ante traditionem actualiter non acquirit cum antea ei tantum competat jus ad rem, &

actio Emphyteuticaria; postea verò utilis rei vindicatio, seu actio, *si ager vectigalis*, quæ prætoriam est & realis, de cujus notione consulatur L. 1. §. 1. ff. *Si Ager Vect.* Ultimum quem pro acquirendo dominio utili, adducendum habemus modum, est ipsa *superficie* constitutio: quod ut intelligatur, sciendum, sumi Superficiem vel *materialiter*, vel *formaliter*: si spectetur materialiter significat rem ipsam, seu superficiem, cui jus inhæret; hoc respectu nos eam hic non consideramus: si autem sumatur formaliter, erit ipsum jus superficium, quod est *utile dominium* L. 1. princ. §. 3. ff. *de Superficie quod quis habet in Superficie in solo vel in edificio alieno posita*; est ergo hujus superficie, superficiarius quasi dominus, L. 3. §. 7. ff. *uti Poss.* cui in possessorio competit *interdictum de Superficiebus*, ubi eadem obtinent, quæ in interdicto *uti possidetis* L. 1. §. 2. ff. *de Superf. & interdictum Unde Vi*, si fuerit ejectus superficiarius L. 1. §. 5. *de Vi & Vi arm.* in petitorio autem competit utilis rei vindicatio L. 1. princ. §. 3. ff. *de Superfic.* L. 73. ff. *de rei Vind.* L. 3. §. 3. *de Nov. oper. nunciat.* quæ contra quemcunque utile suum dominium vindicat superficiarius, dominusque utilis superficie impofterum declarari petit: Et ita absolutum videtur, quod breviter circa hos tres acquirendi domini utilis modos erat notandum. Liceat itaque appendicis loco regredi, ad aliquot modos acquirendi domini, directi & utilis simul, qui sunt in *Contractu censitico*, & *contractu Libellario*: ille est, quando *dominium plenum* alicui conceditur, ut certum censum quot annis præstet, sive *reservativum*, sive *fundarium Censuarius*, ei. qui plenum transtulit dominium: hocque modo domini acquisitionem

constituit censuario : similis pleni dominiū acquisitio, & translatio, producitur ex *contractu Libellario*, in quo *dominiū plenum transfertur jure venditionis interveniente scriptura, cum reservatione pensionis annuæ, addita hac lege, ut determinato tempore, numerator rursus pretio contractus renovetur* vid. de super L. 24. §. 1. Cod. de ff. Eccles. Nov. 7. princ. & sic tandem accedamus ad ultimum dissertationis caput, ut visis modis acquisitivis, videantur & modi dominiū conservativi & amissivi : de quibus jam.

Caput IV.^{tum}

De modis conservativis & amissivis Dominiū.

§. I.

 itaque ad patrimonii nostri augmentum, varii, uti hætenus notatum, conducant tam Juris Gentium, quam Civilis, acquirendi dominiū modi : non minùs id de aliis conservandi dominiū modis, uti hoc capite declarabitur, dicendum est : nec enim *sola acquisitione*, solidè datur patrimonium, nisi & accedat acquisiti dominiū *conservatio* : Hæc equidem, quamvis varia, œconomica ratione, ac ordine, ab œconomis, & bonis patribus-familias, haberi soleat, ita tamen familiariter eam non perlustrabimus ; verùm potiùs, ut partitioni nostræ dissertationis satisfiat aliquot tantùm juris nostri commu-

niores modos adducemus, quibus acquisitum dominium conservari solet, donec ad ejus *contrarium*, nimirum *amissionem*, perveniamus. Ne tamen omnem modum dicamus conservativum dominii, quo aliquod apud priorem dominum remanet dominium, uti statim dicetur, ideo modum dominii conservativum definimus eum, *qui principaliter & per se eò tendit, ut dominium suo domino conservetur*. Aliàs enim & constitutio dotis in re immobili inæstimatò, vel æstimatò, sed taxationis gratia in maritum translata, ob remanens dominium naturale penes uxorem, suspenso tantùm, quamdiu durat matrimonio, ejus exercitio, modus esset dominii conservativus, quem tamen nos propriè talem modum esse non concedimus, ob rationem ex definitione desumendam, quia nimirum constitutio dotis, per se, ac principaliter, dominium non conservat, imo potius dissipat, ac alienat; & hinc potius est modus dominii *alienativus*, quàm *conservativus*, utpote, qua dotis constitutione, dominium ex patrimonio dotantis exit, ac in patrimonium dotati transit, sive id fiat revocabiliter, L. 1. *Cod. de Fund. Dot.* l. 21. *Cod.* l. 10. §. *fin.* ff. *de Jur. dot.* sive irrevocabiliter l. 24. ff. *eod.* Verus itaque ac propriè dictus dominii conservandi modus, ut rem exemplis ostendamus, se exserit in casu §. 29. *Instit. de Rer. Divis.* ibi enim, si Titius ædificaverit ex materia Caij in solo suo, constituitur Cajus materiæ dominus, in casum dominii tigni vel *amittendi*, vel *conservandi*. Erit in illo casu, si contentus duplo, non reservata sibi vindicandi tigni (postquam dirutum erit ædificium) potestate, ad actionem *de tigno juncto* se accingat, per verba dicti §, *sed duplum pro eo præstet per*

actionem, quæ vocatur de tigno juncto : apparet enim exinde, Cajum tigni sui dominio valedixisse, dum pro restituenda sibi materia seu tigno, duplum sibi præstari eligit. Poterit itaque etiam aliâ viâ, nimirum *modo domini conservativo* sibi consulere Cajus, si reservata, ac suspensa *rei vindicatione*, donec ædificiumⁿ dirutum fuerit expectat : quod inde elucescit, dum Cajus per ipsam ædificationem materiæ suæ dominium non amittit; tignum autem tantisper vindicare non potest, ob prohibitionem Legis duodecim tabularum, quâ, ne tignum alienum ædibus suis junctum eximatur, cautum : *nec tamen ideo, uti loquitur textus, is qui materiæ dominus fuerit, desinit dominus ejus esse, sed tantisper neque vindicare eam potest. neque ad exhibendum de ea re agere propter Legem duodecim tabularum, quâ cavetur ne quis tignum alienum ædibus suis junctum eximere cogatur.* Quod autem hæc *reservatio vindicandi tigni* sit modus domini conservativus, quodque Jus Caij, si duplum non sit consecutus, maneat salvum, salvumque ejus dominium, id probat ejusdem §. *versus fin.* his verbis : *quod si aliqua ex causa dirutum sit ædificium, poterit materiæ dominus, si non fuerit duplum ejus consecutus, tunc eam vindicare, & ad exhibendum ea de re agere.* Ex hætenus itaque dictis sat observatur, hanc rei vindicationis *reservationem*, à Cajo in hac hypothese factam, verum esse, ac propriè dictum modum domini reservativum. Similis porro, ac propriè dictus habetur modus domini conservativus, in *reservatione domini rei venditæ*, dum dominium rei venditæ & traditæ à venditore in Emptorem nondum translatum *arg. L. 19. ff. de Contrah. Empt. & Vendit.* sive hæc domini reservatio

vatio sit expressa, sive tacita : illa est, *dum expresse pacto ac declaratione, rei suae venditae, talem adjecit Legem venditor, ut res vendita maneat in ipsius dominio, donec pretium ejus fuerit persolutum* : quo fiet, ut dominium conservetur venditori, ita ut in concursu generali à Creditoribus contra talem Emptorem moto, ille non in concursum collocetur Creditorum, sed *Jure veniat separationis*, suam non ut Creditor, sed ut dominus, præ cæteris creditoribus vindicans rem venditam *Confer. Carpz. part. 1. Constit. 28. de fin. 21.* quod si autem his verbis expressis dominium in re venditâ sibi non reservaverit venditor, poterit nihilominus tacitè hac gaudere dominii reservatione, si *facto ipso*, hanc se voluisse facere reservationem declaraverit, puta rem venditam simpliciter tradendo, fidem tamen de pretio non habendo, quod, quia facti, indubio probandum *arg. l. 12. §. 2. ff. de capt. & postl. rev.* Est enim notissimi aliunde juris, res venditas & traditas, non transire in dominium Emptoris, nisi & fides habita sit de pretio ; unde dubium non est, dominium sic venditori tacitè conservari. *Confer. §. 41. Instit. de Rer. Div. l. 19. ff. de Contrah. empt.* Plures casus, quibus venditor in re vendita dominium sibi reservasse censetur, videantur apud *Berlich. part. 1. Concl. 64. num. 45. cum seq.* Ad eundem modum dominii conservativum *proprie dictum*, quo nimirum quis sibi *expressa, vel tacita sua conventionem, seu propria sua providentia, dominium reservat* ; referri possunt *pacta*, ut alias dicuntur *reservativa* v. g. si à Domino rem suam alienante, talis adjiciatur Lex, ne res à novo Domino alienetur : quo casu eadē erit dominii conservatio apud alienantē hoc pacto, ita ut dominium non

transferatur ab eo, si contra fiat *l. 20. §. 1. de Pact. Dot. l. 48. ff. de Pact.* quam tamen reservationem magis ex simplicitate, & æquitate naturali procedere existimamus, quàm de Jure Civili, utpote quo, pactum nullo constituto per hypothecam *jure in re*, faciente rem transire cum hoc onere in tertium possessorem, tantùm afficit ipsas personas paciscentes, non verò ipsam rem: videtur itaq; in hoc casu rei alienatæ, jus tantùm competere domino paciscenti, ad interesse suum, vel poenam adjectam, non autem ad revocationem dominii in tertium translati. Hæc ergo dominii conservatio ut efficacior habeatur, pactum debet concipi *verbis resolutivis*, per clausulam Commissoriam v. g. *ne alienes, nisi contra fiat, res esto inempta vid. Stryck. de Cautel. Contr. Sect. 2. cap. 8. §. 27.* si nempe id fiat re adhuc integra *scilicet ante traditionem*, idque *tam in continenti*, quam hodie *ex intervallo*, hoc enim pactum si adjectum foret post traditionem & translationem dominii, non quidem erit inefficax ad producendum *jus personale*, bene tamen ad impediendam & revocandam alienationem rei postea in tertium translatae, seu *jus reale*. Sic etiam notum est, per pacta commissoria hæc formulâ conceptâ, juris potestate dominium, & quidem *ipso jure*, nempe *citra traditionem*, esse apud priorem dominum, uti fit *in additionibus in diem*; in quibus existente conditione dominium recipit venditor *ipso jure* sine traditione, per justam scilicet consequentiam ratione rei vindicationis, dominium supponentis, & venditori hoc casu ipso jure, citra factum hominis restitutorium competentis: ita ut illud semper apud eum mansisse videatur, modo tamen, uti supra dictum, *verbis directis*

tale pactum reservativum fuerit adjectum ; quod secus si *verbis* conceptum foret *obliquis*, uti si *contra fiat*, *restituatur*, hic enim modus esset potius domini restitutus, quam conservativus, ratione scilicet domini & rei vindicationis non ipso jure competentis venditori, uti in altero casu, dum hic requiritur factum hominis restitutorium, ante quod, dominium & rei vindicatio non redit *ipso jure*, ideoque *actione tantum personali* compellendus Emptor, ad domini restitutionem venditori faciendam. Eadem reservatio fit in *Lege Commissoria*, quam etiam suæ venditioni adjecit venditor, qui & ipso jure dominium uti supra dictum (cæteris paribus) recipit, insuper hi modi domini conservativi tales erunt in statu conditionis existentis, nec enim negare possumus, consideratis his pactis in statu conditionis pendentis, nullam adesse domini conservationem, quia interim tam in additione in diem, quam pacto commissorio, in emptorem dominium transiisse certum est L. 4. §. 3. ff. de addict. in diem argum. L. 41. princ. 66. ff. de Rei Vind. & hoc est, quod aliàs dicitur pacta reservativa tradenti jus in re vel dominium reservare posse L. 32. ff. de Usuf. l. 19. ff. de Serv.

§ II.

PRæter hos itaque modos domini conservativos propriè dictos, sunt & modi domini conservativi *impropriè dicti*, qui tales sunt, quando partes seu contrahentes non suis pactis seu providentia sua, dominium sibi conservant, sed quando ipsum jus, certas suppe-

ditat rationes ac modos, quibus dominium à priore domino non discedit, sed res in dominio ejus permanet, uti fit v. g. etiam in Emptione & Venditione, dum nimirum Emptor dolosè ac fraudulenter sciens se non esse solvendo, rem à venditore eum inducens ad contrahendum, est consecutus: hoc enim casu, dominium rerum venditarum non transit in emptorem dolosum, quia ut sentiamus cum Carpzov. part. 1. Const. l. 8. defin. 18. dolus emptoris dedit causam habendæ fidei, poterit itaque venditor merces adhuc extantes vindicare, ob reservatum sibi dominium conf. Carpz. cit. loc. quæ licet theoria vulgò ad solam extendatur emptionem & venditionem, diceremus tamen nos, ne quid sententiæ nostræ dissimulemus, idem obtinere id est non transire dominium in omnibus reliquis contractibus bonæ fidei, quibus (secundùm principia juris Romani quamvis subtilia nimis ac scrupulosa) dolus dedit causam contractui & consequenter contractum reddit ipso jure nullum L. 7. princ. ff. de dol. mal. l. 16. §. 1. ff. de min. si quæ tamen leges sint, quas contrariæ sententiæ fautores in contrarium tam viriliter allegant, illas vel de speciali casu ad nostrum non extendendo, vel non de Dolo dante causam contractui, vel de aliis negotiis non ita illicitis seu ipso jure nullis loqui, ex earum contextu ostendere conabimur. Nec quidquam etiam hæc nobis contrariari poterit doctrinalis ratio, quod dominium transire possit etiam ex causa putativa respondemus enim dupliciter primo id verum esse si tamen non adsit talis dolus de quo nos loquimur dans causam contractui, neque tale negotium seu contractus qui per Jus Romanum ob talem dolum est ipso jure nullus, 2.do verum quidem

esse, ex causa putativa transire dominium, sed regulariter in causis utrinque sufficientibus ad transferendum dominium, etsi uterq; erraverit in qualitate causæ. Sed fortè inopinata occasione sic videmur implicati dissidio *legis* 36. ff. de Acquir. Rer. Dom. & *legis* 18. ff. de Reb. Cred. dum in illa mutuum esse tam clarè respondet *Julianus*. Quam in hac illud in eodem casu negat *Ulpianus*. Verba *Juliani* hæc sunt. *Nam & si pecuniam tibi tradā donandi gratia, tu eam quasi creditam accipias, constat NB. proprietatem ad te transire, nec impedimento esse, quod circa causam dandi atq; accipiendi dissenserimus.* Quibus jam directo Contrarius est *Ulpianus* in dict. L. 18. quæ etiam ita habet, *si ego tibi quasi donaturus dederō, tu quasi mutuum accipias, Julianus scribit donationem non esse: sed an mutuum sit videndum? & puto nec mutuum esse magisque nummos accipientis non fieri, cum alia opinione acceperit.* Quasi ergo ex istis textibus dicendum foret, non ita expeditū esse, uti diximus, dominium transire ex causis putativis etiam iis, in quibus præcedit titulus utrinq; sufficiens ad transferendum dominium. Respondemus nos hoc *Juliani* responsū cum sententia *Ulpiani* ita concordari posse. L. 36. accipiendo secundum *legem* 18. scilicet non impediri mutuum in hoc casu, quando acceptum, ut mutuum est consumptum, neq; etiam à causa putativa, valet sic argumentum ad causam ipso jure nullam. Impropria porro causatur domini reservatio per *legis prohibitionem*, dum nimirum Lex facta à Domino alienationem, vel in favorem rei alienatæ, vel in favorem alienantis ita habet, ac si alienata non esset res, nec translatū ab alienante ejus dominium: illius habetur exemplum in alienatione rei immobilis dotalis, simpliciter in dotem datæ, ac à marito constante matrimonio

alienatæ, ea enim cum per se, ipso jure nulla sit *princip.*
Instit. Quib. alien. lic. l. unic. §. 15. Cod. de Rei Uxor. Act.
l. 4. & tot. tit. ff. de Fund. dot. Marito utique reserva-
 tur dominium, in tantum, ut contra proprium factum,
 dotem ita alienatam, ipse vindicare possit, secundum
Gloss. in verb. alienari dict. l. unic. §. 15. Cod. eod. quæ
 notissima est reservationis dominii nota: Hæc ergo
 reservatio dominii, meritò obtinet *ratione rei*, nimirum
 dotis alienatæ, ob publicam utilitatem, quâ interest
 Reipublicæ, foeminas esse dotatas, & dotes Mulieribus
 conservari *l. 1. ff. Solut. Matrim.* similis fit dominii con-
 servatio, dum Lex ob *favorem alienantis*, rem, quæ
 alienata est, ita habet, ac si alienata non esset: uti fit
 in alienationibus factis à pupillis sine tutorum auctori-
 tate, ex. gr. in mutuo ab eis celebrato: quamvis enim
 mutuum sit validissimus titulus ad alienandum, ac
 transferendum dominium habilis, fallit tamen in mu-
 tuo à pupillis facto, in re necdum consumptâ, quo
 non obstante, dominium manet apud pupillos ita alie-
 nantes, quia nummi extantes vindicari possunt, utpote
 cum tales pupilli mutuo dantes, pecuniam non faciant
 accipientis: prout habet textus *in §. 2. Instit. Quib.*
alien. lic. quæ dominii in hoc casu reservatio exinde
 etiam probatur, quod tale mutuum consumptione de-
 mum concilietur: habebit ergo ipsa rei mutuo datæ
 consumptio, demum vim translati dominii, quod, ante
 consumptionem erat pupillis conservatum, ampliatur
 eadem doctrina in minoribus habentibus Curatores, qui
 pupillis æquiparantur; secùs autem in minoribus non
 habentibus Curatores, quorum alienationes (exceptis
 alienationibus rerum immobilium) per se sunt validæ,

ac transferentes cæteris paribus dominium; Id ex eo patet, quod tales minores, si se læsos esse conquerantur, alienationem factam rescindant, *restitutione in integrum*, tanquam remedio juris subsidiario *Conf. l. 3. Cod. de in Integ. Restit. Min.* Eadem legis prohibitionem obtingit reservatio domini prodigo, qui, dum bonis ei interdictum est, alienare prohibetur *l. 26. ff. de Cont. Empt. l. 6. ff. de Verb. Obl.* uti & filio qui alienare prohibetur bona, in quibus pater habet usumfructum *L. fin. §. 5. vers. filius autem Cod. de Bon. quæ lib.* quæ alienationes ita factæ contra leges, pro infectis habentur *l. 5. in fin. Cod. de LL.* Posset & ultimo loco pro conservatione domini allegari *Jus Suitatis*, quo filii quodammodo, dicuntur domini bonorum paternorum; quamvis enim non absolutè, patre vivo eis aliquod jus competat in bona paterna, sed tantùm eo mortuo, *arg. l. 6. Cod. de inoffic. Testam.* dici tamen poterit, ex hoc *Jure Suitatis* Liberis oriri domini talis, quale est, nimirum ficti & improprii. Uti ait *Porcius Instit. tit. de hered. qualit. & differ. §. sui autem* conservationem. quia non novum titulum acquirunt, nec diversum dominium, sed illud tantùm continuant *l. 11. ff. de lib. & posth.* ideoque ipsis filiis post obitum patris non de novo acquiritur, sed in illos continuatur dominium, quod ex fictio fit verum & effectuale de quo *vid. Mynsing inst. dict. tit. & §. quæ domini continuatio in Jure Suitatis* radicata, meritò in tantùm dici poterit domini conservatio, utpote nullo intervallo his filiis interrupta.

§. III.

ET ita transitum facimus, ad alteram Capitis partem, *modos nimirum dominij amissivos*, qui tales sunt, *quibus res. quæ alicujus fuerunt, vel præter, vel secundum voluntatem Domini, ab ejus discedunt dominio*: qui ideo ad res quæ actualiter alicujus non fuerunt, eò minus extendendi, ex veriore aliunde theoria quâ notum, omnem privationem præsupponere habitum; nec enim quid amitti potest, quod alicujus necdum fuit, id est in ejus dominio, in ordine saltem ad illud amittendum: idque notanter dicimus, siquidem & *res alicujus esse possunt*, alio tamen respectu quam *jure dominij*. Et ideo, dum in definitione dicimus *de rebus, quæ alicujus fuerunt*, meritò res intelligimus, quæ in alicujus fuere *dominio*: Enim verò, quidni res alicujus esse possunt? quæ tamen non sunt in ejus dominio, hinc aliud est, res esse alicujus, *quæ in bonis ejus sunt*, & aliud, res esse alicujus, *quæ in ejus sunt dominio*: illæ enim sunt, *quæ per actionem peti, aut per exceptionem retineri possunt l. ss. ff. de Acq. Rer. Dom.* quod etsi tam latè pateat, ut & res involvat, quæ sunt in dominio, interim tamen nimis latè patet, quam ut statim dici possit: *res sunt in alicujus bonis, ergo & in dominio*; quod ex eo evincimus, dum statim dictum, res esse in bonis alicujus, *quæ peti possunt actione, vel retineri per exceptionem*: quod latius patet, quam ut de solo alicujus dominio asseri queat. Non enim in nostro jure novum est, plures res à nobis peti posse per varias actiones rei persecutorias, quibus, vel
jura

jura nobis competentia, vel alias res debitas petimus, quæ hoc sensu in bonis nostris sunt, v. g. *nomina activa princip. Instit. quib. mod. re cont. Obl.* quamvis non sint in dominio. Hinc valet illa consequentia : *actiones habemus ad petendas res, ergo sunt istæ res in bonis nostris*, sed non ita concludendum, *ergo sunt in dominio nostro*: nisi ex speciali, soli dominio competente *actione*, quâ rem nostrum petimus, ita formetur conclusio v. g. *habemus actiones rei vindicatorias ad petendas res, ergo res istæ sunt non tantum in bonis nostris, sed & in dominio*; quæ consequentia ideo tantummodo vera est, quod propositio antecedens loquatur non tantum de actione qua rem petimus, sed de specifica actione ad dominium ordinatâ, & in eo fundatâ, *nimirum Rei Vindicatione §. 1. Instit. de Act. l. 9. & 23. princ. ff. de Rei Vind.* Notatum præterea, res etiam dici *esse in bonis, quæ per exceptionem retineri possunt*, quod iterum latius patet, quam ut de solo dominio intelligi possit, quasi ita dicendum foret : *habemus exceptiones pro rebus illis retinendis, ergo sunt in dominio nostro*, quod eò minus verum esse aparet, quo magis, plures, & varii passim, in jure nostro occurrunt casus, & occasiones, quibus *jus retentionis* habemus, nullum tamen dominium : exemplo sunt pignora, in quibus etiam pro aliis rebus nobis debitis consequendis, jus nobis competit *retentionis*, seu *exceptionis* pro retinendis pignoribus *L. unic. Cod. etiam ob Chirogr. pecun.* donec fuerit satisfactum à debitoribus oppignorantibus, quod idem *jus retentionis, vel exceptionis*, contra repetentem commodantem conceditur commodatario, pro expensis saltem in ipsam rem commodatam factis *arg. L. fin. Cod. de Commodat.* idque non

minus verum ob *L. fin. Cod. eod.* in quâ hæc occurrunt verba. *Prætextu debiti, restitutio commodati non probabiliter recusatur.* Quasi ita foret argumentandum, si prætextu debiti restitutio commodati non probabiliter recusatur, sequitur, quod retentio quæ restitutioni obest, probabiliter recusetur; atqui, ergo. Respondeamus enim, prout majorem negamus, ita etiam si opus fuerit, textum *dict. L. fin. Cod. de Commodato*, non de retentione, sed de compensatione cæteris paribus in commodato prohibita, loqui, ostendere nos posse: adductis in partem sententiæ nostræ, *L. 15. in fin. ff. de Furt. & 39. ff. eod.* hinc iterum dici potest: hæc res per exceptionem à nobis retineri possunt, *ergo sunt in bonis nostris*; sed non, *ergo sunt in dominio nostro*, prout demonstratum: possunt itaque res esse *in bonis alicujus*, quæ non sunt *in ejus dominio*. Ex tradita tamen hætenus theoria, hanc admittimus propositionem: *res sunt in dominio nostro, ergo sunt in bonis nostris*; sed non viceversa: quia ut hætenus dictum est, *propositio antecedens* latius extenditur, quàm ad solum dominium. Et sic dum supra in definitione modi domini amissivi, diximus de rebus, *quæ alicujus fuerunt*, intelleximus præcisè res, quæ in alicujus fuere *dominio*: neque traditæ hætenus doctrinæ contrariabitur §. 2. *Instit. de Vi bon. rapt.* in quo videtur Imperator, voluisse in eo differre res quæ sunt *in bonis*, ab iis, quæ sunt *ex bonis nostris*: quod illæ sint idem, ac res *in dominio & patrimonio nostro*: dum istæ, seu res *ex bonis nostris*, tantum sunt illæ, quarum *utilitas, custodia, ac periculum* ad nos spectat, uti id declarat exemplo *rerum locatarum, oppignoratarum, commodatarum, depositarum, & usufru-*

Etuariarum : quamvis istæ singulæ *per actionem* peti, aut *exceptionem* retineri possint : quasi itaque ita dicere voluisset Imperator, *res quæ sunt in bonis, idem sunt ac in dominio*, quia res illæ, quæ peti possunt actionibus, vel retineri exceptionibus, uti illud declarat per exempla in *eod. §. tradita, sunt ex bonis nostris*. Respondemus nos dupliciter, 1.º nos non negare res quæ sunt in bonis, etiam sæpè esse in dominio, sed non semper, uti supra traditum. 2.º dicimus, negando, Imperatorem hîc voluisse confundere *dominium*, cum rebus, *quæ sunt in bonis nostris*, sed tantum voluisse docere differentiam, quæ est inter res, quæ sunt *in bonis nostris*, & inter res, quæ sunt *ex bonis nostris* : quod illæ nimirum sint, quæ patrimonium nostrum augent, istæ autem quæ nostrum patrimonium non augent, sed tantum quarum custodia, periculum, usus, & utilitas ad nos spectat, non verò ipsæ res, quamvis etiam peti possint per actionem, vel retineri à nobis per exceptionem. Quod autem in eadem definitione nostra de modo domini amissivo tradita, dictum sit, discedere dominium à Domino *præter, & secundum voluntatem*, id ideo adjectum, ut simul modos complecteremur, quibus quis suo privatur dominio, *præter suam intentionem, ac voluntatem*.

§. IV.

Notissimus, ac communissimus, hujusce domini amittendi modus, oritur *per interitum totalem rei, & quasi interitum* : ille habetur *per verum*

ac naturalem rei, quæ nostra erat, interitum, in rebus animatis per mortem, v. g. servi, equi, bovis, quæ cum ita in rerum natura esse desinant, in ullius dominio manere haud poterunt. Hic tamen nihil confert distinctio uti in legato, inter ancillam morientem, & habentem partum, & inter servum morientem, & habentem peculium: quod in illo casu mortuâ ancillâ, nihilominus debeatur, ac salvus maneat legatario partus: quia ancilla, & partus, duo sunt principalia. Secus in casu morientis servi, & habentis peculium, ubi moriente servo tanquam principali, perit & accessorium, nimirum peculium ipsi legatario §. 17. *Instit. de Leg.* hoc enim ita esse potest in casu, quo principale & accessorium, non adhuc est in dominio, *uti in legato*, quod necdum est in dominio Legatarii, ante quam cedat dies legati, quod in legatis puris aut sub certo die relictis sit statim à morte testatoris L. unic. §. 5. *Cod. de Caduc. tollend.* secus in libertate L. 8. ff. *quand. dies legat.* in peculio à dominio servo suo legato, uti & in legato usufructu, vel usu: quibus casibus, diem legati non à die mortis testatoris, sed à die aditæ hereditatis cedere expeditum est §. 20. *Instit. de legat. L. 2. & 3. ff. quand. dies legat. L. unic. §. 6. Cod. de Caduc. tollend.* in nostro autem casu, ubi accessorium æque ac principale, verè est in dominio amittentis, non oberit ipsi interitus principalis, ut simul & amittat dominium accessorii, utpote, cum nemo sit præter hunc dominum, qui dominium habeat & principalis, & accessorii, quod in ordine ad augendum ejus patrimonium, erit æqualiter principale. Eadem ratione per *interitum verum*, reliquæ res nostræ inanimatæ, ex nostro abeunt dominio, v. g. si ædes incendio con-

sumpta, terra motu, vel vitio suo diruta fuerint §. 3. Instit. de Usuf. sic tamen, ut per reedificationem pristinum reviviscat ædium dominium; quod eòminus denegandum domino, qui & rei inædificatæ, & aræ mansit dominus: quia etiam hoc obtinet in servitutibus *tam realibus*, dum propter solam aræ conservationē *L. 20. §. 2. ff. de Serv. Prædi. Urb. L. 14. ff. Quemadm. Serv. amitt.* exstructis iterum ædibus, dominantî prædio reviviscit servitus prædialis; *quam personalibus*, si servitus personalis v. g. usufructus aræ legatus, licet in ea exstructa sit domus, quæ postea iterum vel combusta, vel diruta fuerit *L. 36. princip. ff. de Usuf.* idque iterum propter jus aræ inhærens. Et hætenus de modo amissivo domini per verum rei interitum: cui accedit modus domini amissivus per *quasi interitum*, quando *nimirum non ita perit res, ut totaliter desinat esse in rerum natura, sed ita tamen, ut propter novum respectum juris, habeatur quasi periisset, ex priorisque domini exivisset dominio*, uti fit *per formationem alvei*, dum flumen alveum suum derelinquens, ex terra alicujus vicini alveum novum efficit: Dici enim hic non potest hunc vicini fundum verè, ac naturaliter periisse, sed tantummodo recepisse aliam denominationem, ac considerationem §. 23. *Instit. de Rer. Divis.* dum hæc vicini terra jam vocatur alveus: quo & fit, ut hic fundus, etiam postquam hic alveus iterum est derelictus, & itaque non verè periit, non amplius sit in dominio prioris domini, ideo, quia quasi interiit fundus, aliam recipiendo formam, cum jam facientem *publicum*, & constituentem extra dominium prioris domini *dict. §. 23. Inst. de Rer. Divis.* quæ mutatio formæ, seu *quasi interitus*,

non habetur in fundo inundato : siquidem *hæc inundatio*, aquâ tantum obruit terram, seu fundum, qui recedente aqua, est, & manet fundus, ut antea : Non ergo amittitur dominium per talem inundationem, sed tantum cessant, durante inundatione effectus dominii §. 24. *Instit. eod.* Ususfructus nimirum causalis sive perceptio fructuum, & reliquarum utilitatum, ex tali fundo inundato percipiendarum.

§. V.

AD hunc modum dominii amissivum, qui habetur *præter voluntatem* amittendis, accedit & alius, *dum rem nostram sine facto nostro ita perdidimus, ut ea amplius in dominio nostro non sit* : quod non de omni rei nostræ perditione intelligendum, sed tantum de ea, *quâ res perditâ in primævam suam constituitur qualitatem, quâ, antea erat constituta extra dominium.* Hujusce rei exemplum habemus in §. 12. *Instit. de Rer. Div. in feris bestiis*, quæ dum à nobis captæ sunt, in nostro existunt dominio, donec nostrâ coercentur custodiâ : quæ itaque, si se in libertatem suam naturalem receperint, hoc est ita perditæ sint, ut vel oculos nostros effugerint, vel saltem difficilis sit earum persecutio, desinent esse in nostro dominio *dict. §. 12.* non præcisè, quod oculos nostros effugerint, sed ideo, quod in primævam suam libertatem se receperint, quâ antequam captæ essent, liberæ fuerant, in nulliusque dominio *dict. §. 12.* Qua in re magna est, inter has, & alias rerum nostrarum perditiones differentia, quod illæ, etiam si omnino deperditæ fuerint, ita ut post diligentem inquisitionem amplius haberi, ac reperiri non possint,

earum tamen non amittamus dominium : siquidem ex parte nostra, nulla est voluntas, res ita deperditas amittendi, neque in inveniente potestas, ut eas suas faciat, qui dum illas non restituit, à furto non salvatur *Can. si quid. caus. 14. quest. 5. L. 43. §. 11. ff. de Furt.* Cui & accedit, quod res nostræ ita deperditæ, in nullam primævam qualitatem recidere possint, ut cedant primo occupanti, sed debeant necessario manere in dominio illius, qui eas perdidit, illas que jactitare minimè præsumendus est *L. 25. §. 1. ff. de Prob. & Præsumpt.* hoc tamen notari potest, quod talis rerum perditio, nocere possit dominio saltem præscribendo, ob amissam possessionem *L. 3. §. 13. L. 25. ff. de Acq. vel Amitt. Poss.* quia in tali rei possessæ perditione, juris etiam necessitate, animum possidendi deponere tenemur, quod sufficit, ut amissâ sic possessione, inchoata à nobis interrumpatur præscriptio, ob deficientem ac requisitam possessionis continuationem *§. 7. Instit. de Usuc.*

Producimus præterea modos domini amissivos *præter intentionem amittentis*, ex omnibus istis legum constitutionibus, quibus in pœnam vel *commissionis* vel *omissionis* quis dominio suo cadit. Istius casus exemplum est in Emphyteuta cessanteolvere suum Canonem intra statuta pro qualitate Emphyteusis tempora. *Nov. 7. cap. 3. §. 2. L. 2. Cod. de Fur. Emphyt.* ita tamen ut hanc Emphyteusis commissionem evidet Emphyteuta, si ideo non solverit Canonem, quia compensare potest. Etiam si prout existimat *Zoesius ad ff. tit. Locat. conduct. num. 80. Canon. Emphyteuticus* non consistat tantùm in solutione conventæ quantitatis, verùm & in recognitione domini directi, quæ censetur potior quantitate, & major

pars conventionis. Quasi ita, non reciperet functionem cum alia quantitate, Emphyteutæ à domino suo debita, nec admitteret compensationem. Quia tamen *ex L. 2. Cod. de Fur. Emphyteutā* ideo verò amittere emphyteusim, quia non solvit Canonem; nostrā sententiā adhuc firmam manere arbitramur, & compensationi locum esse, quia Emphyteuta non vult compensare dominium. Sed quantitatem debitam, cum quantitate debita, quod non obest compensationi. Similiter, & præter voluntatem oritur Dominii amissio, ex omnibus istis delictis, quæ in poenam delicti, vel mediæ partis bonorum, uti olim in stupro §. 4. *Instit. de Publ. Judic.* vel omnium, uti in crimine falsi §. 7. *Instit. eod.* publicationem, ac consequenter dominii amissionem dictabant, vel hodie adhuc dictant. Specialius tamen exemplum hujusce modi dominii amissivi producimus, ex casu §. 1. *Instit. de Vi bon. Rapt.* Exemplo ejus, qui dum rem suam, cujus possessio penes alium erat, propria auctoritate occupavit, nulla concurrente alia juris ratione, qui eam ita amittit, ut dominio ejus, ipso jure privatus sit per verba dict. §. *sed si quis contra statuta principum fecerit, rei quidem suæ dominio cadere.* Cujus constitutionis auctoritas, non minùs confirmata videtur *ordin. Camer. VVormat. de anno 1521. wie es in Irrung der Possession §. und ob sich ja zu Zeiten: quam & Recess. Imper. Ratisb. de anno 1532. Rubr. Cammer. Gericht betreffend §. 15.* quod idem extendendum ad invasiones rerum immobilium dict. §. *Inst.* Et sic de modis dominii amissivis *præter intentionem amittentis.*

§. VI.

MOdi autem dominium amissivi *secundum intentionem ac voluntatem domini* sunt, quibus quis dominium à se ita abdicat, ut eo ex intentione sua privari velit. Ad quorum ordinem, primo loco vocamus actus renunciativos, seu *renunciationes*, quibus dominio nostro, apud nos *existenti* renunciamus, per modum *renunciationis Liberae, expressae, & specialis*, quæ aliàs ad dominium ignoratum, ut odiosa non extendenda *L. 19. ff. de Inoff. Testam.* neque ad ea, de quibus contrahentes, id est renunciantes, vero similiter non cogitarunt, etiam si generalis esset, saltem non ad ea quæ majoris sunt momenti. Fatemur equidem, vix esse, ut renunciationem pro modo domini amissivo specialiter huc referamus, siquidem alios modos domini translativos concipere non possumus, qui in se non habeant renunciationes, quatenus nemo per ullum modum, dominium à se abdicare potest, quin eidem renunciaret. Hic tamen allegatus à nobis modus salvatur, ac sustinetur, dum hic renunciationem afferimus pro modo domini amissivo, tanquam, ut supra dictum est, *actum specialem, quo dominio nostro expressè renunciamus*: hanc renunciationem tanquam modum specialem domini amissivum secundum intentionem amittentis, melius ostendemus, in materia feudali, circa amittendum dominium utile *per refutationem*, quâ non minus dominio suo utili, ac juri vasallitico renunciat vasallus. Circa quam refutationem obiter notandum, licere vasallo per modum refutationis, etiam sine con-

sensu domini, feudo rennnciare, 2.do. *Feud.* 38. modò non intempestive hæc facta fuerit refutatio, v. g. domino in procinctu existente, *Vult. de Feud. cap.* 10. *num.* 76. *p.* 632. dum idoneum substituere non potest: Et refutatur quidem, *in feudo novo* indistincte ipsi domino, *in antiquo verò* cum consensu agnatorum, uti etiam uni agnatorum non proximiori, si tamen hoc casu & proximiores consentiant 2. *Feud.* 26. §. *si Titius*. quâ itaque factâ refutatione, cessabit cum dominio utili, obligatio vasallitica, adversus dominum, quâ antea, ei, vi fidelitatis præstandæ, adstrictus Vasallus refutans. Ad eandem porro classẽ modorum dominii amissivorum referimus *modos, tam derivativos & voluntarios Juris Gentium quàm reliquos Juris Civilis*, quos suis locis attulimus, tanquam acquirendi dominii modos, sua tamen ratione spectatos, notanterque hanc nostram theoriam applicamus pro constituendo modo secundum voluntatem amittentium amissivo, *solis modis voluntarijs derivativis Juris Gentium*, quia in iis solis, supponitur dominium apud alium à quo derivatum est extitisse, quæ solâ ratio, inducere poterit modum dominii amissivum, quod secus *in modis originariis*. Qui tantum esse possunt modi dominium *acquisitivi*, non autem amissivi exemplo sit rerum quæ nullius fuerunt *occupatio*, in qua occurrit nemo, qui suo renuciaverit vel suum amiserit dominium. Hi ergo, uti ex parte recipientium modi sunt dominium acquisitivi, ita ex parte dantium & alienantium, modi erunt dominii amissivi: sit ergo exemplum in donatione, in qua ex parte donatarii id *acquiritur*, quod ex parte donantis *perditur*; ibi erit modus dominii acquisitivus, hic autem modus

dominii amissivus. Notabiliorem hujusce ordinis modum dominii amissivum ostendemus in *Cessione bonorum*, quæ est *actus*, quo debitor sine dolo obærat, omnia bona sua relinquit creditoribus, ut quantum fieri potest, eis exinde satisfiat, ipseque à carcere liberetur L. 1. & 4. Cod. qui Bon. Ced. Poss. cedit itaque obærat debitor omnia bona sua Creditoribus, quorum omni se exuit dominio, non quidem statim, sed demum post factam subhastationem, & meritò flebile ac calamitosum dicitur beneficium L. 7. & 8. Cod. eod. siquidem usque ad vestimentum quotidianum, omnibus bonis spoliatur ita cedentes debitores. Sed quid flebile ac calamitosum dicimus hoc cedendi bonis beneficium, si initiales juxta antiquum L. 12. tabul. modum, debitorum obæratum tribulationes corporales spectemus? nam ut meminit *Livius* L. 2. de Urb. Cond. Lege 12. tab. debitores qui non erant solvendo non modo in servitutem temporariam suis creditoribus addicebantur, imo & corpus eorum inter creditores dividi licebat, cujus meminit *Quintilianus* lib. 3. orat. Instit. & *Gellius* lib. 20. cap. 1. curiositatis itaque gratia tenorem legis transcribere liceat, qui talis est. *aeris confessi, rebusque jure judicatis dies triginta iusti sunt. Post deinde manus injectio est: in jus ducito, nisi judicatum facit & paulò inferius tertiis autem nundinis, si interea pactus non sit, capitis pœnas dato, aut trans-tyberim peregrè Vanum ito. & si plures forent, quibus reus judicatus, tertiis nundinis partes secanto.* Quæ sanè inhumana durities ita duravit, donec eam relaxaret *Lex petilia*, statuens, ne quis ob æs alienum neceretur & ut pro debito, bona debitoris non ejus corpus obnoxium esset. Quam legem amplexi Imperatores, concedentes

præterea debitoribus hoc cessionibus beneficium, ut carceris sequalorem effugerent : neque minus bene, hanc bonorum cessionem ad modos dominii ex intentione amittentis amissivos retulimus, ob benignum ei adhærens *beneficium competentia* § 40 *Inst. de act.* quo, dum solum in quantum facere possunt conveniuntur ac tenentur debitores cedentes, bonis potius modus erit dominii in tantum conservativus. Siquidem hoc beneficio, dominium pro competentia potius conservant quam amittunt debitores, respondemus enim secundum notissimam theoriam, hoc beneficium, & ex eo provenientem dominii conservationem non adesse in ipsa cessione, ratione bonorum, quæ habent debitores obærat, tempore cessionis, sed in bonis postea quæsitis per verba, *si postea aliquid acquisiverit dict.* §. 40. ergo in ipsa cessione est modus amissivus. Tam ratione horum primorum Creditorum, quam aliorum Creditorum de novo ex post existentium *L. 3. Cod. de Bon. autor. judic. possid.* inter hos & reliquos qui passim occurrere possent cum intentione amittentis, amissivos dominii modos, notanter tandem adducitur *casus, quo dominus rem suam pro derelicto habet*, non in quantum eam tertius ut derelictam occupat, sed in quantum eam dominus à rebus suis abiicit ita, ut eam in bonis & dominio suo amplius esse nolit. Et sic requiritur, ut abjiciens liberam habeat rerum suarum dispositionem deinde animum derelinquendi, & tandem realiter eam abjiciat, vel, si res sit immobilis, eam deferat. Quia itaque in hoc casu voluntas dominii directò fertur ad rem non amplius habendam, factum abjectionis non tantum considerandum, sed potius, an illa objectio illuc tendat, ut per

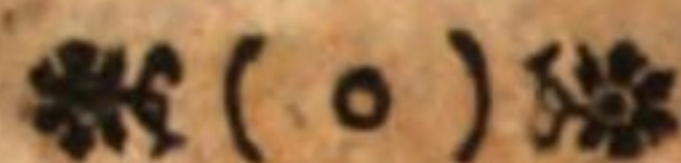
eam dominus, dominium suum amittere velit L. 8. ff. de Leg. Rhod. de Fact. Res ergo in communi periculo naufragii ejectæ, ejicienti domino non amittuntur, sed eidem restituendæ L. 1. Cod. de Nauf. quia talis rerum ejectio, non ad dominii translationem & amissionem est directâ §. 47. Instit. de Rer. Divis. quod patet ex ipsa Lege Rhodia de Factu, qua cavetur, ut si levandæ navis gratia jactus mercium factus fuerit, omnium contributione illud damnum refarciatur, per contributionem, *Avariam vel Havariam*, quâ cautum, ut hæc fiat contributio ob jacturam rerum ex una parte, & conservationem rerum ex altera L. 2. in fin. L. 4. princ. L. 5. ff. de Leg. Rhod. de Fact. quod certe non fieret, si animo amittendi dominii res illæ essent à domino ejectæ. Est ergo sola hæc abjectio rerum, modus dominii amissivus, in quantum eas ita abjicit dominus, ut illas in rebus suis amplius esse nolit tot. tit. ff. Pro Derel. quæ dominii amissio cum in dubio non præsumatur L. 25. §. 1. ff. de Prob. ideo notum prius esse debet, rem ita esse pro derelicto habitam, ut ejus dici possit amissum dominium, & constitutus, qui hic ultimò allegatus est, modus dominii amissivus arg. L. 2. ff.

Pro Derel.

F I N I S.

ERRATA SIC CORRIGE.

Pag. 5. lin. 3. pro consumptilibus lege *consumptibilibus*. p. ead. l. 4. pro quæ *quas*. p. 9. l. 15. pro C. 73. §. 3. p. 10. l. 12. pro §. 13. §. 11. p. 17. l. 24. pro Cæseris *Cæsaris*. p. 19. l. 10. tum *dum*. p. 22. l. 22. pro jure *in re*. p. 24. l. 2. pro quæ *qua*. p. ead. l. 27. pro re *se*. p. 39. l. 14. pro sit *fi*. p. 55. in Capite pro acquirenti *acquirendi*. p. 63. l. 18. pro patris *partis*. p. 67. l. 6. pro hæc *hac*. p. 78. in Capite pro acquirenti *acquirendi*. p. 81. l. 27. pro dominum *dominium*. p. 85. l. 1. pro ulterini *uterini*. p. 98. l. pen. pro adjectitur *adjectitæ*. p. 103. l. 12. pro matrimonio *matrimonium*. p. 116. l. 4. pro distinctio *distinctio*. pag. ead. l. 18. pro dominio *domino*. p. 119. l. 26. pro evidet *eviret*. p. 120 l. 4. pro verom *verum*. Inversas & mutatas litururas beneyolus Lector facile ipse corriget.

COROLLARIA

EX JURE PUBLICO.

- I. *Ad constituendum Imperij statum prater voluntatem Imperatoris statum Imperij requiritur consensus.*
- II. *Ab Imperatore ad status imperij valida non est appellatio.*
- III. *Ab eo tempore, ex quo indultum quinquennale ab Imperatore impetratum, usque ad id quo finitur interusurium petere licet.*
- IV. *Tutela testamentaria in Electoratibus regulariter non est locus.*

EX JURE CANONICO.

- I. *In Resignationibus beneficialibus infirmorum, spectatur morbus, intuitu cujus facta est talis Resignatio ab infirmo.*
- II. *Beneficium resignatum in manns Pontificis secuta infra statutos dies morte, non fit reservatum pontifici.*
- III. *Decimæ non solutæ sequuntur possessorem prædij.*
- IV. *Pacta nuda dant actionem ex jure Canonico.*

EX JURE FEUDALI.

- I. *Si Vasallus dubitaverit, an res sit feudalís, an allodialis, feudo non privatur, si illud alienaverit.*
- II. *Parte feudi sine consensu Domini alienata, pars saltem amittitur non totum.*
- III. *Fœminæ à successione feudi oblatis excluduntur.*
- IV. *Fœmina per successionem Masculi semel exclusa, non perpetuo manet exclusa.*

Nobilissimo atq; Eruditissimo

DOMINO

FRANC. CHRISTIANO RICCIUS.

J. U. Candidato dignissimo

S. P. D.

Joh. Georgius Scherzius, J. U. D. & P. P. O.

Facult. Jurid. h. t. Decanus.

DUm absolutis nuper examini-
bus Doctoralibus Cathedram conscendis in-
auguralem, meritis tuis debes, ut &
publice virtutes Tuas depradicem, & de fe-
lici Academicorum studiorum fine animitus
gratuler. Prædicari autem illas posse, eo
justius arbitror, quo pluribus speciminibus
tum Amplissimos Collegas meos, tum me ip-
sum docuisti, nihil tam alte naturam consti-
tuisse, quo virtus Tua eniti non possit. Non
enim audiendo tantum de industria Tua bo-
narumque litterarum amore summo, fidem
nobis fecisti privatim, sed & publicè frequen-
terque opponendo, & de rebus etiam gravis-
simis erudite ac eleganter differendo ostendisti,

quanta sit vis elegantissimi Tui ingenij,
quanta praestantia. Maacte ergo egregius hisce
dotibus Tuis opus destinatum letus aggredere,
ac publico etiam monstra, quos indefessis labo-
ribus collegeris fructus. Quod dum facies
quid agis aliud? quam ut ostendas dignissi-
mum Te esse, qui RICCIANI, id est,
gratissimi bonis omnibus, NOMINIS usura
gaudeas. Caterum & gratulor de egregiis
Tuis laboribus, quibus effecisti, ut nuper
unamini inclytæ nostræ Facultatis sententia
dignissimus judicareris, qui ad DISSER-
TATIONEM INAUGURALEM, &
qui eam sequuntur, honores in JURE sum-
mos admittereris. Quos ut felicissima exci-
piant fata, ex animo opto. Gratulor deni-
que summe REVERENDO DNº.
PATRUI TUO, Patrono meo optimo
maximo, quod in TE Nepotem invenerit,
per cujus dotes, memoria rarissimarum, qui-
bus omnes sibi quotidie mancipat virtutum,
certissime perennabit. Vale iterumq. Vale.
Scribebam 22. Jan. M. DCCXXII.

Riccius, Franz C.

Diss. inaug. iur. de dominio

Argentoratum 1722

4 Diss. 727#Beibd.8

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10663938-4

VD18 15077128-001